วัดโขงขาว

อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

วัดโขงขาว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

วัดโขงขาว

อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพปาฏิหารย์ ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2536 ณ ม้านั่งยาวที่ หลวงพ่อพระราชพรหมยาน
เคยนั่งสนทนาธรรมกับลูกหลานตอนกลางคืนก่อนขึ้นพัก

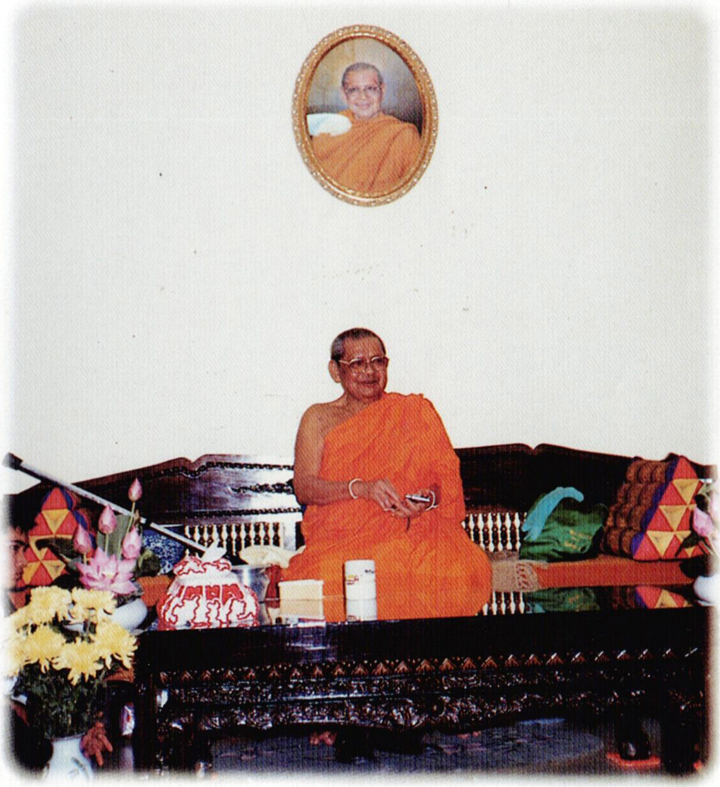

สถานที่เดียวกันกับภาพที่แล้ว ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2534
ณ ชั้น 2 ของศาลาพระราชพรหมยานไพศาลภาวนานุสิฐ

สารบัญ

เรื่อง	หน้าที่
อนุโมทนาพจน์	9
อารัมภกถา	11
วัดโขงขาว	15
พระราชพรหมยาน	41
ธุดงค์	46
ธุดงค์แท้ ๆ ปฏิบัติอย่างไร	56
อาลัย "พ่อ" ของเรา	75
พงศาวดารสักยวงศ์	83

พระเดชพระคุณหลวงพ่อฤาษี

ขณะนั่งสนทนาธรรมกับลูกหลานเวลาเย็น บริเวณลานวัดโขงขาว หน้าศาลา สกล บางรักอนุสรณ์

พระอาจารย์บุญรัตน์ "พระครูปิยรัตนาภรณ์"

อนุโมทนาพจน์

"อุโบสถ" ถือว่าเป็นถาวรวัตถุที่สำคัญมากในทางพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์ หรือ ที่เรียกว่า "สังฆกรรม" เช่น การบวชกุลบุตรเป็นพระจะสมบูรณ์ได้นั้นก็ต้องประกอบพิธีที่อุโบสถ พระสงฆ์จะฟังพระปาฏิโมกข์และกรานกฐินก็อุโบสถเช่นกัน ดังนั้นจึงนับได้ว่า อุโบสถ มีความสำคัญมากในทางพระพุทธศาสนามาตั้งแต่โบราณกาล

บัดนี้การก่อสร้างอุโบสถ ศาลารายรอบอุโบสถก็ดี ถาวรวัตถุต่างๆภายในวัดก็ดีได้สำเร็จเรียบร้อยลงดังปรากฏแก่สายตาของทุกท่าน ทั้งนี้ก็เพราะว่า **บารมีพระเดชพระคุณท่านพ่อพระราชพรหมยาน วัดท่าซุง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี** และคณะศิษย์ลูกหลานของ พระเดชพระคุณท่านฯ ได้ให้ความอนุเคราะห์ สายธารศรัทธา เจริญรอยคล้อยตามที่พระเดชพระคุณฯได้ทำมาแล้วนั้น เวลานี้ ถึงแม้ว่าพระเดชพระคุณท่านฯได้ละสังขารแล้วก็ตาม แต่คณะศิษย์ลูกหลานพระเดชพระคุณท่านฯ ก็ได้ปฏิบัติทำตามเหมือนท่านพ่อยังมีชีวิตอยู่ทุกประการ ซึ่งมีท่านพระครูปลัดอนันต์ พัทธญาโณ เจ้าอาวาสวัดท่าซุงองค์ใหม่ ก็ได้ให้ความอุปถัมภ์ ค้ำจุนอุปการะวัดโขงขาวเป็นอย่างดี ซึ่งทางวัดไม่สามารถจะหาสิ่งหนึ่งประการใดมาสนองตอบแทนในกุศลจิตเจตนาอันยิ่งใหญ่ไพศาลนี้ได้ นอกจากขอขอบพระคุณ ขอบคุณ และขอบใจ ทุกท่านที่มีคุณูปการแก่ทางวัดเป็นอย่างดีเสมอมา

ขอตั้งกัลยาณจิตอธิฐาน กราบอาราธนาอัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั่วสากลพิภพ อันมีบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ ตั้งแต่สมเด็จองค์ปฐมฯ จนถึงองค์ปัจจุบัน พระปัจเจกพุทธเจ้าทุกพระองค์ พระธรรม พระอริยสงฆ์ครูบาอาจารย์ทั้งหลายสืบๆกันมา จนถึงพระเดชพระคุณท่านพ่อพระราชพรหมยานเป็นที่สุดขอจงได้คุ้มครองปกป้องรักษาบรรดาคณะศิษย์ ญาติโยม ลูกหลาน ม่วลสาธุชนทุกท่านจงพ้นจากทุกข์ โศก โรคภัย ไข้เจ็บทั้งปวง ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข อันประกอบด้วยอายุ วรรณะ

สุข พละ ธนสารสมบัติ สรรพสิ่งมงคล สมบูรณ์พูลผล นึกคิดสิ่งใดก็ขอให้สมตามความปรารถนาในสิ่งนั้นทุกประการด้วยเทอญ

พระครูปิยรัตนาภรณ์

เจ้าอาวาสวัดโขงขาว

อารัมภกถา

ในปีพ.ศ.2515 หลวงปู่ชุ่ม โพธิโก หลวงปู่คำแสน คุณาลังกาโร กำลังสนทนาธรรมกันที่วัดป่าดอนมูล อำเภอ สันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่ ผู้เขียนกำลังรับฟังธรรมจากพระเดชพระคุณท่านทั้งสององอยู่ **หลวงปู่ชุ่ม**ก็หันหน้ามาบอกผู้เขียนว่า **"ท่านบุญรัตนให้ไปกราบหลวงพ่อใหญ่ วัดท่าซุงหน่อย ท่านเป็นพระทอง หาที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว ท่านเปี่ยมด้วยเมตตาบารมี ใครได้กราบไหว้ก็เป็นบุญใหญ่นัก"** หลวงปู่คำแสนซึ่งนั่งอยู่ใกล้ๆ ก็กล่าวเสริมขึ้นว่า **"เออ ดีมาก หลวงพ่อวัดท่าซุงเป็นผู้ประกอบด้วย เมตตาธรรมอันสูงส่งเหมือนกับครูบาศรีวิชัย หาที่ไหนไม่ได้แล้ว"** ผู้เขียนได้รับฟังหลวงปู่ทั้งสององค์บอกกล่าวดังนั้นก็ก้มกราบเท้าทั้งสองหลวงปู่ด้วยความอิ่มอกอิ่มใจจนน้ำตาไหล หลังจากนั้นมาผู้เขียนก็หาเวลาไปกราบเท้านมัสการพระเดชพระคุณหลวงพ่อหลายครั้งหลายหน เมื่อไปกราบคราวใดก็รู้สึกอิ่มใจและได้ฟังธรรมจากพระเดชพระคุณท่านจึงทำให้เกิดศรัทธามากขึ้น เพราะคำสอนของพระเดชพระคุณท่านฯฟังง่าย ปฏิบัติก็ง่าย ฟังได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ตลอดถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ผู้เขียนได้ลงไปพัก วัดอภัยทายาราม (วัดมะกอก) ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ กรุงเทพฯ ก็หาเวลาไปกราบฟังธรรม ที่ซอยสายลมมิได้ขาด เมื่อผู้เขียนกลับไปเชียงใหม่ก็ไปนมัสการหลวงปู่ชุ่ม และกราบเรียน เรื่องราวที่ได้มีโอกาสไปนมัสการ และสดับฟังธรรมจาก พระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อฯ ถวายแด่หลวงปู่ท่าน หลวงปู่ท่านก็บอกว่า **"ดีมาก ท่านบุญรัตน์ได้พบของดีแล้ว"** นอกจากนั้น หลวงปู่ท่านเมตตาเล่าให้ผู้เขียนฟังอีกว่า **"พระเดชพระคุณ หลวงพ่อมหาวีระ วัดท่าซุง นี่ท่านเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมอันสูงมาก บารมีสูง ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของท่าน ท่านจะไม่มาอีกแล้ว จะเข้าสู่พระนิพพาน เพราะฉะนั้น ท่านจึงสั่งสอนให้ลูกหลานและศิษย์ท่านปฏิบัติให้เข้าถึงพระนิพพานกันหมด"**

หลวงปู่ชุ่ม บอกกับผู้เขียนว่า **"ขอให้จงได้ปฏิบัติติดตามคำสอนของพระเดช**

พระคุณหลวงพ่อเถอะ จะได้ถึงพระนิพพานในชาติปัจจุบันนี้ " ผู้เขียนก็น้อมรับว่า "สาธุ"

ตั้งแต่นั้นมาผู้เขียนก็ได้มีโอกาสได้ไปกราบเท้า พระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อฯ อีกหลายครั้ง กระทั่งเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ พระเดชพระคุณท่านฯก็ได้รับอาราธนาจาก**หลวงปู่คำแสน คุณาลังกาโร** มาในพิธีพุทธาภิเษกที่วัดดอนมูล อ.สันกำแพง ผู้เขียนก็ได้มีโอกาสกราบแทบเท้าพระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อฯ ท่านก็ได้เอามือลูบหัวผู้เขียน และให้พรว่า "จงถึงนิพพานในชาตินี้นะ โชคดีมีสุข" นับว่าเป็นพระเมตตาของพระเดชพระคุณท่านพ่อที่มีต่อผู้เขียนเป็นล้นพ้น สุดที่จะเขียนพรรณนาได้

วัดโขงขาว เมื่อสมัย ๑๐ กว่าปีก่อนนั้นมีสภาพทรุดโทรมมาก ถาวรวัตถุที่ไม่ถาวรของวัดในสมัยนั้น ก็มีพระวิหารและกุฏิสงฆ์หลังเล็กๆซึ่งมีอยู่เพียงหลังเดียว มีสภาพที่แทบจะไม่สามารถประกอบสังฆกรรมหรือพำนักอาศัยได้ ทุกคนที่สัญจรผ่านไปๆมาๆ มองดูสภาพวัดด้วยสายตาที่บ่งบอกถึงความกล้าๆกลัวๆ เพราะคิดว่าคงจะเป็นวัดร้างกระมัง แม้แต่ชาวบ้านซึ่งอยู่ในย่านใกล้เคียง ก็มิได้มีความคิดที่ผิดแผกไปจากผู้สัญจรต่างถิ่นสักเท่าใด ต่างก็นำสภาพวัดที่ตนได้ไปพบไปเห็นมาวิพากษ์วิจารณ์กันต่างๆนาๆ สุดท้ายก็ลงความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า วัดโขงขาวมิอาจที่จะฟื้นตัวขึ้นมาได้และในไม่ช้าก็จะกลายเป็นวัดร้างไปจริงๆ อย่างมิต้องสงสัย

แต่ทว่า การคาดคะเนของชาวบ้านเหล่านั้น ซึ่งมีแต่เพียงความคิดว่าวัดโขงขาวจะร้าง แต่ไม่มีความคิดที่จะช่วยกันทะนุบำรุงจัดให้เจริญขึ้น ก็ต้องมีอันผิดพลาดไปหมด เพราะตั้งแต่พระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อพระมหาวีระถาวโรในสมัยนั้น) ได้เหยียบเท้าลงสู่พื้นแผ่นดินวัดโขงขาวแล้ว ท้องฟ้าเหนือวัดโขงขาว ซึ่งเคยมีแต่ความมืดสลัวอยู่เป็นนิจก็พลันสว่างไสวในทันใด อาณาเขตของวัดอันคับแคบด้วยเนื้อที่เพียง ๒-๓ ไร่ในขณะนั้น ดูเหมือนจะไม่เพียงพอให้พระเดชพระคุณท่านพ่อประทับรอยเท้า ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา อาณาเขตของวัดได้ขยายออกไปทุกๆปี วัตถุที่ไม่ถาวรซึ่งมีอยู่ในสมัยนั้น

ก็กลับกลายเป็นถาวรวัตถุซึ่งปรากฏแก่สายตาบรรดาลูกหลาน ศิษยานุศิษย์ และประชาชนทั่วไป เพราะพระเดชพระคุณท่านฯ เมตตา สงเคราะห์ อนุเคราะห์ ทะนุบำรุง บูรณะปฏิสังขรณ์วัดโขงขาวขึ้น ให้มีสภาพเป็นวัด ที่มีความสวยงาม สมศักดิ์ศรีของวัดที่มีความสำคัญวัดหนึ่งในประวัติศาสตร์

พระเดชพระคุณท่านพ่อฯขณะที่ยังมีชนมายุอยู่นั้น ให้ความเป็นกันเองกับทุกคน อย่างพ่อกับลูก ไม่คำนึงถึงฐานะว่าใครจนหรือร่ำรวย ท่านทุ่มเทชีวิตเพื่ออุทิศแด่พระพุทธศาสนา อย่างแท้จริง ยอมทนต่อทุกขเวทนากับร่างกายที่เจ็บป่วย ทนต่อการถูกกลั่นแกล้งทุกรูปแบบ ด้วยระยะเวลาอันยาวนาน เพื่อแนะนำพร่ำสอนให้ลูกหลานและศิษย์รู้จักพระนิพพาน แนะนำตั้งแต่ บุญขั้นพื้นฐาน ให้รู้จักการเสียสละ การรักษาศีล ยืนยันว่านรก สวรรค์ มีจริง ให้ทุกคนพิสูจน์ ได้ด้วยการฝึกปฏิบัติพระกรรมฐาน "มโนมยิทธิ"

บัดนี้ ถึงแม้พระเดชพระคุณท่านพ่อพระราชพรหมยาน ได้ละขันธ์ ๕ ไปแล้วก็ตาม คณะศิษย์และลูกหลานของพระเดชพระคุณท่านฯอันมีพระครูปลัดอนันต์ พุทธญาโณ เจ้าอาวาส วัดท่าซุง องค์ปัจจุบันก็ได้เจริญรอยคล้อยตามพระเดชพระคุณท่านฯทุกประการ ได้มีเมตตาเป็น ประธาน นำคณะศิษย์ ญาติโยม ลูกหลาน มาทะนุบำรุงวัดโขงขาวเป็นประจำมิได้ขาด เช่น ทอดผ้าป่า ทอดกฐินสามัคคี เป็นต้น จึงทำให้วัดโขงขาว เจริญมาตามลำดับ ถ้าหากว่าไม่มี **"บารมีของพระเดชพระคุณท่านพ่อพระราชพรหมยาน"** แล้ว วัดโขงขาวแห่งนี้คงจะเป็นวัดร้างไปนานแล้ว

ฉะนั้น พระเดชพระคุณท่านพ่อฯเสมือนต้นโพธิ์เงิน ต้นไทรทองที่มีกิ่งก้านสาขา อันกว้างขวางที่ยิ่งใหญ่ไพศาล แผ่ปกคลุมมาถึงวัดโขงขาว จนได้รับความร่มเย็นเป็นสุขมาตราบ เท่าทุกวันนี้

พระครูปิยรัตนาภรณ์
เจ้าอาวาสวัดโขงขาว

พระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระราชพรหมยาน และพระครูปิยรัตนาภรณ์ ณ วัดโขงขาว

<u>วัดโขงขาว</u>

สุนิสา วงศราม

"วัดโขงขาว" ในจังหวัดเชียงใหม่ ตามทำเนียบวัดของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการระบุว่ามีอยู่ ๒ วัดด้วยกันวัดหนึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอจอมทอง อีกวัดหนึ่งอยู่ที่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ และวัดโขงขาวที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ก็คือ**วัดโขงขาวที่อำเภอหางดง** ซึ่งมี**พระครูปิยรัตนาภรณ์ หรือ หลวงพ่อบุญรัตน์ กนฺตจาโร** เป็นเจ้าอาวาสในปัจจุบันนี้

การไปวัดโขงขาวนั้นไม่ยาก จากสนามบินเชียงใหม่ ท่านเชารถแท็กซี่จากสนามบินไปในราคาประมาณ ๑๕๐ บาท เพราะออกนอกเมือง รวมระยะทางประมาณ ๑๒ กิโลเมตร เลี้ยวเข้าถนนซอยทางเข้าหมู่บ้านท้าวบุญเรือง แล้วนั่งรถไปเรื่อยๆตามเส้นทางนั้นอีกประมาณ ๑๕ นาที ก็จะผ่านเข้าในบริเวณวัดโขงขาว ถึงหน้าวัดเลยทีเดียว

อดีต

วัดโขงขาวเป็นวัดหนึ่ง ที่มีความผูกพันกับลูกหลานพุทธบริษัทของ พระเดชพระคุณหลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยาน วัดท่าซุง จ.อุทัยธานี หลวงพ่อฤาษีท่านได้นำคณะลูกหลานพุทธบริษัทจัดงานทอดกฐินสามัคคีครั้งแรกที่วัดโขงขาวแห่งนี้ เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๒๕ เพื่อทำนุบำรุงวัด และสนับสนุนเจ้าอาวาส พระครูปิยรัตนาภรณ์

หลวงพ่อท่านได้เมตตาชักชวนข้าพเจ้าให้ไปด้วยกันในครั้งนั้น และในการต่อมาข้าพเจ้าก็ได้ติดตามท่านไปอีกเกือบทุกครั้ง ยกเว้นบางคราวที่ติดราชการงานบ้านเมืองอื่นๆ จึงต้องงดบ้าง ครั้งสุดท้าย ก่อนที่หลวงพ่อท่านจะละขันธ์ ๕ ท่านก็ได้นำพาพุทธบริษัทลูกหลาน

ไปจัดงานกฐินสามัคคีเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ตอนนั้น ก่อนที่ท่านจะเดินทางไป ท่านได้กล่าวไว้เป็นนัยที่ซอยสายลมกรุงเทพฯว่า **"...การเดินทางไปไกล ๆ คงเป็นครั้งสุดท้ายที่พ่อจะไป เพราะสังขารพ่อป่วย เดินทางไกลไม่ไหว...."**

ในปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๕ วันที่ ๓๐ ตุลาคม หลวงพ่อฤาษีของเราก็ได้ละขันธ์ ๕ ไว้เบื้องหลัง ให้ลูกหลานที่ยังเคารพท่าน ระลึกถึงคุณความดี ความเมตตากรุณาของท่าน พร้อมทั้งสืบสานปฏิปทาในฐานะ "ลูกกตัญญู"

พระครูปลัดอนันต์ พัทธญาโณ ท่านเจ้าอาวาสวัดท่าซุง ต่อมาก็ได้กระทำการเหมือนสมัยที่ "หลวงพ่อ" ท่านยังอยู่ คือนำผู้คนพุทธบริษัทไปจัดทอดกฐินสามัคคีที่วัดโขงขาวต่อมาจนปัจจุบันนี้

วัดโขงขาวเมื่อข้าพเจ้าไปเยือนเป็นครั้งแรกนั้น เกิดความรู้สึกว่าคุ้นเคยกับสถานที่

พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน (พระมหาวีระ ถาวโร) ไปวัดโขงขาวครั้งแรก พ.ศ. 2525
และนำลูกหลานพุทธบริษัทไปทอดกฐินสามัคคีครั้งแรก พ.ศ. 2526

เหมือนเคยรู้จักมาก่อน ไม่แปลกถิ่นแปลกที่ทั้งๆที่เพิ่งเคยไปภาคเหนือ เชียงใหม่ เชียงราย เป็นครั้งแรกพร้อมหลวงพ่อและคณะในคราวนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖

วัดโขงขาวสมัยที่ข้าพเจ้าพบเห็น เป็นวัดที่กำลังปรับปรุงพัฒนา พื้นที่อาณาเขตของวัดไม่กว้างขวาง ประมาณ ๒ ไร่เศษ อาคารสถานที่ก็มีเพียงโบสถ์เก่าหลังหนึ่ง ซึ่งชำรุดมากอยู่ระหว่างซ่อมแซม ศาลาหนึ่งหลัง อาคารที่พักของหลวงพ่อฤาษีและคณะพระ ที่พระบุญรัตน์ กันตจาโร (พระครูปิยรัตนาภรณ์) เพิ่งสร้างขึ้นเพื่อรับรองหลวงพ่อของเราเป็นพิเศษ (ส่วนญาติโยมก็พักในศาลา ในโบสถ์ ระเบียงรอบโบสถ์) กุฏิเจ้าอาวาส ที่พักพระเณรหนึ่งหลัง ห้องน้ำห้องส้วมไม่มากนัก โรงครัวเล็กๆ (ปรุงอาหารเลี้ยงแขกใช้พื้นที่โล่งๆ) ส่วนพระเณรอาคันตุกะก็พักที่โบสถ์เก่า โดยที่ทางวัดจัดถุงปูนซีเมนต์ตราเสือเป็นฝากั้น มีไม้ไผ่วัสดุหาง่ายตามธรรมชาติสมัยนั้น มาทำเป็นโครงฝา กั้นศาลารายรอบโบสถ์ เป็นที่พักชั่วคราวเป็นสัดส่วน ก็เป็นการดัดแปลงนำถุงปูนซิเมนต์วัสดุไม่ใช้แล้ว มาใช้ใหม่ "รียูส" ตามภาษาฝรั่งนักวิชาการ

วัดโขงขาวสมัยนั้น ค่อนข้างขาดแคลน ทรุดโทรม ประชาชนรอบๆอาณาบริเวณก็ไม่ค่อยจะเข้าวัดเพราะมีแต่คนคอยขัดขวางตลอดเวลา พุทธศาสนิกชนก็เป็นกลุ่มคนที่ทำมาหากินไม่คล่องตัว นอกจากนี้ยังมีบุคคลจำนวนหนึ่งที่ไม่ประสงค์ดีต่อวัด เคยก่อปัญหาให้วัดและเจ้าอาวาสมากพอดู แต่ว่าด้วยความอดทนและความเมตตากรุณา รวมทั้งการเป็นพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของท่านเจ้าอาวาส ทุกอย่างจึงผ่านพ้นมาได้ด้วยดี มีประชาชนญาติโยมได้รับการสงเคราะห์จากพระอาจารย์บุญรัตน์ และติดตามมาทำบุญที่วัดต่อๆมา แม้ว่ากำลังศรัทธา ที่เป็นหลักสำคัญซึ่งทำบุญทะนุบำรุงวัดแบบไม่ต้องประสงค์สิ่งของทางโลกตอบแทน ส่วนใหญ่เป็นคณะบุคคลจากกรุงเทพมหาคร

ปัจจุบันนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ วัดโขงขาวเจริญรุ่งเรืองเหลืองอร่ามอีกครั้ง แม้จะไม่เท่ากับเมื่อแรกเริ่มการก่อสร้างสถาปนาวัด พื้นที่ของวัด จากเดิมประมาณ ๒ไร่เศษ ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๔,๔๖๓ ตารางวา พร้อมกับมีเสนาสนะสิ่งก่อสร้างอีกมากมาย คล้ายเมืองเล็กๆ เมืองหนึ่ง

หลวงปู่ครูบาธรรมชัย "พระวรเวทย์วิสิฐ" วัดทุ่งหลวง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

ท่านไปร่วมงานกฐินสามัคคีทุกปี จนกระทั่งท่านมรณภาพ (ถ่าย ณ หน้าศาลาสกล บางรักอนุสรณ์)

ด้วยศรัทธาพุทธบริษัท ญาติโยม และลูกหลานหลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยาน วัดท่าซุง ผู้ริเริ่มการให้การสนับสนุนวัดนี้

จากที่มีอาคารสิ่งก่อสร้างไม่กี่หลัง มีพระอุโบสถเก่าๆทรุดโทรม กลายเป็นพระอุโบสถหลังงามเหลืองอร่าม ประดับลวดลายอ่อนช้อยสะดุดตา ชื่นใจ มีรั้วมีกำแพงรอบวัดเพื่อป้องกันเขตวัดและทรัพย์สินพระศาสนา มีอาคารงดงามอลังการหลายหลัง
เช่น พระเจดีย์ กุฎิพักสงฆ์ หอฉัน ศาลาพระราชพรหมยาน ศาลารายรอบพระอุโบสถ กุฎิปฏิบัติพระกรรมฐาน ๒๐ ห้อง กุฎิรับรองญาติโยม ๔ หลัง กุฎิไม้รับรองพระมหาเถระ ๑ หลัง กำแพงวัดก่อด้วยศิลาแลง ห้องน้ำ ห้องสุขาหลายหลัง พร้อมทั้งพัฒนาตกแต่งสถานที่ให้สะอาดร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อยเขียวขจี โดยมีรูปหล่อหลวงปู่ปานวัดบางนมโค รูปหล่อหลวงพ่อพระราชพรหมยาน รูปหล่อองค์สมเด็จพระบรมศาสดา ปางลีลา และรูปหล่อพระแม่เจ้าจามเทวี เป็นอาทิ รวมใช้ทุนทรัพย์เพื่อการนี้กว่า ๑๐๐ ล้านบาทแล้ว

กล่าวโดยสรุปว่า เพราะเจ้าอาวาสโขงขาวดำเนินการตามแบบฉบับ "หลวงพ่อของเรา" คือสั่งสมบุญให้ลูกหลาน ไม่สะสมทรัพย์ จัดการพัฒนาวัด โดย ".......เป็นหนี้ก่อน ผ่อนทีหลัง

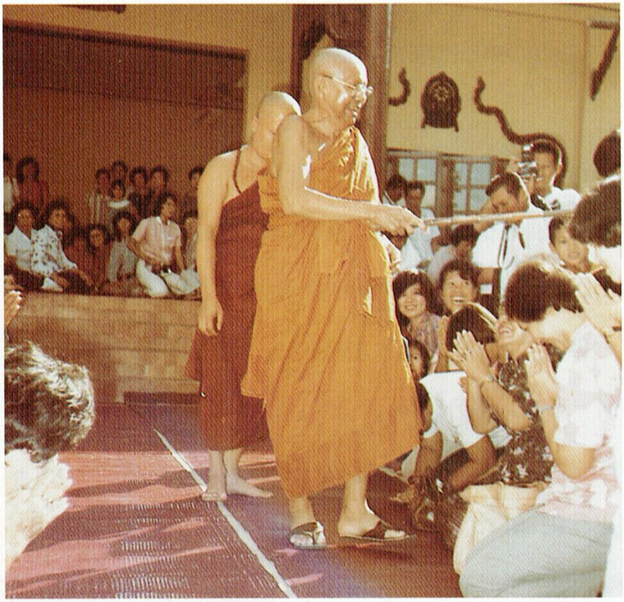

หลวงพ่อของเรา และพระอาจารย์บุญรัตน์ เมื่อ พ.ศ. 2526

พระครูปิยรัตนาภรณ์ และวิหารหลังเก่า ปัจจุบันคือพระอุโบสถหลังงาม และกระทำพิธีฝังลูกนิมิต 13 ก.ค. 2540

สถูปองค์เก่าหลังพระอุโบสถ ปัจจุบันได้สร้างใหม่โดยครอบองค์เก่าในรูปทรงเดิม

ศาลารายหลังเก่าด้านหลังพระอุโบสถ

ศาลารายรอบพระอุโบสถ

ศาลารายรอบพระอุโบสถรุ่นแรก หลังคามุงแฝก ญาติโยม และพระอาคันตุกะพักค้างในงานกฐินสามัคคี

ประวัติความเป็นมา

ความเป็นมาของการก่อสร้างวัดโขงขาวนั้น ท่านสาธุชน เป็นแต่เพียงได้รับฟังการบอกเล่าต่อๆกันมา หาบันทึกเป็นหลักฐานยืนยันยังไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงขอถ่ายทอดจากการที่ได้รับฟังมาจาก "ผู้รู้" บางท่าน อาจจะผิดบ้างถูกบ้าง ขอให้ถือเป็น "ตำ-นาน" ฉบับพิเศษ หรือว่าเป็น "นิทานธรรม" ของสุนิสา วงศ์ราม ก็แล้วกัน

"ท่าน" เล่าให้ฟังตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โน่นแล้วว่า ที่พวกเรามาทะนุบำรุงวัดโขงขาวนี้ เพราะเคยมีความผูกพันกันมาแต่ปางก่อน วัดนี้สร้างสมัย **ท่านแม่จามเทวี** (อ่านว่า จา-มะ-เท-วี) หรือ พระแม่เจ้าจามเทวี ปฐมกษัตริย์แห่ง อาณาจักรหริภุญชัย ทางเหนือของดินแดนสุวรรณภูมิ คือ บริเวณจังหวัดลำพูนในปัจจุบัน ในประมาณ พ.ศ. ๑๒๐๐

ท่านแม่จามเทวี

ตามตำนานของโยนกนคร พระแม่เจ้าจามเทวี หรือพระนางจามเทวี เป็นราชธิดากษัตริย์เมืองละโว้หรือลพบุรี ทรงมีเชื้อสายขอม (ไม่ใช่เขมร) มีพระราชสวามี คือ **"พระเจ้ารามราช"** แห่งกรุงสุโขทัยในราชวงศ์พระร่วง ขณะที่พระนางทรงพระครรภ์ ๓ เดือน ประมาณ พ.ศ. ๑๒๐๔ จำต้องแยกจากพระราชสวามี เพื่อไปครองเมืองใหม่ เนื่องจาก พระดาบสวาสุเทพ และสุทันตดาบสได้สร้าง**เมืองหริภุญชัยขึ้น** (จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน) แต่หาผู้เหมาะสมมีคุณสมบัติที่จะไปเป็นกษัตริย์ครองเมืองไม่ได้ และเห็นว่า ราชธิดาพระเจ้ากรุงละโว้ มีบุญญาธิการความสามารถมาก จึงได้อัญเชิญและขอร้องให้พระราชธิดาคือ พระแม่เจ้าจามเทวีขึ้นไปครองราชสมบัติ ณ หริภุญชัย นครแห่งใหม่

ดังนั้น ท่านแม่จามเทวี สุดที่จะหลีกเลี่ยงได้ จึงเสด็จฯ ล่องไปโดยทางเรือด้วยความยากลำบาก ไปตามลำน้ำใช้เวลาถึง ๖ เดือน ด้วยขัตติยะมานะความอดทนเป็นอย่างสูง

และพระปฏิภาณปัญญา หลังจากเสร็จสิ้นพิธีราชาภิเษกไม่กี่วัน พระแม่เจ้าประสูติพระโอรสฝาแฝด ๒ องค์พระนามว่า **เจ้าชายมหันตยศ** และ **เจ้าชายอนันตยศ**

พระแม่เจ้าจามเทวี ทรงครองราชสมบัติเป็นกษัตริย์แห่งหริภุญชัยนคร ๕๔ ปี จากนั้นทรงมอบให้พระราชโอรสองค์ใหญ่ คือเจ้ามหันตยศ ขึ้นครองราชย์แทน ประมาณปี พ.ศ. ๑๒๕๘ ส่วนราชโอรสองค์น้อง **เจ้าอนันตยศนั้น** พระฤาษีผู้เป็นอาจารย์ ได้สร้างเมืองแห่งใหม่ให้ไปครอง คือ **นครเขลางค์** หรือ **ลำปางในปัจจุบัน**

ในยุคสมัยท่านแม่จามเทวี ประชาชื่อยู่เย็นเป็นสุข ประเทศชาติมั่งคั่งร่ำรวยด้วยสินแร่ และทรัพยากรธรรมชาติ ผู้คนมีศีลมีสัจจมั่นคงในพระพุทธศาสนา และมีอภิญญาสมาบัติกันมาก

อาณาจักรหริภุญชัย เจริญรุ่งเรืองต่อมาอีกประมาณ ๖๐๐ ปี จนถึง พ.ศ. ๑๘๒๕ พระเจ้าเม็งรายจากอาณาจักรล้านนา นครเชียงใหม่ ได้ผนวกหริภุญชัยไว้ในอำนาจการปกครอง เพราะผู้ครองนครรุ่นหลังอ่อนแอ และอาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรืองเข้มแข็ง

สมัยก่อนแต่โบราณกาล ท่านพุทธบริษัท ในดินแดนสุวรรณภูมิที่มีความเจริญรุ่งเรืองนั้น มีผู้คนอยู่รวมกันเป็น **“เมือง”** หรือ **“อาณาจักร”** มีพื้นที่กว้างขวางบ้าง เล็กๆบ้าง ตั้งอยู่ห่างกันโดยอิสระ มีสัมพันธไมตรีอันดีต่อกันบ้าง ผลัดเปลี่ยนกันเป็นใหญ่ในการปกครองบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ “ผู้นำ” หรือ “กษัตริย์” ของแต่ละอาณาจักรว่าเข้มแข็งหรืออ่อนแอ อาณาจักรที่เข้มแข็งกว่าก็จะโดดเด่นเป็นเจ้า ที่อ่อนแอกว่าก็จะถูกยึดครองหรือสลายไป อาณาจักรต่างๆ เช่น หริภุญชัย สุโขทัย ศรีวิชัย ลพบุรี ล้านนา ศรีอยุธยา ทวาราวดี เชียงแสน เชียงรุ้ง เขลางค์นคร เป็นต้น

วัดโขงขาว

ในสมัยพระแม่เจ้าจามเทวี การสร้างวัดเป็นนโยบายการแผ่ขยายราชอำนาจพระบารมีโดยสันติวิธี แทนการยึดครองพื้นที่โดยการรบพุ่ง เมื่อมีการสร้างวัดขึ้นมา ชาวประชาก็จะมาสร้างบ้านแข่งเมืองอยู่ใกล้วัด เนื่องจากวัดและพระสงฆ์ เป็นศูนย์รวมวิชาวิทยาการต่างๆ และการสร้างวัดนั้น เป็นการสร้างกุศลเผยแพร่ธรรมะพระศาสนาอีกด้วย พระแม่เจ้าจึงได้จัดส่งคณะออกไปหาทำเลที่เหมาะสมและดำเนินการ

ในยุคสมัยเดียวกันนั้น "ท่าน" บอกว่า ยังมีเจ้าเมืองเชียงใหม่ หรืออาณาจักรล้านนาซึ่งเป็นชายได้สร้างวัดแข่งกับท่านด้วย แต่วิธีการต่างกัน เจ้านครล้านนา นิยมการสร้างวัดในเมืองใกล้บ้านดังที่เราเห็นอยู่ในเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน ส่วนท่านแม่จามเทวี ทรงมีวิสัยทัศน์ไกลโปรดการสร้างวัดนอกเมือง ในทำเลเหมาะและห่างไกล เพราะว่าที่ใดมีวัด ที่นั่นจะเป็นเมืองมีประชาชนเข้าไปตั้งถิ่นฐาน อย่างเช่น วัดโขงขาว แห่งนี้ เป็นหนึ่งในวัดตามนโยบายขยายเมืองในที่สวยงามเหมาะสม แต่ทว่าน่าเสียดายที่พระแม่เจ้าฯเสด็จทิวงคตก่อนที่วัดนี้จะแล้วเสร็จสมบูรณ์

นาย **"ราเชนทร์"** จาก**ชมรมวิชชุเวทย์ธรรมปฏิบัติ** เล่าว่า สมัยที่ทำการก่อสร้างวัดโขงขาวนั้น บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ มั่งคั่ง ผู้คนยิ้มแย้มแจ่มใส สดชื่น ร่ายกายสูงใหญ่สมส่วนสวยงามทั้งหญิงชาย ความสูงของท่านผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ (เช่นพระเจ้ารามราช) ประมาณ ๒ เมตรเศษ

วัดโขงขาวในปัจจุบัน แต่เดิมตั้งอยู่บนดินแดนที่เป็นเนินสูง มีป่าไม้เบญจพรรณมีทิวทัศน์สวยงาม ร่มรื่นมีแหล่งน้ำ มีบ้านเรือนล้อมรอบมากมาย คล้ายเป็นอีกเมืองใหม่สำหรับเจ้าชายอีกคนไปครอง

นาย **"ราเชนทร์"** บอกด้วยว่า มีการแห่แหนเป็นขบวนเกียรติยศ จากหริภุญชัยไปยังดินแดนที่เป็นวัดโขงขาวปัจจุบัน เป็นขบวนใหญ่ "ท่านแม่" นั่งเสลี่ยงมีราชองครักษ์แบกหามไป

ทรงเครื่องแต่งองค์สวยงามมาก มงกุฎทรงก็งามกว่าของนางงามจักรวาลหลายล้านเท่า เครื่องประดับของเหล่าบริวาร เป็นทองคำแท้ เป็นเพชรและอัญมณีล้ำค่า เธอบอกด้วยว่า แม้แต่เครื่องประดับช้างทรงของท่านแม่และ "เจ้าชาย" ล้วนแล้วแต่เป็นทองคำกับอัญมณี และที่สำคัญ ผู้คนยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นสุขมาก ส่วนตัวนายราเชนทรเองสมัยนั้น เธอบอกว่า ได้ร่วมขบวนแห่แหน ตามเสด็จด้วย แต่อยู่ในขบวนเด็ก ๆ ที่แต่งตัวสวยงาม

พาหนะสำคัญสมัยนั้น คือ ช้าง และมีสัตว์พาหนะอื่น ๆ บ้าง เช่น ม้า วัว ควาย ฯลฯ แต่อย่าลืมว่า บรรพบุรุษของเราสมัยนั้นหลายท่านเป็น "ผู้ทรงฌาณ" มีอภิญญาสมาบัติทั้งที่เป็นฆราวาสและพระ หรือนักบวชหม่ขาว ฉะนั้นการเดินทางไกลจึงเป็นเรื่องไม่เหนือวิสัยสำหรับท่านผู้มีวิชชา นายราเชนทร์ว่าไว้อย่างนี้

และที่ข้าพเจ้าคิดในตอนแรกว่า วัดโขงขาวไกลจากอาณาจักรหริภุญชัยมากนั้น **"ท่าน"** เมตตาบอกว่า **"สมัยก่อนเขาไม่นับว่าไกล เมื่อเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว ผู้คนร่ายกายแข็งแรง มีธรรมะ มีวิชชาเดินเหินได้รวดเร็ว พาหนะก็มีใช้ ช้าง ม้า วัว ควาย เรือ เสลี่ยง คานหาม จึงไม่ไกล ที่ไกลกว่านี้ยังมีอีก"** ก็ตรงกับที่นาย "ราเชนทร" เธอเล่าให้เราฟัง

เมื่อพระแม่เจ้าทิวงคตแล้ว อีกประมาณ ๓๐ ปี ต่อมามีพระองค์หนึ่ง เดินทางธุดงค์มาที่วัดโขงขาว ซึ่งเรารู้จักท่านในนาม **"หลวงปู่โขง"** เท่านั้น ท่านได้ทะนุบำรุงบูรณะวัดโขงขาวจนเจริญรุ่งเรืองต่อมาอีกหลายสิบปี น่าเสียดายที่ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับหลวงปู่องค์นี้ มีแต่คำเล่าขานเล็กน้อยเท่านั้น

ครูบานันทเถระ

ประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ ปีล่วงมานี้ **"ครูบานันทเถระ"** ซึ่งเป็นราชครูผู้เป็นใหญ่ฝ่ายสงฆ์ทางฝ่ายเหนือได้พำนักที่วัดโขงขาวเป็นเวลานาน และท่านได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดนี้อีกครั้ง

"ท่าน" เล่าว่า ครูบานันทเถระ สมัยที่เป็นพระอยู่วัดโขงขาวนั้น ท่านเก่งมากและเป็นเจ้าอาวาสวัดโขงขาวด้วย สมัยนั้นเจ้าเมืองเชียงใหม่ หรืออาณาจักรล้านนา แต่งตั้งให้ท่านเป็น "ราชครู" เป็นใหญ่ในการปกครองคณะสงฆ์หัวเมืองฝ่ายเหนือทั้งหมด หลวงปู่ครูบานันทะท่านทะนุบำรุงวัดและสร้างบารมีเพื่อพระโพธิญาณ ท่านบอกให้พระอาจารย์บุญรัตน์ สร้างศาลให้โดยท่านจะช่วยกิจการของวัด พระบุญรัตน์ จึงสร้างศาลไม้เล็กๆให้ก่อนที่ ใต้ต้นโพธิ ในป่าด้านหน้าของวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ต่อมาจึงได้สร้าง **"ศาลหลวงปู่พระนันทเถระ"** เป็นการถาวรเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นอนุสรณ์รำลึกและแสดงความเคารพท่าน ซึ่งปัจจุบัน หลวงปู่ก็ยังคอยสงเคราะห์วัดโขงขาว ในศาลนี้มีรูปหล่อหลวงปู่แบบพระสงฆ์นั่งขัดสมาธิขนาดเกือบเท่าองค์จริง

เมื่อข้าพเจ้าไปวัดโขงขาวครั้งแรก ถึงวัดก็พลบค่ำแล้ว ขณะออกเดินสำรวจบรรยากาศอันสุขสงบ เดินไปพิจารณาไปตามประสาคนจิตไม่ว่าง เห็นผู้ชายไม่หนุ่มไม่แก่ นุ่งขาวห่มขาวท่าทางเป็นคนสำคัญในวัดจึงถามว่า ท่านเป็นใคร มาจากไหน กายท่านเปลี่ยนไปเป็นเทวดา สว่างมากจิตคิดไปว่า ท่านเป็นพรหม ท่านบอกว่าท่านเคยอยู่ที่วัดนี้มาก่อน แต่เดิมอาณาเขตวัดกว้างขวางกว่านี้ประชาชนศรัทธาในพระศาสนามากกว่ายุคนี้ และได้ทะนุบำรุงวัดเมื่อไม่นาน

ข้าพเจ้าได้เรียนถาม ท่านอาจารย์บุญรัตน์ เจ้าอาวาสวัดโขงขาว องค์ปัจจุบันว่าเคยมีท่านใด ลักษณะอย่างข้าพเจ้าเห็น อยู่ที่วัดนี้มาก่อนบ้าง แล้วท่านจึงเล่าให้ฟังถึงเรื่องของท่านครูบานันทเถระ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

วัดโขงขาว

แต่เดิมวัดนี้ชื่อใดไม่ปรากฏ เป็นที่รู้จักกันในหมู่ชาวบ้านทั่วไปว่า **"วัดโขงขาว"** ซึ่งบางครั้งได้ฟังชาวเหนือออกเสียงคล้าย "โข่งขาว"

คำว่า **"โขง"** ภาษาเหนือแปลว่า "ซุ้ม" หรือ "อุโมงค์" คำว่า **โขงขาว** ก็หมายถึง **ซุ้มสีขาว** หรือ **อุโมงค์สีขาว** ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้วก็เข้าเค้า น่าเชื่อถือได้ว่า เป็นคำเรียกขานตามประสาชาวบ้านในภายหลัง ตามลักษณะของวัดที่มีซุ้มหรืออุโมงค์สีขาวเป็นสำคัญ

ท่านสาธุชน เดิมในพระอุโบสถเก่าของวัดโขงขาว ด้านหลังพระประธาน จะมีช่องทางขนาดตัวคนคลานลอดลงไปสู่ถ้ำเล็ก ๆ ได้ ปากทางเข้าคล้าย ๆ ทางเข้าอุโมงค์นั้นเมื่อก่อนโน้นเป็นสีขาว ๆ ภายในอุโมงค์หรือถ้ำน้อยหลังพระประธานนั้น ท่านเจ้าอาวาสหลวงพ่อบุญรัตน์ เคยพบเห็นแล้วว่ามีอะไรอยู่ แล้วก็ได้จัดดำเนินการบูรณะซ่อมแซมพระพุทธรูปองค์เก่าปิดปากถ้ำไว้ มิให้ผู้ใดเข้าไปได้อีก พร้อมทั้งได้บูรณะพระอุโบสถ สร้างพระสถูป หรือเจดีย์สีทององดงามครอบไว้เหมือนเดิม ซึ่งพระสถูปหรือเจดีย์ มีความสำคัญมาก และกันมิให้ผู้คนผู้ไม่รู้ความเดิมข้ามผ่าน

หลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยาน **"พ่อของเรา"** เคยเล่าให้ฟัง ข้าพเจ้าจำได้บางตอนว่า **"พระเจ้ารามราช แห่งอาณาจักรสุโขทัย เคยธุดงค์มาและพำนักบำเพ็ญธรรมอยู่ ณ วัดโขงขาวนี้ในช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน ตอนนั้นท่านออกบวชถือศีลปฏิบัติธรรมธุดงควัตร นุ่งขาวห่มขาว ละเรื่องราวทางโลก และเป็นผู้ทรงอภิญญาสมาบัติ"**

ทีนี้ น้องชายคือ "นายราเชนทร์" ผู้สนใจในธรรมปฏิบัติได้เล่าเสริมว่า ในอุโมงค์ภายใต้พระอุโบสถในปัจจุบันนี้นั้น มีกายหยาบของ "ท่าน" ผู้เป็นบรรพบุรุษของเราอยู่หนึ่งท่าน ท่านได้ละสังขารไปในลักษณาการนั่งสมาธิเพชร ผินหลังพิงผนังด้านขวามือของเรา (ด้านซ้ายของพระพุทธรูป) หันหน้าไปทางทิศเหนือ และยังคงอยู่เช่นนั้นนานมา เพราะอธิฐานบารมีของท่านผู้ทรงฌาณ ทรงฤทธิ์ แต่ทว่า ในปัจจุบัน ก่อนการปิดปากทาง ก็มีบางท่านเคยเข้าไปในนั้น

(แบบคือคลานเข้าไป เพราะปากถ้ำเล็กลงกว่าแต่ก่อน) ได้พบเห็นพระพุทธรูป และสิ่งสำคัญบางอย่าง

ตามความรู้สึกของเราสองพี่น้อง ท่านสาธุชน สภาพภายใน "ถ้ำ" แต่ก่อนหลายร้อยปีที่ผ่านมา สมัยพระเจ้ารามราชนั้น มีอาณาบริเวณกว้างขวาง ไม่เล็กและแคบเช่นปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพราะการสึกกร่อนดินทับถมตามกาลเวลาประการหนึ่ง และเป็นเรื่องของท่านจะจัดการตามเหมาะสมอีกประการหนึ่งด้วย ไม่มีใดคงที่แน่นอน

นอกจากนี้ เรายัง "ฝัน"ไปด้วยว่า กายหยาบที่ท่านผู้ทรงฌาณสมาบัติละทิ้งไว้และอยู่ในท่านั่งสมาธิเพชรนั้น มิได้สลายไปตามธรรมชาติ แต่เปลี่ยนจากธาตุ ๔ ไปเป็นเสมือนภาพแกะสลักหินอ่อนสีขาว ๆเท่าตัวจริง และอยู่ลึกลงไปมีผู้อารักขาดูแลเรียบร้อย ความสว่าง และ "รัศมี" ภายใน "ถ้ำ" ในความฝันของเราก็สว่างมาก ซึ่งคาดเดาว่า คงเป็นพุทธานุภาพ เนื่องจากมีสิ่งของสำคัญอันศักดิ์สิทธิ์ ณ ที่นั้น

สำหรับขันธ์สังขารที่เราสองพี่น้อง "ฝัน" ไปเห็นใน "ถ้ำ" นั้น ยังมีที่สำคัญอีกที่หนึ่งปรากฏเป็นโครงร่างสีหไสยาสน์ คาดว่าเป็นของท่านผู้ทรงฌานรุ่นหลังยุคสมัยพระเจ้ารามราชท่านได้ละทิ้งไว้ และนอกจากนี้ ยังมีสิ่งของล้ำค่าอีกมากที่มีผู้ถวายไว้เป็นพุทธบูชา

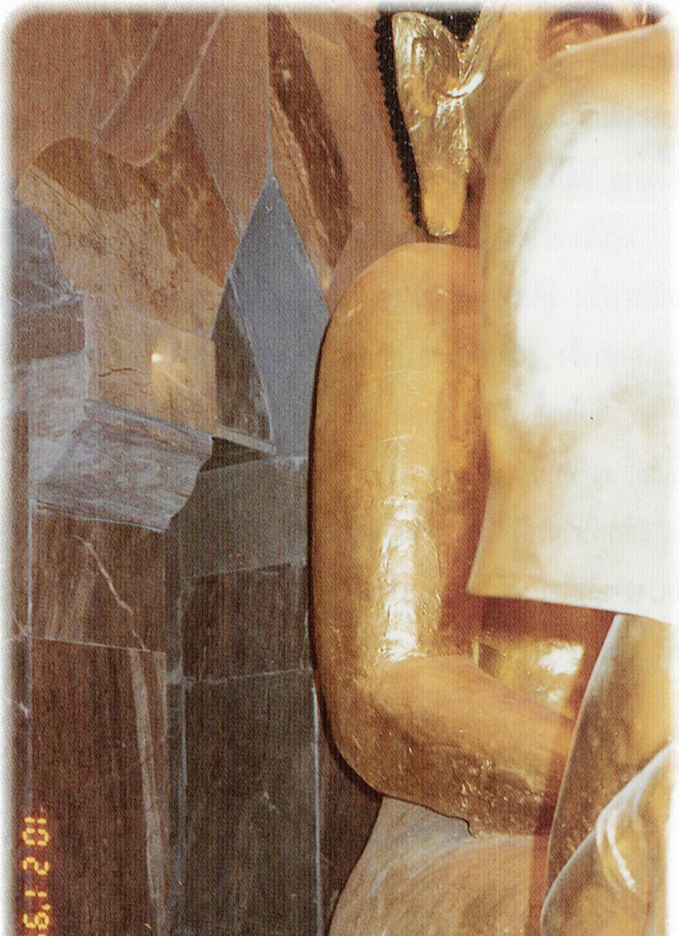

"โขง" หรือซุ้มอุโมงค์ในพระอุโบสถ หลังพระประธาน (ขณะนี้ปิดตาย)

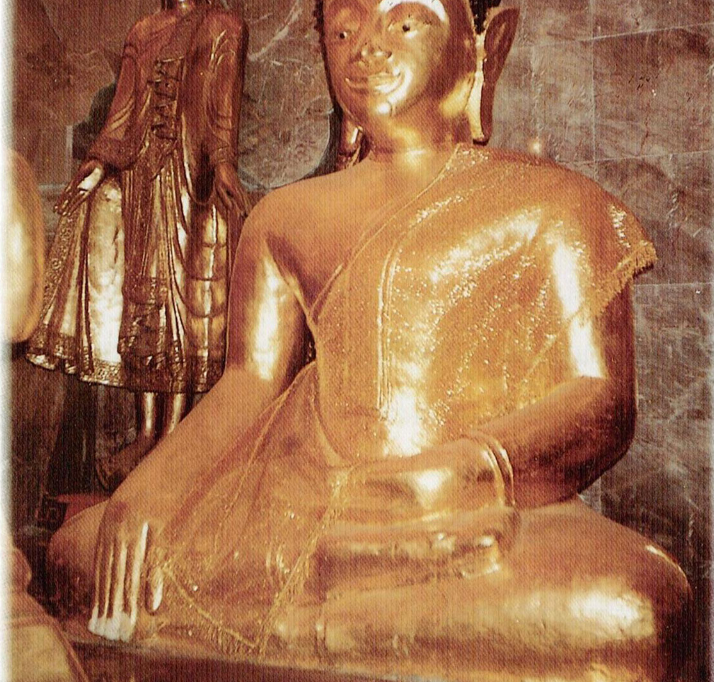

พระพุทธรูปที่พระอาจารย์บุญรัตน์สร้างปิดปาก "โขง" ภายในพระอุโบสถ

งานรวมญาติ

ดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้ที่เข้าร่วมการทะนุบำรุงวัดโขงขาวอีกครั้ง และกระทำติดต่อกันเรื่อยมา ก็เป็นผู้ที่เคยเนื่องกันมาแต่กาลก่อน แล้วชาตินี้ก็มาช่วยกันอีกครั้ง เป็นการช่วยงานพระศาสนา งานของวัดบรรพบุรุษ บิดามารดา ผู้มีพระคุณ ในฐานะที่เป็นผู้มีกตัญญู เมื่อมีงานสำคัญของวัด เช่น กฐินสามัคคี ปีละครั้ง หลาย ๆคนจึงตั้งใจมาช่วยกันร่วมงาน เหมือนเป็นการ "รวมญาติ" เฉกเช่นในกาลก่อน สมัยพระแม่เจ้าจามเทวี เริ่มก่อสร้างวัดขยายเมือง และทะนุบำรุงพระศาสนา เอื้ออาทรต่อประชาราษฎร์

ท่านสาธุชน คนเราเวียนว่ายตายเกิดกันมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน หลายท่านที่ชาตินี้ยังมีการเอาใจใส่ในวัดโขงขาว ก็ขอให้ภูมิใจได้เลยว่า อดีตนะท่านเคยเป็นลูกหลานบริวารท่านแม่จามเทวี และพระเจ้ารามราช ครั้งกระโน้น จึงยังมีสายใยผูกพันกันต่อมา แม้ "เจ้าชายอนันตยศ" ผู้สนใจในธรรมะพระศาสนา และ "เจ้าชายมหันตยศ" ครั้งกระนั้น ท่านก็ยังมาทะนุบำรุงวัดโขงขาวเช่นกัน และคงจะเป็นครั้งสุดท้าย เพราะเห็นพ้องต้องกันทุกคน ตามคำของท่านแม่และท่านพ่อว่า

"โลกนี้น่าเบื่อเต็มที โลกนี้วุ่นวายจริงหนอ"

๒๐ พ.ย. ๓๙

สถูปสีทองด้านหลังพระอุโบสถ

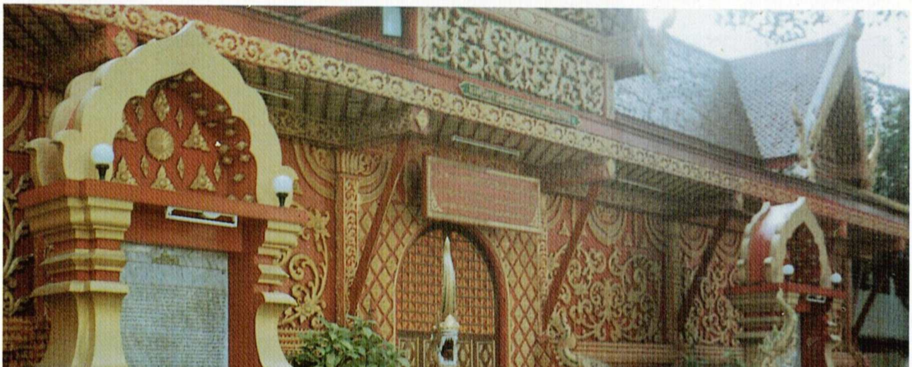

ศาลารายรอบพระอุโบสถ

พระชำระหนี้สงฆ์

ศาลาพักร้อน

ซุ้มประตูพระอุโบสถ

ด้านหน้าพระอุโบสถ

กุฏิไม้สัก รับรองพระมหาเถระ

สถานที่รับรองญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรม

ศาลาพระราชพรหมยานไพศาลภาวนานุสิฐ ด้านหน้าประดิษฐานพระพุทธรูปปางลีลา รูปหล่อหลวงปู่ปาน
และหลวงพ่อพระราชพรหมยาน

กุฏิหลวงพ่อพระมหาวีระ ถาวโร

ศาลาปฏิบัติธรรม หลวงพ่อพระสุธรรมยานเถระ

“กุฏิหลวงพ่อพระสุธรรมยานเถระ สุกรี-พิมพา มณีวงศ์วัฒนาอุปถัมป์” ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อเคยพักเป็นประจำทุกปี (ซ้าย) รูปหล่อ พระแม่จามเทวี (ขวา) รูปปั้น เจ้าแม่กวนอิม

ทัศนียภาพบริเวณ ศาลาพักร้อนในวัด

พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน ณ ชั้น 1 ศาลาพระราชพรหมยานไพศาลภาวนานุสิฐ

พระราชพรหมยาน

" อมรวดี "

พระเดชพระคุณหลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยาน วัดท่าซุง อุทัยธานี หรือที่บางท่านเรียกว่า "หลวงพ่อใหญ่" นั้นเป็นที่เคารพรักและศรัทธายิ่งของบรรดาลูกหลานพุทธบริษัท รวมทั้งพระอาจารย์บุญรัตน์ กันตจาโร (พระครูปิยรัตนาภรณ์) เจ้าอาวาสวัดโขงขาว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่ง"หลวงพ่อบุญรัตน์" ก็ได้แนะนำว่า ให้ข้าพเจ้านำประวัติ และคำสอนของหลวงพ่อฤาษีของเรา มาเผยแพร่แก่พุทธศาสนิกชน ในหนังสือที่ระลึก "วัดโขงขาว"

ประวัติ ชาติภูมิ ผลงาน การธรรมะและการสร้างคน ฯลฯ ของหลวงพ่อของเรานั้น มีรายละเอียดอันสำคัญน่าสนใจมากมาย แต่ข้าพเจ้าใคร่ขอนำเสนอ ณ ที่นี้โดยย่อพอสังเขป ดังนี้

พระเดชพระคุณหลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยาน มีนามเดิมซึ่งท่านลุงตั้งให้ว่า เด็กชายพรหม ท่านยายเรียกว่า "เล็ก" ต่อมาใช้ชื่อ "สังเวียน" จากนั้นก็เปลี่ยนเป็น "วีระ" นามสกุล "สังข์สุวรรณ" เมื่อบวชแล้วหลวงปู่ปานพระอาจารย์เรียกขานเป็นพิเศษว่า "ลิงดำ" สมัย "พ่อของเรา"เผยแพร่ธรรมะทางสถานีวิทยุ และเขียนหนังสือสอนลูกหลานให้รู้จักนรกสวรรค์ นิพพาน ท่านใช้นามแฝงว่า "ฤาษีลิงดำ" อาศัยนามอันเป็นมงคลที่หลวงปู่ปานตั้งให้ และเปรียบตัวท่านเอง เป็นฤาษีที่สั่งสอนลูกหลาน

เมื่อ "พ่อของเรา" สอบไล่สนามหลวงได้ประโยค ๔ ด้านปริยัติธรรม ก็เป็น **พระมหาวีระ ถาวโร** เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นเจ้าคุณ **"พระสุธรรมยานเถระ"** ฝ่ายวิปัสสนาธุระ เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๘ และได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ฝ่ายวิปัสนาธุระ เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๒ เป็น **"พระราชพรหมยาน ไพศาลภาวนานุศิษฐ มหาคณิสสรบวรสังฆาราม คามวาสี"** และก่อนที่หลวงพ่อของเราจะมรณภาพนั้น มีข่าวน่าเชื่อถือได้ว่า จะมีการแต่งตั้งถวายสมณศักดิ์

ขั้นสูงกว่า แต่บังเอิญหลวงพ่อท่านมาละขันธ์ ๕ ไปก่อน

เด็กชายพรหมถือกำเนิด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ แต่ตามใบสุทธิระบุ เกิดเมื่อ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๖๐ สถานที่เกิด หมู่ ๒ ตำบลสาลี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แต่ส่วนใหญ่ท่านจะอยู่บ้านสวน ตำบลบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ก่อนออกบวช ท่านเคยรับราชการเป็นทหารเรือยศเรือโท มีสหายสนิท ๒ ท่านคือ อดีตเรือโทน้อม และอดีตเรือโทสวัสดิ์

หลวงพ่อและสหายของท่านอุปสมบทพร้อมกัน เมื่อกรกฎาคา ๒๔๘๐ ณ วัดบางนมโค อำเภอเสนา จังหวัดอยุธยา โดยมีพระครูรัตนาภิรมย์ วัดบ้านแพน อยุธยา เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูวิหารกิจจานุการ (หลวงปู่ปาน) และหลวงปู่เล็ก เกสโร วัดบางนมโค เป็นพระคู่สวด

พระสหายทั้งสองของท่าน หลวงพ่อของเรา ท่านตั้งสมญานามให้เป็นฤาษีด้วยว่า **"ฤาษีพนมไพร"** กับ **"ฤาษีโพธิวัตร"** และทั้ง ๒ ท่านเป็นพระทองคำ พระอรหันต์ปฏิสัมภิทาญาณ ฝ่ายอรัญญวาสี ตั้งแต่ท่านบวชเป็นพระไม่กี่พรรษา หลวงปู่ปานก็ตั้งสมญานามพิเศษให้เช่นกันว่า **"ลิงขาว"** และ **"ลิงเล็ก"**

หลวงพ่อพระราชพรหมยาน ท่านอยู่วัดบางนมโคหลายปี เคยอยู่วัดประยุรวงศาวาส วัดอนงคาราม วัดมะขามเฒ่า ฯลฯ เป็นต้น ก่อนได้รับการนิมนต์จากอดีตเจ้าอาวาสวัดท่าซุง ขอให้มาช่วยสงเคราะห์การสร้างวัด ซึ่งสมัยก่อนนั้นทรุดโทรมมาก และหลวงพ่อท่านได้มาอยู่ ณ วัดท่าซุงนี้ ตั้งแต่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๐

ที่พ่อของเรารับนิมนต์ เนื่องจาก พระใหญ่ และสำคัญจากอดีตมาบอกกล่าว รวมทั้งท่านเจ้าอาวาสและพระอริยเจ้าวัดท่าซุงจากอดีต เช่น **หลวงปู่ใหญ่ หลวงปู่เส็ง (หลวงพ่อขนมจีน) หลวงพ่อเล่งหลวงพ่อไล้** เป็นต้น ขอให้หลวงพ่อดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ วัดท่าซุง ให้เจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง ให้เหมือนแรกก่อตั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งพ่อของเราเคยได้ทะนุบำรุงมาแล้ว โดยผู้มีพระคุณทุกท่าน จะรับเป็นภาระช่วยเหลืออย่างเต็มที่ มีกิจใดก็ขอให้บอกท่านเท่านั้น

หลวงพ่อของเราจึงได้มาอยู่ ณ วัดนี้ ที่ "เพิงหมาแหงน" ใต้ต้นโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำสะแกกรัง ท่านอยู่อย่างลำบากกาย ต้องเผชิญกับกลุ่มกาฝากเกาะวัด และสารพัดปัญหา ด้วยธรรมะความรู้อันเป็นอภิญญา จึงมีบรรดาลูกหลานพุทธบริษัทติดตามมาร่วมงานพระศาสนา ส่งเสริมปฏิปทาของหลวงพ่อของเรา บูรณะวัด ปฏิบัติธรรมพระกรรมฐาน เผยแพร่พระศาสนา ขยายอาณาเขตวิสุงคามสีมาด้วยการซื้อที่ดินคืนจากชาวบ้าน ช่วยเหลือประเทศชาติ สร้างคน สร้างเสนาสนะขึ้นใหม่ และภายในเวลาไม่กี่ปี วัดท่าซุงของเรากลายเป็น "อาศรมฤาษีลิงทอง" และ "เมืองแก้ว" ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันให้ลูกหลานพุทธบริษัทได้ปีติชื่นใจ

ภารกิจอันสำคัญประการหนึ่งในการ**สร้างคน** และ**เผยแพร่พระศาสนา** (นอกเหนือจากสร้างโรงเรียน และ ศูนย์สงเคราะห์ประชาชนในถิ่นทุรกันดาร และอื่นๆ) ท่านได้นำวิชา **"มโนมยิทธิ"** มาแนะนำสั่งสอนให้ทุกคนที่สนใจในการปฏิบัติและมีอัชฌาศัย ในหมวด**ฉฬภิญโญ** หรือ**อภิญญาหก** ได้เข้าใจ รู้จริง จากการปฏิบัติวิชชาพุทธศาสตร์ว่า ตายแล้วไม่สูญ นรก-สวรรค์-พรหม-นิพพานมีจริง กฎของกรรมมีจริง รู้เห็นอดีต ปัจจุบัน อนาคต ฯลฯ เป็นต้น รวมทั้งท่านได้แนะนำสั่งสอนธรรมพระกรรมฐานในทุกหมวด แล้วแต่จริตของแต่ละคนอีกด้วย

ธรรมะที่หลวงพ่อของเราท่านนำมาสอนแก่ลูกหลานพุทธบริษัทนั้น ท่านใช้ภาษาที่ฟังง่ายเข้าใจง่าย ไม่เย่นเย้อ และมีศิลปะเทคนิคในการสอนสมควรที่ครูทั้งหลายนำไปเป็นแบบอย่าง

สรุปรวมความว่า คำแนะนำสั่งสอนของ "พ่อของเรา" นั้น ไม่มีวันล้าสมัย ในทุกเรื่องราวท่านรู้แจ้ง ตั้งแต่ข้าพเจ้าได้กราบพบท่านครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๘ วันเข้าพรรษา ที่ศาลาพระพินิตและศาลานวราชเก่าของวัดท่าซุง จนปัจจุบันนี้ที่ท่านละสังขารอันทรุดโทรมไปแล้วนั้น คำแนะนำสั่งสอนซึ่งข้าพเจ้า และลูกหลานทุกคนได้รับล้วนสูงค่ายิ่ง และได้เพียรพยายามนำมาปฏิบัติเพื่อความสุขปัจจุบัน และภายภาคหน้า จนกว่าจะได้พบกับ "พ่อของเรา" เป็นการถาวร ตลอดไปในเร็ววัน ณ แดนพระนิพพานอันบรมสุข

พระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระราชพรหมยานท่านละสังขารขันธ์ ๕ ไปแล้วเมื่อ

วันศุกร์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๕ นำความเศร้าโศกอาลัยรักอย่างยิ่งมาสู่พวกเราเหล่าลูกหลานและพุทธบริษัททั้งปวง ร่างกายที่ท่านเคยใช้นั้นคณะลูกหลาน ได้อัญเชิญประดิษฐานไว้ในโลงแก้วสวยงาม ณ วิหารแก้วร้อยเมตร และวิหารแก้วนี้ท่านจำลองแบบมาจาก "วิมาน" หลังหนึ่งในแดนพระนิพพาน เพื่อเป็นการสงเคราะห์ผู้ที่เป็นสุกขวิปัสสโกจะได้จดจำเป็น "นิมิต" ติดใจ ซึ่งมีผลในการปฏิบัติธรรมพระกรรมฐาน

ท่านสาธุชนพุทธบริษัท พระคุณของหลวงพ่อยิ่งใหญ่ไพศาล บิดามารดาทางโลกมีพระคุณก่อกำเนิดและเลี้ยงดูกายหยาบคือขันธ ๕ แต่ทว่า**หลวงพ่อของเราเป็นทั้ง "พ่อและแม่"** อันประเสริฐ ที่เมตตาใช้ธรรมะและบุญบารมีของท่านมาขัดเกลาจิตของเราทั้งหลาย พร้อมทั้งได้ปกป้องให้รอดพ้นภยันตราย ให้เราได้อยู่เย็นเป็นสุขในโลกอันวุ่นวายขัดข้องนี้ ให้รู้จักวิธีหนีทุกข์ รู้ศีลรู้ธรรม รู้บาปรู้คุณ รู้จักสร้างกุศล และรู้จักทำกายในคือตัวเราแท้ๆให้ผ่องใสวิสุทธิ อันเป็นที่สุดและยอดปรารถนาของนักปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น

หลายคนที่เป็นลูกหลานพุทธบริษัทของท่านในชาตินี้ เคยเป็นลูกหลานวงศ์วารของท่านแต่กาลก่อน หลายสงไขยกัป แล้วติดตามกันมาเพื่อพระโพธิญาณ และชาตินี้ก็เป็นชาติสุดท้ายเพราะ"พ่อของเรา"ไม่กลับมาเกิดอีก

แต่ทว่า ความผูกพันระหว่างเหล่าลูกหลาน กับ พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน และวัดท่าซุงยังคงอยู่อย่างยั่งยืน กิจกรรมสำคัญอันเคยปฏิบัติแต่ก่อนก็ยังคงกระทำ เช่น ทุกวันอาทิตย์ต้นเดือนตุลาคม คณะลูกหลานจะทำการบุญกุศลใหญ่ เนื่องในวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่อของเรา ที่สำนักกรรมฐาน ซอยสายลม กรุงเทพ

วันที่ ๓๐ ตุลาคมของทุกปี (บางปีอาจจะเลื่อนไปเล็กน้อยให้ตรงกับเสาร์-อาทิตย์ เพื่อความสะดวกของลูกหลานพุทธบริษัทที่ติดงานและอยู่ไกลวัด) มีการทำบุญใหญ่ ที่วัดท่าซุง อุทัยธานี เนื่องในวันครบรอบปี การละขันธ์ ๕ ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ

" นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ "

หลวงพ่อของเรา และหลวงปู่ครูบาชัยวงษาพัฒนา วัดพระบาทห้วยต้ม

ธุดงค์

ปาริชาต แสงหิรัญ

พระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระราชพรหมยาน ได้เมตตาแนะนำลูกหลานพุทธบริษัทในเรื่องของการธุดงค์ไว้หลายครา ล้วนเป็นประโยชน์น่าสนใจนำมาเล่าไว้ ณ ที่นี้ เนื่องจากพระครูปิยรัตนาภรณ์ (พระบุญรัตน์ กนตจาโร) เจ้าอาวาสวัดโขงขาว ท่านสนใจในการปฏิบัติธุดงค์วัตรมาตั้งแต่สมัยเป็นสามเณรแล้ว เคยธุดงค์เข้าป่าไปหลายแห่ง มีประสบการณ์ด้านธุดงค์วัตรแบบอุกฤตมาแล้ว ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่อง **"ธุดงค์"** อันเป็นคำสอนของหลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยานที่พระอาจารย์บุญรัตน์เคารพยกย่องยิ่งมาเผยแพร่ เป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้รู้และเข้าใจตามคำสอนของท่านที่ปฏิบัติได้แล้ว ซึ่งถ้าผู้สนใจนำไปปฏิบัติจริง และถูกต้องตรงตามคำสอนขององค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาแล้ว ก็จะได้ผลจริงตามนั้น

คำสอนของ "หลวงพ่อของเรา" พระเดชพระคุณหลวงพ่อฤาษี พระราชพรหมยานเนื่องด้วยการธุดงค์ ขอสรุปเป็นสารัตถะโดยย่อ ดังนี้

หลักปฏิบัติ

การธุดงค์ในป่าหรืออยู่ในวัดมีหลักการปฏิบัติตามนี้ คือ

๑. เอาจิตจับที่ศูนย์ ตั้ง**อานาปานุสสติ**ไว้ตลอดตั้งแต่ตื่นขึ้นจนกว่าจะหลับใหม่คุมอารมณ์ไว้ที่ศูนย์ เป็นการปิดกั้นนิวรณ์ ถ้าอารมณ์อื่นจรเข้ามา ให้จับอานาปานุสสติทันทีขณะทำงานก็คิดกิจการงาน จิตเผลอออกนอกงานให้จับศูนย์ใหม่ การนั่งสมาธินั่งเฉพาะเวลาธุดงค์ต้องทำงานได้ทุกอย่างด้วย

๒. ภาวนาบารมี ๓๐ ทัศ หรือ **"พุทธ"** ก็ได้ แต่ผลที่จะได้ต่างกัน ถ้าภาวนาบารมี ๓๐ ทัศได้คล่อง จิตจะแจ่มใสมาก มารต่างๆจะไม่รบกวน สัตว์ในป่าจะเป็นมิตร ป้องกันอันตรายได้ หัวใจบารมี ๓๐ ทัศ ว่าดังนี้

"อิติ ปาระมิตา ติงสา อิติ สัพพัญญูมาคะตา
อิติ โพธิมะนุปปัตโต อิติปิ โส จะ เต นะโม"

การภาวนา จะนั่ง ยืน เดิน ก็ภาวนาได้สวนบารมี๑๐ก็ให้ทรงอารมณ์ไว้ทั้งวันอย่าให้พร่อง ถ้าจำไม่ได้ เขียนวางไว้ข้างตัว ให้สะดุดตา แล้วตั้งใจปฏิบัติให้ครบถ้วน

๓. พรหมวิหาร ๔ เมื่อจิตเป็นฌาณแล้ว อารมณ์คลาย ให้ตั้งอารมณ์ไว้ในพรหมวิหาร ๔ ถ้าพรหมวิหาร ๔ ทรงตัว ศีลจะทรงตัว สมาธิก็จะทรงตัว วิปัสสนาญาณจะแจ่มใส พรหมวิหาร ๔ ได้แก่

เมตตา ความรัก เราจะรักคนและสัตว์ทั้งโลกเสมอตัวเรา
กรุณา ความสงสาร เราจะสงเคราะห์คนและสัตว์ทั้งโลกให้มีความสุข
มุทิตา ความยินดี ตัดอารมณ์ริษยา เขาได้ดีพลอยยินดีด้วย
อุเบกขา วางเฉยเมื่อเกินวิสัยที่เราจะช่วยได้

การที่จะดูจากภายนอกว่าพรหมวิหารพร่องไหม ท่านให้ดูที่ " กรรมบถ ๑๐ "

๔. ใช้มรณานุสติกรรมฐาน เป็นอารมณ์ คิดไว้เสมอว่าเราจะต้องตาย พอลืมตาตื่นคิดว่าเราอาจตายเดี๋ยวนี้ เดินไประหว่างนี้อาจตายได้ นอนอยู่ก็อาจตายได้ จิตจะจางจากกิเลส

และตั้งอารมณ์ว่า ตายแล้วจะไปไหน?

ตั้งใจไปกามาวจรสวรรค์ ก็ทรงอารมณ์แค่อุปจารสมาธิ ตั้งใจไปพรหม ก็ทรงอารมณ์ไว้ระดับฌาณ ตั้งใจไปนิพพานก็ต้องมีวิปัสสนาญาณ ๙ ด้วย แต่อารมณ์ใจต้องทรงฌาณเป็นปกติระดับฌาณ ๑-๔ ใช้งาน

ฌาณ ๔ มี ๒ อย่าง คือ

ฌาณทรงอารมณ์ กับ ฌาณใช้งาน ฌาณ ๔ ใช้งานนี้พูดกันได้ ทำงานได้

๕. ใช้วิปัสสนาฌาญ ๙ บวก**มรณานุสสติ** และ **มีพระนิพพาน เป็นอารมณ์ มีสังขารุเปกขาญาณ** เห็นว่าการเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นพรหม ไม่เป็นเรื่อง เราไม่ต้องการเกิดอีก ต้องการพระนิพพาน

ผู้ที่ธุดงค์ในป่าลึก หลวงพ่อของเราบอกว่า ต้องติดต่อกับเทวดา หรือพรหมได้เป็นปกติ ระหว่างคุยกับเทวดากับพรหมกิเลสจะไม่เกาะจิต ต้องภาวนาบารมี ๓๐ ทัศ และการคุมอารมณ์ต้องเข้มแข็งจึงจะเอาตัวรอด

๖. **สังโยชน์๑๐** ให้ยึดสังโยชน์ ๓ ข้อต้นก่อน แล้วไปตัดข้อสุดท้าย คือ **อวิชชา** แยกเป็น กามฉันทะ กับ ราคะ การตัดอวิชชา คือเห็นโทษของการเกิดเป็นคน เทวดา หรือ พรหม ว่าไม่สุขจริง เราต้องการจุดเดียวคือ **พระนิพพาน**

เมื่อต้องการพระนิพพาน ต้องเพียรทำลายกิเลส ๔ ตัวซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิด ได้แก่ **โลภะ** ความโลภ **ราคะ** ความกำหนัดยินดี **โทสะ** ความเร่าร้อน ความโกรธ **โมหะ** ความหลงติดในมนุษยโลก เทวโลก พรหมโลก

วิธีการทำลายกิเลส ให้พิจารณาร่างกาย มันดีตรงไหน เลวตรงไหน ถ้ายังเห็นว่าส่วนไหนของร่างกายดี แสดงว่าจิตของเรายังเลวอยู่ อาการ ๓๒ ของร่างกายเรา มันเลวทั้งหมด เมื่อมันมีกายอยู่แล้วต้องเลี้ยงดูตามควร ตายเมื่อไรจบกันที ผู้ที่ได้มโนมยิทธิแล้วให้เอาใจไปตั้งอยู่ที่พระนิพพานเป็นปกติ

๗. **มัชฌิมาปฏิปทา** การปฏิบัติทำแค่จิตเป็นสุข ให้ละส่วนสุด ๒ อย่างคือ **กามสุขัลลิกานุโยค** ย่อหย่อน (ขี้เกียจ) เกินไป และ **อัตตกิลมถานุโยค** ทรมานตนเกินไป (เครียด)

ระหว่างธุดงค์ จะต้องถืออารมณ์อุกฤษฏ์ อย่าเอาจิตไปเกี่ยวข้องกับโลกธรรม เรื่องทางโลกมีได้อย่างเดียวคือต้องการสงเคราะห์เท่านั้น

ธุดงควัตร

การธุดงค์ "หลวงพ่อของเรา" บอกว่า เป็นของดี และจะต้องถืออารมณ์อุกฤษฏ์ แต่ต้องพอเหมาะพอดีกับการที่เราจะทรงตัวอยู่ได้ ไม่ต้องทรมานตัวเสมอไป ธุดงควัตรซึ่งมี**พระมหากัสสป เป็นผู้นำ มี ๑๓ ข้อให้เลือกปฏิบัติ (และจะต้องอาศัย "หลักปฏิบัติ" ๗ ประการ ดังกล่าวข้างต้นด้วย)** ดังนี้

๑. ถือผ้าบังสกุลเป็นวัตร งดเว้นการรับผ้าที่เขามาถวายภายนอก ถ้าบังเอิญมีความจำเป็น ต้องเก็บผ้าที่เขาทิ้งแล้วมาปะติดปะต่อย้อมน้ำฝาดมาเป็นเครื่องนุ่งห่ม ดังที่ พระมหากัสสป ท่านทำแล้ว ข้อนี้ใช้คำสมาทานว่า

"คะหะปะติจีวะรัง ปะฏิกขิปามิ ปังสุกูลิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เราของดซึ่งคหบดีจีวรเสียทั้งหมด สมาทานองค์ของผู้ถือซึ่งผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
ข้อนี้ เพื่อความมักน้อย สันโดษในสิ่งที่มีอยู่แล้ว

๒. ถือเพียงไตรจีวรเป็นวัตร คือ สบง จีวร สังฆาฏิ สวนอังสะ รัดประคด ผ้าวัสสิกสา พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ใช้ได้ คำสมาทานมีว่า

“จะตุตะถะจีวะรัง ปะฏิกขิปามิ เตจีวะริกังคัง สะมาทิยามิ”

แปลว่า เรางดจีวรผืนที่สี่เสีย สมาทานองค์ของผู้ถือผ้าไตรจีวรเป็นวัตร

จีวร คือ ผ้าตั้งแต่กว้าง ๑ คืบ ยาว ๑ คืบ ขึ้นไป

๓. ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร ตั้งใจว่าจะบิณฑบาตเป็นปกติ เว้นแต่ป่วยหรือมีเหตุจำเป็น คำสมาทานว่า

“อะติเลกะลาภัง ปะฏิกขิปามิ ปิณฑะปาฏิกังคัง สะมาทิยามิ”

แปลว่า เราของดอติเรกลาภเสีย สมาทานองค์ของผู้ถือการบิณฑบาตเป็นวัตร

อติเรกลาภ คือ ของที่เขานำมาถวายเป็นพิเศษ จะฉันเฉพาะของที่บิณฑบาตมาได้เท่านั้น

ของที่เขามาถวายเรารับเป็นการเจริญศรัทธา รับแล้วมอบให้รูปอื่นได้

๔. ถือเที่ยวบิณฑบาตไปตามแถวเป็นวัตร ไปตามแถวเดียว เหนือ หรือ ใต้ หรือจะรับบิณฑบาตเฉพาะเที่ยวเดียว เที่ยวไป หรือ เที่ยวกลับเท่านั้น มีใครเขาเรียกก็จะไม่ถอยหลังย้อนกลับไปรับของอีก (การบิณฑบาตปกติทำได้) คำสมาทานว่า

“โลลุปปะจารัง ปะฏิกขิปามิ สะปะทา นะจาริกังตัง สะมาทิยามิ”

แปลว่า เราของดการเที่ยวโลเล สมาทานองค์ของผู้ถือการเที่ยวบิณฑบาตไปตามแถวเป็นวัตร

“โลเล” หมายถึง รับทั้งเที่ยวไปเที่ยวกลับ ข้างหลังมาเรียกยังกลับไปรับอีก

๕. ถือการนั่งอาสนะเดียวเป็นวัตร คือ นั่งฉันอาหารที่เดียว ฉันเฉพาะที่ตรงนั้น แต่ไม่ได้ห้ามภัตอย่างอื่น ฉันวาระเดียวอิ่มแล้วเลิกกัน อาหารเขาถวายเพิ่มเติมรับได้ แต่ฉันแค่อิ่มพอดีๆ (เภสัช

เนยใส เนยข้น น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย กาแฟ ฉันตอนเย็นได้) คำสมาทานว่า

"นานาสะนะโภชะนัง ปะฏิกขิปามิ เอกา สะนิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เราของดฉันต่างอาสนะ สมาทานองค์ของผู้ถือนั่งฉันอาสนะเดียวเป็นวัตร

๖. ถือฉันเฉพาะในบาตรเป็นวัตร ไม่บังคับว่าฉันกี่เวลา ข้อนี้ก่อนเวลาวิกาลฉัน ๒-๓ เวลาได้ แต่ฉันเฉพาะของที่เขาให้มาในบาตรเท่านั้น เขาให้มานอกบาตรไม่ฉัน แต่รับประเคนได้แล้วให้รูปอื่นไป เขาใส่ในบาตรมาให้เท่าไร ฉันได้เท่านั้น คำสมาทานว่า

"ทุติยะภาชะนัง ปะฏิกขิปามิ ปัตตาปิณฑิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เราของดภาชนะที่สอง สมาทานของผู้ถือการฉัน เฉพาะในบาตรเป็นวัตร

๗. ถือการห้ามภัตอันการนำมาถวายเมื่อภายหลังเป็นวัตร อาหารที่ได้รับมาเท่าไร จะฉันเท่านั้น เขาถวายทีหลังรับประเคนได้แต่ไม่ฉัน (มอบให้รูปอื่นไป) ไม่จำเป็นต้องฉันเฉพาะในบาตร มีสำรับฉันได้ แต่ฉันเฉพาะของที่เราได้มาเท่านั้น ก่อนนั่งลงฉัน มีของอะไรวางอยู่ เรานั่งลงแล้ว ฉันได้เท่านั้น ของมาถวายอีกเราไม่ฉัน คำสมาทานว่า

"อะติริตตะโภชะนัง ปะฏิกขิปามิ ขะลุปัจฉาภัตติกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เราของดภาชนะอันเหลือเฟือ

สมาทานองค์แห่งผู้ห้ามภัตอันนำมาถวายเมื่อภายหลังเป็นวัตร

๘. การถืออยู่ป่าเป็นวัตร คืออยู่ในป่า แต่เดินไปบิณฑบาตที่บ้านได้ คำสมาทานว่า

"คามันตะเสนาสะนัง ปะฏิกขิปามิ อารัญญิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เรางด เสนาสนะชาวบ้าน สมาทานองค์ของผู้ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร

๙. ถือโคนต้นไม้เป็นวัตร ไม่กางกลด ไม่เข้าถ้ำ เอาโคนต้นไม้เป็นที่พึ่ง แต่เดินไปไหน ๆก็ได้ แต่กลับไปอาศัยอยู่ที่โคนไม้ คำสมาทานว่า

"ฉันนัง ปะฏิกขิปามิ รุกขะมูลิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เราของดที่มุงที่บัง สมาทานของผู้ถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตร

๑๐. ถืออยู่ในแจ้งเป็นวัตร ต้องใช้กลดสำหรับกันแดดกันลม การปักกลดต้องกลางแจ้ง ไม่อิงโคนไม้ ไม่อิงเพิง ไม่อิงฝา คำสมาทานว่า

"ฉันนัญจะ รุกขะมูลัญจะ ปะฏิกขิปามิ อัพโภกาสิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เรางดที่มุงที่บังและโคนไม้ สมาทานองค์ของผู้ถือการอยู่ในที่แจ้งเป็นวัตร

๑๑ .ถืออยู่ป่าช้าเป็นวัตร แต่ออกไปบิณฑบาตข้างนอกได้ คำสมาทานว่า

"อะสุสานัง ปะฏิกขิปามิ โสสานิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เรางดที่ไม่ใช่ป่าช้า สมาทานองค์ของผู้ถือการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร

๑๒. ถือการอยู่ในเสนาสนะอันท่านจัดให้เป็นวัตร ไม่วุ่นอยากไปอยู่ที่โน่นที่นี่ เขาจัดให้อย่างไรอยู่อย่างนั้น คำสมาทานว่า

"เสนา สะนะโลลุปปัง ปะฏิกขิปามิ ยะถาสันถะติกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เรางดความโลเลในเสนาสนะ

สมาทานองค์ของผู้อยู่ในเสนาสนะอันท่านจัดให้อย่างไรเป็นวัตร

๑๓.ถือการนั่งเป็นวัตร การถือการนั่งต้องถือตามเวลาสมควร สมาทานเฉพาะเวลา ถือเฉพาะเวลาได้ เช่น เวลาเจริญพระกรรมฐาน เวลาฟังคำสอน การนั่ง ถ้าไม่เอามือยันถือเป็นขั้นอุกฤษฎ ถ้าเอามือยันถือว่าหย่อนไปหน่อย ถ้าหลังแตะพื้นก็ขาดการถือข้อนั้น คำสมาทานวา

"เสยยัง ปะฏิกขิปามิ เนสัชชิกังคัง สะมาทิยามิ"

แปลว่า เรางดการนอน สมาทานองค์ของผู้ถือการนั่งเป็นวัตร

พระคาถา

การปฏิบัติธุดงควัตร โดยเฉพาะในป่าลึก จะต้องมีพระคาถาเพื่อป้องกันตัวเองจากสัตว์ป่า อมนุษย์ และคุณไสยต่าง ๆ หลวงพ่อพระราชพรหมยาน แนะนำเป็นขั้นตอนไว้ดังกล่าวแล้วข้างต้น และผู้ที่ได้มโนมยิทธิ ให้ใจตั้งอยู่ที่นิพพานเป็นปกติ

ก่อนจะเข้าป่า หรือจะไปอยู่ ณ ที่ใด ท่านให้แผ่เมตตาจิตเข้าไปก่อนโดยพระคาถา **"เมตตัญจะ"** หรือ **"บทกรณีย์เล็ก"** และตั้งใจว่า เรามาขออาศัยสถานที่ท่านอยู่ชั่วคราวเพื่อปฏิบัติธรรม

ขอท่านได้โปรดคุ้มครองให้เรามีความสุข ปลอดภัยจากอันตราย และช่วยส่งเสริมในการเจริญสมณธรรม

เมื่อเข้าไปอยู่แล้ว ให้สวดบท "เมตตัญจะ" เป็นปกติ จะไม่มีอันตรายจากอมนุษย์ การแผ่เมตตาจิตให้แก่สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ทั้งหลาย ท่านให้สวดบท **"วิรูปักเข"**

ส่วน "บทภาณยักษ์วิปัสสิส" เป็นบทขับไล่ผีและเทวดา ไม่ควรใช้ เพราะบทนี้เป็นศัตรูกับเขา ควรใช้บทที่เป็นมิตรคือ แผ่เมตตาจิต

การปักกลดของพระธุดงค์ ต้องห่างจากบ้านเรือนอย่างน้อย ๑ กิโลเมตร จะได้ไม่มีเสียงรบกวนตอนปฏิบัติสมณธรรม และไปบิณฑบาตสะดวกเพราะไม่ไกลนัก เมื่อปักกลดแล้วถอนเพื่อเปลี่ยนที่ใหม่ไม่ได้

ก่อนจะปักกลด นึกถึงเจ้าที่ นึกในใจว่า "ภูตผีและเทวดาทั้งหมดซึ่งสิงสถิตอยู่ในที่นี้ เรามาที่นี่เพื่อขออาศัยชั่วคราว เพื่อเจริญสมณธรรม ขอท่านทั้งหลายโปรดสงเคราะห์ให้ความคุ้มครองด้วย"

เวลาปักกลด ท่านให้นึกถึงพระพุทธเจ้า ท่องคาถาบารมี ๓๐ ทัศ ไปเรื่อยๆจนกว่าจะปักกลดเสร็จ พระคาถาว่าดังนี้

" อิติ ปาระมิตา ติงสา อิติ สัพพัญญูมาคะตา อิติ โพธิมะนุปปัตโต
อิติปิ โส จะ เต นะโม "

เวลาตอกหลักขึงสายอัพโภกาส (สายเชือกที่ขึงกลด) ท่านให้ท่องคาถาตวาดป่าหิมพานต์ เป็นคาถามหาอำนาจ ว่า

"ภะสัมสัม วิสะเทภะ"

ท่องไปจนกว่าจะตอกเสร็จ เวลาผูกก็ท่องคาถาบทนี้

บทเมตตัญจะ

เมตตัญจะ สัพพะโลกัสมิง มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง อุทธัง อะโธ จะ
ติริยัญจะ อะสัมพาธัง อะเวรัง อะสะปัตตัง ติฏฐัญจะรัง นิสินโน วา สะยาโน วา
ยาวะตัสสะ วิคะตะมิทโธ เอตัง สะติง อะธิฏเฐยยะ พรัหมะเมตัง วิหารัง
อิธะมาหุ ทิฏฐิญจะ อะนุปะคัมมะ สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน กาเมสุ
วิเนยยะ เคธัง นะ หิ ชาตุ คัพภะเสยยัง ปุนะเรตีติฯ

บทวิรูปักเข

วิรูปักเข เม เมตตัง เมตตัง เอราปะเถหิ เมฉัพยาปุตเตหิ เม เมตตัง เมตตัง
กัณหาโคตะมะเกหิจะ อะปาทะเกหิ เม เมตตัง เมตตัง ทิปาทะเกหิ เม
จะตุปปะเทหิ เม เมตตัง เมตตัง พะหุปปะเทหิ เม มา มัง อะปาทะโก
หิงสิ มา มัง หิงสิ ทิปาทะโก มา มัง จะตุปปะโท หิงสะ มา มัง หิงสะ
พะหุปปะโท สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา จะ
เกวะลา สัพเพ ภัทรานิ ปัสสันตู มา กิญจิ ปาปะมาคะมา

อัปปะมาโณ พุทโธ อัปปะมาโณ ธัมโม อัปปะมาโณ สังโฆ ปะมาณะวันตานิ
สิริงสะปานิ อะหิ วิจฉิกา สะตะปะที อุณณานาภี สะระพู มูสิกา
กะตา เม รักขา กะตา เม ปะริตตา ปะฏิกกะมันตุ ภูตานิ
โสหัง นะโม ภะคะวะโต นะโม สัตตันนัง สัมมาสัมพุทธานังฯ

ธุดงค์แท้ๆปฏิบัติอย่างไร

พระธรรมเทศนา โดยพระราชพรหมยาน วัดท่าซุง ณ ศาลาพระพินิจอักษร ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๑

(ขอขอบพระคุณ พระอาจินต์ ธมฺมจิตฺโต "ธัมมวิโมกข์" วัดท่าซุง อ.เมือง จ. อุทัยธานี)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

ปุญญายิ ปรโลกัสมิง ปติฏฐา โหนติ ปาณินันติ

ณ โอกาสบัดนี้อาตมาภาพจะแสดงพระสัทธรรมเทศนา ในจริยาของพระมหากัสสป เพื่อเป็นเครื่องโสรจสรงองค์ศรัทธาบารมี ที่บรรดาท่านนิสราทานบดีทั้งหลายได้พร้อมใจกันมาบำเพ็ญกุศลประจำปักษ์คือ วันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ วันนี้การที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายตั้งใจบำเพ็ญกุศลบุญราศี ทั้งนี้ก็เพราะว่ามีความเคารพในองค์สมเด็จพระชินศรีบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแหตุ จึงพากันปฏิบัติตามกระแสพระสัทธรรมเทศนาขององค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ คือ ปฏิบัติในบุญกิริยาวัตถุทั้ง ๓ ประการได้แก่

ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทานมีการนำอาหารถวายพระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น

สีลมัย บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายตั้งใจรักษาศีลให้เป็นเขตของบุญ

ภาวนามัย ตั้งใจสดับรับรสพุทธพจน์เทศนา อันเป็นคำสั่งสอนของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเหตุ

แสดงว่าบรรดาท่านพุทธบริษัท มีความเคารพในองค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์เป็น

อันดี ก็จริยาเช่นนี้บรรดาพระสาวกผู้ใหญ่มี **พระมหากัสสป** เป็นต้นได้แสดงแล้วแด่องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ความมีอยู่ว่า ในตอนท้ายปลายที่ พระพุทธเจ้าสอนบรรดาท่านพุทธบริษัท เวลาใกล้ที่องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภาคย์จะเสด็จดับขันธ์เข้าสู่ปรินิพพาน ในกาลนั้นพระมหากัสสปเข้าไปลาองค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจะออกธุดงค์สมเด็จพระพุทธองค์จึงได้มีพระพุทธฎีกา ตรัสว่า

"กัสสปะ ดูก่อน กัสสป เวลานี้ตถาคตก็แก่แล้ว เธอก็แก่แล้ว จงละจากการอยู่ป่าเสียเถิด จงอยู่ในสถานบ้านเมือง จงรับสักการะที่บรรดาท่านพุทธบริษัท ทั้งหลายมีความเลื่อมใสถวายเธอ และชีวิตของเธอกับชีวิตของตถาคตก็ใกล้อวสานแล้ว"

พระมหากัสสปก็ได้กราบทูลองค์สมเด็จพระประทีปแก้วว่า

"ภันเต ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เจริญพระพุทธเจ้าข้า การที่ข้าพระพุทธเจ้าปฏิบัติธุดงควัตรอย่างนี้ ก็มิได้หมายความว่าจะปฏิบัติเพื่อความดีของตน (ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะพระมหากัสสปเป็นพระอรหันต์ปฏิสัมภิทาญาณ ความดีของท่านจบกิจพระพุทธศาสนาแล้ว แต่ก็กราบทูลกับองค์สมเด็จพระประทีปแก้วว่า) ที่ข้าพระพุทธเจ้าทำอย่างนี้ ก็เพื่อว่าจะให้เป็นแบบฉบับของบรรดาภิกษุสงฆ์ทั้งหลายภายหลัง ที่เกิดมาไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะได้ทราบว่าในสมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ยังมีพระคณะหนึ่งนิยมธุดงควัตรเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการส่งเสริมบรรดาภิกษุสงฆ์ทั้งหลายเหล่านั้นประพฤติปฏิบัติตาม"

เมื่อองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสดับดังนั้นแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วก็สาธุการว่า

"สาธุ สาธุ สาธุ ดีละ ดีละ ดีละ มหากัสสป เธอปฏิบัติตนเป็นเยี่ยงอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง แต่ทว่าเวลานี้ผ้าสังฆาฏิของเธอเก่าเสียแล้ว เข้าไปในป่าไม่ช้ามันก็จะขาด ฉะนั้นเธอจงเอาสังฆาฏิของตถาคตนี้ไป แล้วเธอจงมอบสังฆาฏิของเธอให้แก่ตถาคต"

สมเด็จพระบรมสุคตจึงมอบผ้าสังฆาฏิของพระองค์ให้แก่พระมหากัสสป

พระมหากัสสปก็น้อมรับด้วยความเคารพ แล้วถวายผ้าสังฆาฏิผืนเก่าของท่าน ให้แก่องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากนั้นก็ลาองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพาพระภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ องค์ ซึ่งเป็นคณะของท่านออกสู่ป่า

วันนี้ ก็จะขอพูดเรื่องธุดงค์สักนิดหน่อย

คำว่า **ธุดงค์** ธุดงค์นี่ แปลว่า **องค์ที่ประกอบไปด้วยความดี** ชาวบ้านเขาแปลว่าไงไม่รู้แต่ขอแปลเป็นภาษาไทยว่า ตั้งใจทำความดี คำว่าธุดงค์นี้มีอยู่ ๑๓ ข้อด้วยกัน ทีนี้การธุดงค์นี่ปฏิบัติได้ทั้งอยู่ในป่าช้า อยู่ในป่าชัฏ อยู่ในบ้าน หรืออยู่ในวัด ธุดงค์ที่อยู่ในวัดก็ปฏิบัติได้ หรือว่าชาวบ้านจะปฏิบัติธุดงค์ก็ปฏิบัติได้เขาไม่ห้าม การปฏิบัตินี้ไม่มีเฉพาะพระหรือไม่มีเฉพาะเณร หากว่าเราจะปฏิบัติธุดงค์ในการถือเอกภาชนะ คำว่า **เอกภาชนะ** นี่หมายความว่า **ฉันมีภาชนะอย่างเดียว** เวลาที่บิณฑบาตมาเราจะฉันเฉพาะของที่อยู่ในบาตรเท่านั้น ของอยู่ภายนอกบาตรเว้นไว้แต่น้ำนะ น้ำอยู่นอกบาตรกินได้ ของนอกบาตรไม่ฉันอย่างนี้จัดว่าเป็นเอกภาชนะ

นั่นคือ จะต้องบิณฑบาตมา เขาใส่อะไรมาบ้างในบาตร กินเฉพาะของในบาตรเท่านั้น อย่างนี้จัดว่าเป็นเอกภาชนะ

ฉะนั้น จัดว่าเป็นเอกาประเภทหนึ่ง **เอกา** แปลว่า **ฉันหนเดียว** การฉันหนเดียวนี่เราใช้ภาชนะหลายอย่างได้ ของในบาตรก็ได้ ของนอกบาตรก็ได้ แต่ว่า เมื่อฉันอิ่มแล้วลุกจากที่นั้นเราจะไม่ฉันอาหารอีก เว้นไว้แต่เภสัช อย่างนี้จัดว่า **เอกา** คือ **ฉันหนเดียว**

การอยู่กลางแจ้งเรียกว่า **อัพโภกาส** อัพโภกาสนี่เราจะอยู่เฉพาะในที่แจ้งเท่านั้น เราจะไม่เข้าร่มไม้ เราจะไม่เข้าร่มที่เขามุงเขาบังไว้ ใช้กลดอยู่เฉพาะที่แจ้งอย่างเดียว เรียกว่า อัพโภกาส

รุกขมูลธุดงค์ คำว่ารุกขมูล ในที่นี้เราจะอาศัยโคนไม้อยู่เป็นปกติ อย่างเรียกกันว่าธุดงค์

เนสัชชิธุดงค์ ถือการนั่งเป็นวัตร ที่เรียกว่าเราไม่นอน คำว่าไม่นอนถือการนั่งเป็นวัตรนี่เราจะต้องเฉพาะเวลา คือคิดว่าตั้งแต่เช้ายันเที่ยงเราจะไม่ยอมนอน เราจะไม่ยอมเอน หรือว่าตั้งแต่เที่ยงจนบ่ายเราจะไม่ยอมนอน จะไม่ยอมเอน จัดถือเป็นปกติ อย่าง **พระจักขุบาล** พระจักขุบาล

ถือเนสัชชิเป็นปกติ ๓ เดือน นัยน์ตาแตก ตาบอด ทรมานเกินไปใช้ไม่ได้ เอาแต่พอสมควร

ถือผ้า ๓ ผืน ฆราวาสก็ใช้ได้ ที่พูดมานี่นะฆราวาสก็ทำได้ พระก็ทำได้ คำว่าถือผ้า ๓ ผืน ก็หมายความว่ามีเฉพาะสบง จีวร สังฆาฏิ และอังสะ เป็นผ้าเกินได้ รัดประคตเป็นของคาดได้ แต่เวลานี้ก็แถม ผ้าวัสสิกสาไว้อีกผืนหนึ่งจัดว่าอยู่ในเขตของไตรจีวรที่พระพุทธเจ้าอนุญาต เราจะไม่ใช้ผ้านอกเหนือไปจากนี้

นี่เป็นอันว่า **ธุดงควัตรนี่มี ๑๓ อย่าง เราจะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ หรือปฏิบัติทั้ง ๓ อย่างก็ได้ ๑๓ อย่างนี่ปฏิบัติไม่ได้แน่** หากว่าเป็นเอกภาชนะกับเอกานี่ได้ ถ้าถืออัพโภกาสกับรุกขมูลนี่ไม่ได้ รวมกันไม่ได้ อัพโภกาสอยู่เฉพาะที่แจ้งไม่เข้าร่ม ใช้กลดเป็นเครื่องปักบังฝน แดด แต่รุกขมูลนี่อยู่เฉพาะโคนไม้เป็นสำคัญ อันนี้จะไปรวมกันไม่ได้

รวมความว่า **การธุดงค์นี่เขาปฏิบัติเพื่อความดี** ถ้าพระที่อยู่ในวัดอยากจะปฏิบัติธุดงค์ ก็เลือกได้ตามอัธยาศัย **เอกภาชนะ** เวลาบิณฑบาตใครเขาใส่ข้าวใส่กับอะไรมาในบาตรฉันเท่านั้น แต่เฉพาะว่าเราให้โอกาสบิณฑบาตมาแล้วไม่มีกับข้าว เอาบาตรไปวางไว้ที่พระท่านฉัน พระองค์อื่นท่านนำอะไรใส่มาให้เราก็นำบาตรนั่นมา ฉันเฉพาะในบาตร อย่างนี้ถูก

ที่พูดมาแล้วนี้เป็นจริยาของการธุดงค์ จริยาแห่งธุดงค์นี่มันยังไม่ถึงนิพพานหรอก ฉันข้าวเป็นเอกภาชนะก็ดี ฉันเอกาก็ดี ถือผ้าไตรจีวรโดยเฉพาะ ๓ ผืนก็ดี อยู่กลางแจ้งก็ดี อยู่โคนไม้ก็ดี อะไรพวกนี้ อย่างนี้เป็นเพียงจริยาของธุดงค์เท่านั้น หากปฏิบัติเพียงเท่านี้ ยังไม่ถือว่าเป็นธุดงค์แท้ **มันเป็นกิริยาที่เดินดงเท่านั้น**

ธุดงค์แท้ ๆ เขาทำกันอย่างไร

ธุดงค์แท้ ๆ ตามแบบฉบับพระมหากัสสป ก็คือแบบของพระพุทธเจ้านั่นเอง อันดับแรกจะถือ **สันโดษ** เป็นสำคัญ **ติจีวเรนะ** เราพอใจเฉพาะเครื่องนุ่งห่มที่มีอยู่ชุดเดียว อย่างนี้ฆราวาสก็ทำได้ เราจะไม่มีผ้าเกินกว่าชุดเดียวเว้นไว้แต่ผ้าผลัดอาบน้ำพอใจเพียงเท่านี้ แต่ว่าพอใจเพียงเท่านี้ก็ยังใช้ไม่ได้ ต้องน้อมลงไปว่าที่เราพอใจผ้าผืนเดียวนี้ เป็นการตัดความรุ่มร่าม ตัดความละโมภในเครื่องอาภรณ์ เครื่องประดับ หรือเครื่องแต่งตัว

และก็ต้องพิจารณาด้วยว่าการที่จะห่มผ้าการที่จะนุ่งผ้าใส่เสื้อนี่ เราไม่ต้องการความสวยสดงดงามของผิวพรรณ เราไม่ต้องการความสวยสดงดงามของเสื้อผ้า เราห่มผ้า เราใส่เสื้อเรานุ่งผ้า เพื่อปรารถนาป้องกันความหนาว ความร้อน หรือเหลือบยุงเท่านั้น ไม่ต้องการความสวยสดงดงามความเรียบร้อยใด ๆ ทั้งหมด เพราะ**เราคิดไว้เสมอว่าชีวิตของเรานี้มีความตายในที่สุด เราจะแต่งให้มันดีไปยังไงก็ตาม ก็แก่ลงทุกวัน ร่างกายเป็นโรคนิทธัง มันเป็นรังของโรค มันป่วยทุกวัน แล้วในที่สุดมันก็ตาย**

ผ้าผ่อนท่อนสไบที่เราแต่งกายนี่เหมือนกัน มันก็เก่าลงไปทุกวัน ในที่สุดมันก็ขาด ทั้งร่างกายก็ดีทั้งเครื่องอาภรณ์ เครื่องประดับ ผ้าผ่อนท่อนสไบก็ดี ไม่เป็นที่ถูกใจ ไม่เป็นที่ประสงค์ของเรา เพราะว่าเราไม่ได้มองเห็นว่าร่างกายเป็นของดีสำหรับเรา **เพราะร่างกายนี่มีขันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ประกอบไปด้วยธาตุ ๔ และก็มีวิญญาณธาตุเข้ามาอาศัย มีอากาศธาตุมาบรรจุให้เต็มเป็นเรือนร่างที่อาศัยของจิตชั่วคราว มันมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น แล้วเสื่อมไปทุกวันและตายในที่สุด ร่างกายที่ประกอบไปด้วยทุกข์ ความทุกข์ต่าง ๆ ที่มันมีกับเราเพราะอาศัยร่างกายเป็นสำคัญ**

ฉะนั้น ที่เราปฏิบัติความดีนี้นั้น เราไม่ต้องการร่างกายอย่างนี้อีก เรามุ่งศัพท์เดียวที่พระอินทร์ตรัสในสมัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรินิพพานว่า

เตสัง วูปะสะโม สุโข ซึ่งแปลเป็นใจความว่า การเข้าไปสงบกายนั้น ชื่อว่ามีความสุข

คำว่า **สงบกาย** หมายความว่า เราไม่ต้องการกาย คือขันธ์ ๕ อย่างนี้ต่อไป **เพราะขันธ์ ๕ มันเป็นปัจจัยแห่งความทุกข์** ขันธ์ ๕ ไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ ไม่มีในเรา ตายชาตินี้แล้วเราก็ปล่อยขันธ์ ๕ ทิ้งไว้เป็นสมบัติของโลก เครื่องอาภรณ์เครื่องประดับต่าง ๆ เราก็ทิ้งมันไว้เราไม่ต้องการมันอีก **จิตมีความประสงค์อย่างเดียวคือพระนิพพาน**

นี่ว่ากันถึงว่าเครื่องแต่งกายถือผ้า ๓ ผืนนะ อย่าถือส่งเดช ต้องถือให้มันเป็นกรรมฐาน ถือ**อสุภสัญญา**และ**ไตรลักษณญาณ** แล้วก็**สักกายทิฏฐิ** ต้องถือไปถึงจุดนั้นจึงชื่อว่าเป็นธุดงค์แท้ ๆ

ทีนี้ ถ้าเราถือเอกภาชนะหรือเอกา **เอกภาชนะ** กินภาชนะเดียว **เอกา** กินเวลาเดียว ถือแค่กินแค่นี้ไม่พ้นหรอก เวลาก่อนจะกินเราต้องพิจารณาเป็น **อาหารเรปฏิกูลสัญญา** ไม่ติดในรสอาหารอะไรก็ตาม ถ้าไม่เป็นโทษแก่ร่างกาย และก็ไม่ผิดพระวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติเรากินได้ทุกอย่างเพราะว่าการกินไม่ต้องการรส กินเพื่อยังอัตภาพให้ทรงอยู่เท่านั้น เท่านี้ยังไม่พอ ยังไม่เป็นธุดงค์แท้

ธุดงค์แท้ต้องจับใจเข้าไปอีกว่า เวลาจะกินอาหาร จะต้องพิจารณาให้เป็นอาหารเรปฏิกูลสัญญา **พิจารณาว่าอาหารนี้มาจากพื้นฐานแห่งความสกปรกทั้งหมด** ข้าวที่จะมีเมล็ดข้าวขึ้นมาได้ ต้องอาศัยต้นข้าว ต้นข้าวที่จะมีเมล็ดมีต้นขึ้นมาได้เพราะอาศัยปุ๋ย ปุ๋ยมันมาจากความสกปรกของสกปรกเป็นปุ๋ยเลี้ยงพืช เมื่อข้าวมันโตขึ้นมาจากความสกปรก เมล็ดข้าวก็ชื่อว่าเป็นเชื้อสายของความสกปรก ผักต่าง ๆ ที่เรามาบริโภคเข้ามาจากปุ๋ยคือความสกปรก บรรดาเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมาได้เพราะอาศัยของสกปรกเป็นพื้นฐานเป็นอาหาร และเนื้อสัตว์ทั้งหมดก็สกปรก

ในเมื่อเรากินของสกปรกเข้าไปร่างกายของเรา มันก็สกปรก ร่างกายเกิดขึ้นมาจากพื้นฐานแห่งความสกปรก **เราก็ต้องพิจารณาว่าร่างกายของเราเกิดขึ้นมาได้เพราะพื้นฐานแห่งความสกปรก อาหารที่พยุงร่างกายเข้าไปก็เป็นอาหารที่สกปรก รวมความว่าร่างกายของเรานี้ทั้งร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรก ร่างกายเราก็สกปรก ร่างกายของบุคคลอื่นก็สกปรก**

เป็นอันว่า ความผูกพันในร่างกายทั้งหมด จะเป็นร่างกายของเราก็ดี ร่ายกายของบุคคลอื่นก็ดี จะไม่มีสำหรับเรา เพราะว่าคนทุกคนต้องการความสะอาด คำว่าเราในที่นี้ คือจิตที่มาสิงอยู่ในร่างกาย ที่มาได้อย่างนี้เพราะ อำนาจ **กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม** นำเราเข้ามาสู่ร่างกายที่เต็มไปด้วยความสกปรก มันจับเข้ามาขังคุกไว้ ทำไมมันจึงมาจับได้ ที่มันจับได้ก็เพราะว่าเรามันโง่ หลงเล่ห์เหลี่ยมของ **กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม**

กิเลส คือ จิตชั่ว

ตัณหา คือ ความอยาก อยากสวย อยากรวย อยากโกรธ อยากจะสะสมทรัพย์สิน อยากทรงชีวิตอยู่ อยากเกิดใหม่ อันนี้เป็นกำลังของตัณหา

อุปาทาน คิดว่าของสวยเป็นของดี ความรวยเป็นของดี โกรธชาวบ้านเป็นของดี สะสมทรัพย์สินพอกพูนไว้ หลงใหลใฝ่ฝันปรารถนาในความเกิดใหม่เป็นของดี อย่างนี้เป็นอุปาทาน

และก็ **อกุศลกรรม** เมื่อจิตมันชั่วแบบนี้ มันก็ทำในทางที่ชั่วเพราะความไม่ฉลาด **อกุศลแปลว่าความไม่ฉลาด** ทำด้วยความไม่ฉลาดคือสร้างความเศร้าหมองให้เกิดขึ้น ทำกรรมสิ่งใดที่อยากจะได้ของสวย อยากจะได้ความร่ำรวย อยากจะโกรธชาวบ้าน อยากจะสะสมทรัพย์สิน อย่างนี้เป็นอกุศลกรรมที่มันเกิดกับจิต

ที่เราต้องเกิดมาเป็นทุกข์อย่างนี้เพราะความโง่ โง่ติดกับของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม คือ มีอวิชชาเป็นนายใหญ่

ฉะนั้น เวลานี้เรารู้แล้ว พบองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเลิกคบกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ขับไล่อวิชชาตัวใหญ่ คือหัวหน้าพาลใหญ่ให้พินาศไปด้วยกำลังของปัญญา คือไม่ติดในขันธ์ ๕ ไม่ติดในร่างกายของเราและไม่ติดในร่างกายของบุคคลอื่น

นี่ขอพูดแบบย่อ ๆ ธุดงค์นี่พูด ๓ ปี ไม่จบหรอก จะไปจบอะไร ธุดงค์มีตั้ง ๑๓ ข้อ ข้อหนึ่งพูดไปเป็นปียังไม่จบ เป็นอันว่าถ้าเทศน์จบแล้วก็เถอะ คนฟังนี่ตายเป็นแถว คนเทศน์ก็ตายก่อนจบพอดี ก็ไม่ไหว ใช่ไหม

ทีนี้รวมความว่าถ้าเราจะประพฤติธุดงค์เราจะอยู่ในวัดก็ได้ อยู่ในป่าช้าก็ได้ อยู่ในป่าชัฏก็ได้ อยู่ที่ไหนก็ได้ คำว่า**ธุดงค์เราต้องการความสงัด** สงัดอะไร **สงัดจากกิเลส** ทีนี้การสงัดจากกิเลสนี่ ถ้าเราอยู่ในป่าถ้าจิตมันมั่วสุมกับกิเลส มันจะสงัดได้ยังไง ถ้าอยู่ป่าช้าจิตเรายังมั่วสุมในความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันจะสงัดได้ยังไง

เป็นอันว่าพราหมณ์ถามองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาว่า

"พระอริยเจ้าต้องการป่าช้า ป่าชัฏ บ้านร้างเป็นที่สงัดใช่ไหม?"

องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงตรัสว่า *"พราหมณะ ดูก่อน พราหมณ์ พระอริยเจ้าต้องการที่สงัดจริง เพราะพระอริยเจ้าอยู่ป่าชัฏก็สงัด อยู่ป่าช้าก็สงัด อยู่บ้านร้างก็สงัด อยู่ในถ้ำก็สงัด อยู่ในบ้านในเมืองก็สงัด เพราะจิตท่านสงัดกิเลสเสียแล้ว"* จำตรงนี้ไว้นะ พระที่อยากเดินดง ถ้าเดินเฉยๆ เสือกินหมด อยากเดินดง ความจริงการธุดงค์นะมีได้ทุกจุด ในวัดเราทำได้สบายๆ

แล้วเวลาที่จะเดินดงเขาต้องทำ อันดับแรกต้องการ **กายวิเวก** กายวิเวกจริงๆ ไม่เอาจิตไม่เอากายเข้าไปมั่วสุมกับใคร เราก็ธุดงค์เสียในห้องก็หมดเรื่อง กินแล้วก็เข้าห้องมีภารกิจเราก็ทำไป บริหารร่างกายพอสมควรถึงเวลาเราก็เข้าห้อง กายสงัดนี่มันยังไม่แน่มีที่จะแน่จริงๆ **ก็ต้องทำให้จิตสงัด** จิตสงัดทำยังไงก็คือ**ทำจิตให้เข้าถึงฌานสมาบัติ** นี่ซิตัวนี้มันเป็นธุดงค์แท้ **เมื่อกายสงัดจิตต้องสงัดและจิตสงัดไม่เลือกที่** เพราะอะไร เพราะจิตจะสงัดจริงหรือไม่จริง ต้องสอบคัดเลือกกันอยู่ทุกวัน

วิธีสอบคัดเลือกเขาสอบกันยังไง

เรา**เจริญสมาธิจิต** เวลาเจริญสมาธิจิตเราใช้เวลาสงัดจากเสียงคนเป็นสำคัญ พอสงัดจากเสียงคนแล้ววันหลังใจดี พอวันหลังไม่เอาล่ะ เวลาเด็กมันเล่นกันบ้าง เสียงวิทยุบ้าง เสียงโทรทัศน์บ้าง เสียงชาวบ้านทะเลาะกันบ้าง เอะอะโวยวาย เจริญสมาธิจิตตอนนั้น พอเจริญตอนนั้นดูซิว่าจิตสงัดพอไหม ถ้าหากว่าจิตมันพลุกพล่านแสดงว่าเราแพ้กิเลสเสียแล้ว ใช้ไม่ได้ นี่ต้องสอบ ไม่ใช่ไปนั่งอยู่ในป่าคนเดียว

อย่าง **หลวงพ่อควายเขาอ่อน**นะได้อภิญญาสมาบัติ แหม...ข้าวปลา

แกงบงแกงบอนเราฉะอร่อย ท่านเก่งกว่าเรามาก แต่ไม่ช้าหรอกที่ไหนได้ ควายเขาอ่อนขวิดสบงจีวรหายหมด

การสงัดอยู่คนเดียวในป่านั่นมันไม่จริง **ถ้าจริงต้องสงัดอยู่ในฝูงกลุ่มคนเป็นที่เกลือนกล่นไปด้วยประชาชนและก็ต้องสัมผัสอารมณ์ต่าง ๆ ในเมื่อสัมผัสอารมณ์ต่าง ๆ แล้วฌานสมาบัติเราไม่เคลื่อนอย่างนี้ใช้ได้** ต้องให้มันได้จริง ๆ แบบนี้ จิตสงัดก็หมายถึงว่าได้ฌานสมาบัติ

ฌานสมาบัติสำหรับพระที่เข้าป่านี่ เขาทำกันยังไง อยู่ในป่า อยู่ในวัดเหมือนกัน ป่ากิเลส วัดถือว่ามีป่ากิเลส ป่าชัฏก็มีป่ามีต้นไม้แล้วแถมป่ากิเลสมันก็ติดใจไปด้วย มีป่าเสือ ป่าสางเสร็จ

นักธุดงค์จริง ๆ เขามีอารมณ์ยังไง ในด้านสงัดจิต

อันดับแรก จิตของเราจะต้องทรงอยู่ใน**พรหมวิหาร ๔** ตลอดเวลา คำว่าตลอดเวลานี่ต้องทุกลมหายใจเข้าออก ทุกลมหายใจเข้าออกนี่ ไม่ใช่นั่งนึก เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่ใช่อย่างนั้น ให้จิตมันทรงตัวอยู่เสมอว่า เราต้องการให้ชาวโลกและสัตว์โลกทั้งหมดมีความสุข ชาวโลกและสัตว์โลกผู้ใดมีความทุกข์ ถ้าไม่เกินวิสัยที่เราจะช่วยได้เราจะช่วยให้มีความสุข เราจะไม่อิจฉาริษยาใครคนอื่นได้ดีพลอยยินดีด้วย เราจะวางเฉยในเมื่อกฎของกรรมมันเข้ามาถึง อารมณ์ของเราจะไม่ดิ้นรนในเมื่อกฎของกรรมเข้ามาถึง หนาวจัด เฉย ร้อนจัด เฉย เมื่อย เฉย ป่วย เฉย คำว่า เฉย หมายความว่า ใจเฉย ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา เขาชมก็เฉย อารมณ์อย่างนี้จะต้องมีกับนักธุดงค์

คำว่า **ธุดงค์** นี่หมายความว่า **ผู้เจริญสมถวิปัสสนาทั้งหมด** เรียกธุดงค์ทั้งนั้น คนที่เจริญสมถวิปัสสนาทั้งหมด ทั้งผู้หญิงผู้ชายเวลานี้ที่ทำกันน่ะเป็นธุดงค์อย่างดี ที่เราทำกันนี่ไม่ต้องเดินดงก็ได้ แต่ว่า**ท่านเฉยกันได้หรือยัง** เข้าในป่านี่มันเฉยได้เพราะมันอยู่คนเดียว แต่ไม่แน่นะ บางทีคนเดียวมันก็โกรธตัวเองเหมือนกัน ดีไม่ดีเอาอะไรวางไว้ตรงไหนก็ไม่รู้ เดินไปเดินมาลืมเสียแล้วหาไม่พบ โมโหตัวเอง นี่โทสะเกิด ไม่สงัดเสียแล้วไม่ใช่เมตตา

เป็นอันว่า ธุดงค์จะต้องมีอารมณ์อย่างนี้ทรงตัว เมื่อทรงตัวแล้ว การปฏิบัติต้องเป็นไป

ตามนั้น ไม่มีการถือตัวถือตน ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีการถือเราถือเขา ความเมตตาปรานีมีแล้ว มันจะแบ่งพรรคแบ่งพวกถือเราถือเขายังไง กิจการงานทุกอย่างที่เกิดขึ้นในระหว่างท่ามกลางสงฆ์ เป็นส่วนกลางเราพร้อมทำ เพราะอะไร **เมตตา กรุณา และความกตัญญูในพระพุทธเจ้าท่าน** ถ้าไม่ทำก็เป็นคนอกตัญญู ไม่รู้คุณพระพุทธเจ้า สมบัติของพระพุทธเจ้านี่

นี่ นักธุดงค์เขาต้องทำอย่างนี้ **อันดับแรก จิตใจจะต้องทรง พรหมวิหาร ๔ ให้ครบถ้วน** ถ้าขาดพรหมวิหาร ๔ เสือกินหมด เข้าป่าตายไม่ต้องห่วง พระที่เข้าในป่าบอกว่า กลัวเสือ กลัวช้างน่ะ มันไม่ได้ความ แสดงว่าจิตมันเลว มันถึงได้กลัว ถ้าจิตประกอบไปด้วยพรหมวิหาร ๔ ต้องไปกลัวอะไร สัตว์ในป่าทั้งหมดมันเป็นมิตรที่ดีสำหรับบุคคลผู้มีจิตทรงพรหมวิหาร ๔ เคยเล่าให้ฟังไว้เสมอว่าเจอะช้าง ช้างเป็นมิตรที่ดี เสือมันนั่งคุยกันทุกวันไม่เห็นมันว่าอะไร ไม่มีคาถาอะไรจะไปมัวนั่งว่า มัวนั่งว่าคาถาเสือกินตาย ถ้าจิตทรงพรหมวิหาร ๔ ไม่มีสัตว์ตนใดมันกลัวเรา และก็ไม่มีสัตว์ตนใด ที่มันจะฆ่าเราด้วย อย่างกับไก่ป่านี่เป็นสัตว์ที่เปรียวไม่ต้องการให้คนพบ จิตเราทรงพรหมวิหาร ๔ ไก่ป่าไม่หนี นั่งๆ อยู่ ดีไม่ดีไก่ป่ามาเล่นด้วย อย่างนี้ นักธุดงค์เข้าป่า ไม่ต้องหาคาถา มัวหาคาถามันยังมีกิเลส หาคาถาอาคมนี่แสดงว่า จิตยังมีกิเลสมากยังไม่พ้นปากเสือ

ทีนี้หากว่าเราอยู่ในบ้าน อยู่ในวัด อยู่ในวัดถ้าเรายังหาคาถาอาคมขาดพรหมวิหาร ๔ ก็แสดงว่าเราก็ไม่พ้นปากเสือเหมือนกัน เสือตัวใหญ่ คือ **โลภะ** หรือว่า **ราคะ โทสะ โมหะ** เสือตัวใหญ่ ๔ ตัวนี่ได้แก่กิเลส รากเหง้าของกิเลสมันจะกินเอา

เป็นอันว่า ธุดงค์ในป่าก็ดี ธุดงค์ในบ้านก็ดี ธุดงค์ในเมืองก็ดี ก็เหมือนกัน จะต้องมีอารมณ์ทรงพรหมวิหาร ๔ เป็นปกติ

ประการที่สอง ต้องตัด ปลิโพธิ ปลิโพธิ คือ **ความกังวล** ห่วงทรัพย์ ห่วงสิน ห่วงบ้านห่วงช่อง ห่วงโน่นห่วงนี่ ตัวห่วงทั้งหมดนี่โยนมันทิ้งไป ซึ่งเป็นของส่วนตัว ห่วงผัวห่วงเมีย ห่วงลูกห่วงเต้า ห่วงนั่นห่วงนี่ ถ้ายังมีจิตห่วงอยู่ ไม่มีทาง เสือกิน เสือในป่าไม่เป็นไร เสือกิเลสมันกิน ต้องตัดปลิโพธิอื่นทั้งหมด แม้แต่ร่างกายเราก็ไม่ห่วง เราจะทำแต่ความดี ความดีอย่างต่ำก็คือ

ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน

สีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล

ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการภาวนา

ทานมัย ไม่มีของให้ ทำกิจการงานเป็นการสงเคราะห์จัดเป็นทาน ให้แรงเป็นทาน ให้ปัญญาเป็นทาน นี่เขาต้องทำอย่างนี้ **ตัดปลิโพธิคือความกังวลทั้งหมด** แม้แต่ร่างกายก็ไม่ห่วง มันจะพังก็เชิญพังไป มันตายเสียเวลานี้เราจะไปนิพพาน อะไรที่เป็นทรัพย์สมบัติทั้งหลายที่มีอยู่ ไม่เกี่ยว ร่างกายเรายังไม่ห่วงนี่ ถ้ายังมีห่วงอยู่นิดหนึ่งอย่าไปเลยธุดงค์ แม้การปฏิบัติกรรมฐานธุดงค์ ในวัดก็ไม่มีประโยชน์ ถ้ายังบอกว่าห่วงหน้าห่วงหลัง ห่วงบ้านห่วงช่อง ห่วงลูกห่วงเต้า ไม่มีประโยชน์ เวลาที่ปฏิบัติจิตในสมาธิจิต จิตจะต้องไม่ห่วงอะไรทั้งหมดแม้แต่ชีวิตของตัวเอง นี่เป็นอันดับที่สองนะ นักธุดงค์จะต้องจำ

อันดับที่สาม จะไม่ยอมเป็นทาสของ**นิวรณ์ ๕** ประการ คือ จะไม่ติดอยู่ใน **กามฉันทะ** รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสระหว่างเพศ จะไม่มีในอารมณ์ของนักธุดงค์

ปฏิฆะ คือ ความโกรธ ความพยาบาท จองล้างจองผลาญต้องไม่มี **ความง่วงในขณะที่**ปฏิบัติความดีเราไม่ยอมมัน และ**จะไม่ยอมให้จิตใจคลายออกจากอารมณ์ของความดีที่เราตั้งไว้ ไม่สงสัยคุณธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน** อันนี้เป็นอันดับที่สามที่นักธุดงค์จะต้องทำประจำจิตให้มันทรงตัว สามอย่างนี้ทิ้งอะไรไม่ได้เลย อย่าไปทิ้งนะ ทิ้งตาย

ต่อจากนั้นไปก็เจริญสมาธิ ความจริงแค่นี้พอแล้ว **พออารมณ์จิตทรงได้แค่นี้มันเป็นปฐมฌานแล้ว** ๓ อย่างถ้าทรงได้นี่เป็นปฐมฌานแล้วก็เหลือแต่ว่าจะทำฌานที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ให้มันเกิดขึ้น จะทำ**อรูปฌาน** คือ **อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ** มันเกิดขึ้นเป็นอรูปฌาน ในเมื่อจิตทรงฌานที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ ที่ ๗ ที่ ๘ ได้ก็ต้องตั้งจิตให้มันทรงจริงๆ เป็นประจำวัน เวลาใดที่นั่งอยู่ทำจิตสงัดทรงกำลังสมาธิให้มันถึงที่สุดของอารมณ์สมาธิที่มีอยู่ **เวลาที่เราจะเดินไปไหนทำกิจธุระ**

จิตจะตั้งไว้อย่างน้อยอยู่ในอุปจารสมาธิหรือปฐมฌาน อุปจารสมาธิก็ดี ปฐมฌานก็ดี สองอย่างนี้เวลาทำงานเราใช้ได้ จิตทรงอยู่ได้ ต้องฝึก อย่าไปนั่งฝึกเงียบอยู่ในห้อง ออกมาได้ยินใครเขาคุยกันพังแล้ว อันนี้ใช้ไม่ได้ มันต้องต่อสู้ทั้งเวลาสงัด เวลาเสียงจ๊อกแจ๊กจอแจ ทำกิจการงานทุกอย่างใช้จิตทรงฌานได้ด้วย ฌานนี่เขาไม่ได้ไปนั่งทรงอยู่ในห้องเวลาดึก ๆ ไม่ใช่อย่างนั้น ถ้าทรงอยู่อย่างนั้นยังไม่พ้นปากเสือ คือ**นรก** เรารู้ได้ยังไงว่าจะตายเวลาไหน ดีไม่ดีเราเดินไปงูกัดตาย รถชนตายว่าไง จิตทรงฌานไม่ได้ ฌานมันจะต้องทรงได้ทุกขณะจิตที่เรากำลังทำงานอยู่

ผมจะเล่าให้ฟังสักนิด พระพุทธเจ้าท่านห้ามนะ เทศน์ปรารภตัว แต่ว่าไม่ได้คุยหรอก ไม่ได้ปรารภ แค่เล่าให้ฟัง

ขณะที่ปฏิบัติขณะโน้นเมื่อผมยังเป็นเด็ก ๆ พระเด็ก ๆ เวลานี้มันแก่ไม่ใช่ใหญ่ ไม่ใช่พระผู้ใหญ่ พระแก่ เป็นพระเด็ก ๆ หาบทรายดำน้ำจากก้นแม่น้ำเจ้าพระยา ดำน้ำงมทราย ดำน้ำงมกรวดเป็นประจำ บนบกก็หาบทรายหาบกรวดเป็นประจำ ขุดดิน กวนปูน แบกจอบ แบกของขึ้นหลังคาเป็นประจำ งานประเภทนี้ผมไม่เคยหยุด มาหยุดก็ตอนปีนไม่ไหว อกไก่ อกศาลาน่ะเดินไม่ได้เกาะอะไร เดินสบาย ๆ คือทำงานได้ต่ำกว่าผิวดินลงไปถึงบนอากาศ แต่ว่าทำงานอย่างสมมุติว่าเราจะเดินบนอกไก่ทำยังไง นั่นเขา**ใช้สมาธิจิตช่วย เอาจิตทรงไว้ในขั้นอุปจารสมาธิและปฐมฌาน** ไม่ต้องไปนั่งให้ทรงตัวให้ลำบาก เลี้ยงตัวให้ลำบาก คิดว่าเรายืนขึ้นนี่จะเดินจากหลังอกไก่จากนี่ไปโน่น จากโน่นไปนี่ให้กายมันทรงอยู่ ไม่ให้มันลง มันก็ไม่ลง การโงนเงนก็ไม่มี นี่เขาเล่นกันเป็นปกติ ดีไม่ดีฟันดินปั๊ก ๆ ๆ จิตตั้งอยู่อุปจารสมาธิ

ขณะที่ฟันดินจิตเป็นสมาธิจับอยู่เฉพาะปลายจอบกับดิน ให้จิตมันอยู่ตรงนั้น อย่าให้มันไปไหน ภาวนา **พุทโธ** ก็ได้นะ ปั๊ก **พุทโธ** ปั๊ก **พุทโธ** ก็ได้ แต่เขาไม่ต้องการ **เอางานเป็นสมาธิ** เอางานเป็นสมาธิฟันไปฟันมาเหงื่อออกเต็มที่ ทำยังไง แต่ว่าสมาธิมันทรงตัว เหนื่อยยากนะ รู้สึกว่ามันทั้งเหนื่อยทั้งร้อน วางจอบเข้าฌานมันเดี๋ยวนั้น วางจอบปั๊บนั่งปุ๊บ เข้าฌานสูงสุดให้มันได้ทันทีทันใด ให้มันได้ทันที นี่เขาฝึกกันอย่างนี้ ไม่ใช่ต้องไปนั่งไปหลบเข้าห้อง ในป่าช้า

ยังไม่พ้นปากเสือ มันต้องทำให้ได้ทุกจังหวะ **เวลาเดินไปเดินมาจิตจะต้องทรงอยู่ในฌานสมาบัติเป็นปกติ** นี่เขาทำกันอย่างนี้ มันถึงจะได้ดี คำว่าฌานหรือสมาธินี่ ถ้ายังหลบหาที่เงียบผมยังไม่ให้คะแนนเลย ถ้าให้ตรวจจิตจะให้สัก ๑๐๐ ศูนย์ เพราะว่ายังเหลวไหลด้วยประการทั้งปวง มันต้องเอาจิตเข้าไปชนกับอารมณ์ต่าง ๆ เขาไม่ให้หลบคนนี่ การฝึกจิตให้สงัดจากกิเลสด้วยอำนาจของสมาธิที่จิตสงัด เรียกอะไร กายวิเวก จิตวิเวก อุปวิเวก

กายวิเวก หลบเข้าไปในที่วิเวกคือที่สงัด

จิตวิเวก จิตเป็นฌานสมาบัติ ต้องออกมาสู้กับทุกอย่างที่มันมีอยู่ในโลก

เมื่อเข้าอยู่ในที่สงัดจิตเป็น **จิตวิเวก** ทรงฌานได้ดี พอออกจากที่ เข้าสู้กับคน เข้าสู้กับผลงาน เข้ากับอารมณ์ที่เราไม่ต้องการ สู้ทุกอย่างถ้าอารมณ์ที่เราไม่ต้องการเกิดขึ้น จิตเราสามารถคุมฌานได้ดีอย่างนี้ใช้ได้

นี่ นักธุดงค์ในวัดก็ดี นักธุดงค์นอกวัดก็ดี เขาต้องปฏิบัติอย่างนี้ เมื่อเป็นจิตวิเวกแล้วอย่านึกว่าดีนะ **ฌานสมาบัติยังไม่พ้นขุมนรก** ดูท่าน เทวทัต ได้ฌานสมาบัติได้อภิญญา ๕ เหาะไปเหาะมา เหาะลงอเวจีไปเลย ต้องทำให้เป็น**อุปธิวิเวก**

อุปธิวิเวกเขาทำยังไง

ก็ทำจิตให้สงัดจากกิเลส คือเป็น **พระโสดา สกิทา อนาคา อรหันต์** ถ้าจิตเราทรงฌานได้อย่างนั้นจริง ๆ อุปธิวิเวกเป็นไม่ยาก

เป็นพระโสดาบันเขาทำยังไง

บรรเทาสักกายทิฏฐิ คือยึดถือร่างกายน้อยหน่อย คิดว่าร่างกายนี้มันตายแน่ แต่ว่ายังไม่พ้นจากความรักในร่างกายแต่รู้ว่าตาย **มีศีลบริสุทธิ์และไม่สงสัยในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า** มีศีลบริสุทธิ์ นี่พระโสดากับสกิทาคามีแค่นี้ ไม่เห็นมีอะไรของกล้วย ๆ แต่ว่าที่พูดธุดงค์เมื่อกี้ ญาติโยมอย่าลำบากใจนะ เขาไม่ต้องการธุดงค์แบบนั้น

ถ้าเราจะปฏิบัติแบบง่าย ๆ เป็น**พระอริยะ**เลย อันดับแรก พิจารณาเสมอว่าร่างกาย

มันจะตาย ร่างกายมันเป็นทุกข์ เราไม่ต้องการร่างกายอีก มันป่วยไข้ไม่สบายถือเป็นเรื่องธรรมดา มันจะตายถือเป็นเรื่องธรรมดา และก็ไม่สงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้า มีศีล ๕ บริสุทธิ์ จิตรักพระนิพพานเป็นอารมณ์ เท่านี้เป็นพระโสดาบัน นี่ปฏิบัติแบบง่ายๆ อย่างนี้ก็ดี เมื่อกี้นี้พูดธุดงค์ ก็ต้องว่ากันแบบธุดงค์

ทีนี้ ถ้าหากว่าท่านที่ทรงฌานมาแล้วตามที่พูดเมื่อกี้นี้ จะใช้กำลังสมาธิเมื่อไหร่ก็ได้ เรื่องความเป็นพระโสดากับสกิทา อนาคา อรหันต์ เป็นเรื่องเล็กๆ **ถ้าบังเอิญท่านได้อรูปฌานใน สมาบัติ ๘ ถ้าได้อรูปฌานแล้ว ใช้อรูปฌานเป็นพื้นฐานในการเจริญวิปัสสนาญาน จับสักกายทิฏฐิตัวเดียว ท่านจะเป็นอรหันต์ภายใน ๗ วัน** ไม่ยากลำบากอะไร ของกล้วยๆ หากว่าจิตของท่านทรงฌาน ๔ ได้เป็นปกติ หากวาสนาบารมีเข้มแข็งจะเป็นอรหันต์ได้ภายใน ๗ วัน ถ้ากำลังใจอ่อนไปนิดจะเป็นอรหันต์ได้ภายใน ๗ เดือน ถ้ากำลังใจย่อหย่อนไปอีกหน่อยหนึ่งจะเป็นอรหันต์ได้ภายใน ๗ ปี ถ้าจิตทรงฌาน ๔ ได้แบบนั้น ใครปฏิบัติถึง ๗ เดือนก็ซวยเต็มที ไม่มีใครเขาทำกัน

เป็นอันว่า เมื่อเราได้จิตวิเวกแล้วต้องทำอุปธิวิเวกให้เกิดขึ้น มันจะไปยากอะไรไม่เห็นยาก **อุปธิวิเวก** คือ หนึ่ง **พระโสดาบัน** ตัดสักกายทิฏฐิ เห็นว่าร่างกายนี่เราเดินธุดงค์หรือนั่งธุดงค์ ธุดงค์ในวัดก็ดี ธุดงค์ในป่าก็ดี ทำจิตเสมอกัน **คิดว่าร่างกายนี้มันมีความเกิดในเบื้องต้น มีความเปลี่ยนแปลงแปรปรวนในท่ามกลาง มีการตายในที่สุด** และก็คิดว่าถ้าตายเวลานี้เราจะไปไหน เขาคิดกันอย่างนี้ไม่ได้คิดว่าอีก ๕ ปี ๑๐ ปี ๒๐ ปี คิดอย่างนั้นมันคิดลงนรก **มรณานุสสติกรรมฐาน** พระพุทธเจ้าเคยถามพระอานนท์ว่า

"อานันทะ ดูก่อนอานนท์ เธอคิดถึงความตายวันละกี่ครั้ง?"

พระอานนท์ตอบพระพุทธเจ้าว่า

"คิดถึงความตายวันละประมาณ ๗ ครั้ง พระเจ้าข้า"

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า " อานนท์ ห่างเกินไป ตถาคตนี่คิดถึงความตายทุกลมหายใจ

เข้าออก ” นี่จำไว้ให้ดีนะ

ฉะนั้น นักธุดงค์ภายในหรือภายนอกก็ตาม ต้องคิดเสมอว่าเราจะตายเดี๋ยวนี้ ถ้าอยากจะเป็นเทวดาก็ทรงจิตไว้ขั้นกามาวจร คือขั้นอุปจารสมาธิ อย่างนี้ตายแล้วเป็นเทวดา ถ้าต้องการเป็นพรหม เราก็ทรงอารมณ์ไว้ตามปกติ คุยอยู่ด้วยหรือทำงานตามปกติ ถ้าเราต้องการตายแล้วไปนิพพานก็คิดไว้เสมอว่า **โลกเป็นทุกข์ร่างกายเป็นทุกข์ คนและสัตว์ในโลกทั้งหมดมีแต่ทุกข์ คนและสัตว์มีสภาพเหมือนอากาศมีเกิดขึ้นในเบื้องต้น และมีการสลายตัวในที่สุด ไม่มีอะไรเป็นที่พึ่งที่พักพิงอะไรเลย ในที่สุดต่างคนต่างพัง** คนที่คุยกับเราไม่ช้าเขาก็ตายเราก็ตาย เกิดแล้วตายเกิดมาทำไม เกิดแล้วตายเราไม่เกิดเสียดีกว่า ไม่เกิดไปไหน **ตั้งใจไปนิพพาน**

จะไปนิพพานเขาทำยังไง

จิตตัดโลภะ ไม่เห็นว่าทรัพย์สินทั้งหลายในโลกมีประโยชน์สำหรับเราต่อไปในวันหน้า วันนี้จำจะต้องอาศัยมันไม่เป็นไร มีแล้วก็แล้วกันไป แต่ว่าไม่สนใจเราตายแล้วเราไม่ห่วง **ตัดกามฉันทะ** ความเป็นอยู่ในการคู่ครองไม่ได้เกิดประโยชน์ เป็นปัจจัยของความทุกข์ไม่ต้องการมันอีก **ตัดโทสะ** เห็นว่าโทษของโทสะเป็นปัจจัยของความทุกข์ มี **เมตตาพรหมวิหาร** เป็นเบื้องหน้าก็ไม่มีโทสะ **ตัดโมหะ** เห็นว่าร่างกายเป็นเพียงธาตุ ๔ ประชุมกัน มันมีการเกิดขึ้นแล้วก็มีการตายไป

ร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ไม่สนใจร่างกายของเราด้วย ไม่สนใจร่างกายของคนอื่นด้วย ไม่สนใจสรรพวัตถุทุกอย่างในโลกด้วย ในเมื่อตายคราวนี้แล้วขึ้นชื่อว่าโลกทั้งสาม คือ มนุษยโลก เทวโลก พรหมโลกเราไม่ต้องการ เราต้องการอย่างเดียว คือพระนิพพาน

นี่ นักธุดงค์ที่เขาต้องการพระนิพพานน่ะเขาตื่นขึ้นมาเขาใช้อย่างนี้ คุมอารมณ์ตั้งแต่ต้น ทรงพรหมวิหาร ๔ ตัดอารมณ์ปลิโพธิ ตัดนิวรณ์แล้วก็ตัดขันธ์ ๕ นักธุดงค์ ถ้ายังต้องการฌานโลกีย์ เสียแรงเดินไม่ได้ประโยชน์ นักธุดงค์เขาต้องการนิพพาน เขาไม่ต้องการฌานโลกีย์เราต้องเป็นผู้ชนะ

เลิศ ถ้าเราเดินธุดงค์ครั้งหนึ่ง ถ้าได้แค่ พระโสดา สกิทาคา เราต้องนึกว่าเราเลวเต็มที ควรจะได้อนาคามี หรืออรหันต์ เพราะอะไร เพราะเดินธุดงค์เข้าป่า มันต้องนึกถึงความตายทุกขณะลมหายใจเข้าออก เพราะเราไม่แน่ใจนี่ว่าความตายมันจะเข้ามาเมื่อไร ตายจากการมีโรค ตายจากสัตว์ร้ายที่ขบกิน อันตรายมันมีทุกด้าน เลยนั่งตัดขันธ ๕ มันเสียเล่นโก้ๆ มันจะตายเมื่อไรสบายเมื่อนั้น ตายแล้วไปไหน ฉันก็ไปนิพพาน จิตจับนิพพาน ตัดโลภะ ตัดโทสะ ตัดโมหะมันให้เกลี้ยง

พอตัดในป่าได้ก็เข้ามาในบ้าน เข้าบ้านเข้าเมือง มาดูซิว่าราคะมันกำเริบไหม โลภะความโลภอยากรวยมันยังกำเริบไหม โทสะกำเริบหรือเปล่า โมหะกำเริบหรือเปล่า ถ้ายังมีอยู่ในจิตแม้แต่นิดหนึ่ง จงประณามตัวเองว่าเลวเกินไป สิ่งนี้ไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการ เรายังไม่สามารถจะชำระได้ ฉะนั้นเมื่อกลับมาอยู่ที่ชุมชนก็ต้องเริ่มต้นปราบปราม ราคะ โทสะ โมหะ กันใหม่ ปราบไปอีกครั้งหนึ่งให้มันพินาศไปด้วยอำนาจของป่าคือกิเลส ป่าคือหมู่ชน

นี่ เป็นอันว่าวันนี้พูดกันถึงธุดงค์ ธุดงค์ของท่านพระมหากัสสปน่ะ ท่านธุดงค์แบบนี้ ไม่ใช่เดินดง และนักธุดงค์ที่ยังรับเครื่องสักการะที่ชาวบ้านเขาถวาย อย่างนี้อย่าไปเลย ชาวบ้านถวายเงินรับเงิน ชาวบ้านถวายของรับของ อย่าไปเลย มันไม่ใช่ธุดงค์แล้ว มันเป็นการเดินดงไปหาลาภสักการะ มันไม่เป็นกายวิเวก ไม่เป็นจิตวิเวก ไม่เป็น อุปธิวิเวก

ธุดงค์จริง ๆ เขาจะต้องไม่รับเงินและทอง ปีนี้มาคณะหนึ่งที่วัด ปรากฏว่า มาจากอำเภอเสนา ขึ้นมาจากพระมหาวัย คือเจ้าคุณอดุลย์ธรรมเวที ถามว่าพวกคุณ หยิบรับเงินหรือเปล่า บอกไม่รับครับ บอก เออ....จงรักษาปฏิปทาเดิมของเราไว้ วิธีธุดงค์เขาต้องอย่างนั้น ถ้าเดินไกล ญาติโยมซื้อตั๋วให้เราขึ้นรถ เรายอมลงปลายทาง แล้วก็เดินต่อไป ใครเขาสงสารซื้อตั๋วให้ก็ซื้อแต่ตั๋ว อย่ารับเงิน หมดระยะแค่ไหนลงแค่นั้น

วันนั้น แกมาที่วัด ญาติโยมจากจังหวัดสุพรรณฯมา จะออกเงินค่าตั๋วรถให้ แกจะไม่ยอมรับ บอก คุณ อย่าไปปิดความดีของคนอื่น เขาส่งเราไปถึงไหนนั่นเป็นความดีของเขา **ยานโท สุขโท โหติ การให้ยวดยานพาหนะชื่อว่าให้ความสุข** เราต้องสงเคราะห์ญาติโยม

เมื่อหมดระยะทางเราก็เดิน นี่เห็นมีอยู่ชุดเดียวนอกจากนั้นพวกธุดงค์รับดะหมด ให้เงินก็รับ ให้ของก็รับ ให้พระพุทธรูปก็รับ อย่างนี้มันธุดงค์ลงนรกหลอกลวงชาวบ้าน

และการธุดงค์นี่ จะต้องปักกลดห่างจากบ้านไม่น้อยกว่าหนึ่งกิโลเมตร ถ้าใกล้กว่านั้นไม่ได้ ทั้งนี้เพราะต้องการกายวิเวก เพื่อเป็นจิตวิเวก นักธุดงค์ที่ปักกลดใกล้ๆบ้าน มันไม่ใช่นักธุดงค์ มันขอทาน อย่างนี้ ชาวบ้านไม่ควรจะใส่บาตรให้ เพราะทำลายแบบฉบับที่ดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เป็นอันว่าการปฏิบัติธุดงค์ ขอกล่าวโดยย่อ เพียงเท่านี้ สรุปแล้วว่า

๑. จะต้องมีพรหมวิหาร ๔ เป็นปกติ

๒. ตัดปลิโพธิ ความกังวล

๓. พยายามระงับนิวรณ์ ๕

๔. มีอาหาเรปฏิกูลสัญญา

๕. มีมรณานุสติกรรมฐาน

๖. มีอุปสมานุสสติกรรมฐาน คือถือพระนิพพานเป็นอารมณ์ **จิตจะต้องทรงฌานอยู่ตลอดเวลา** ทั้งเวลาว่างและไม่ว่าง ยามที่นั่งคุยกันใช้อารมณ์อยู่ในอุปจารสมาธิเป็นอย่างต่ำ เวลามีภาระจะพึงเกิดขึ้นก็ต้องใช้อารมณ์อย่างน้อยก็อุปจารสมาธิ เดินไปจากที่ไม่มีใครคุย ใช้อารมณ์อย่างต่ำขั้นปฐมฌาน นี่เฉพาะจิต

นอกจากนั้น **จิตจะต้องเห็นว่าร่างกายนี้ไม่ใช่ของเราอยู่ตลอดเวลา คิดว่าโลกนี้เป็นทุกข์ เทวโลกเป็นทุกข์ พรหมโลกเป็นทุกข์และไม่พ้นทุกข์ เราไม่ต้องการโลกทั้งสาม เราไม่พอใจในร่างกายของเรา คือไม่สนใจร่างกายของเราด้วย ไม่สนใจร่างกายของบุคคลอื่นด้วย ไม่ต้องการทุกสิ่งทุกอย่างในโลกด้วย** อย่างนี้เป็นอารมณ์ของนักธุดงค์ทั้งในวัดและในป่า

ในที่สุดแห่งพระธรรมเทศนานี้ อาตมาภาพในฐานะสาวกของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอตั้งสัตยาธิษฐานอ้างคุณพระศรีรัตนตรัย มีพระพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และ สังฆรัตนะ ทั้ง ๓ ประการ จงดลบันดาลให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน มีแต่ความสุขสวัสดิ์พิพัฒนมงคลสมบูรณ์พูนผล และจงเจริญไปด้วยจตุรพิธพรชัยทั้ง ๔ ประการมี อายุ วรรณะ สุขะ พละ และปฏิภาณ หากทุกท่านมีความประสงค์สิ่งใดก็ขอให้ได้สิ่งนั้นสมความปรารถนาทุกประการ

อาตมภาพรับประทานวิสัชนามาในธุดงคกถา ก็ขอยุติพระสัทธรรมเทศนาลงคงไว้แต่เพียงเท่านี้ เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้

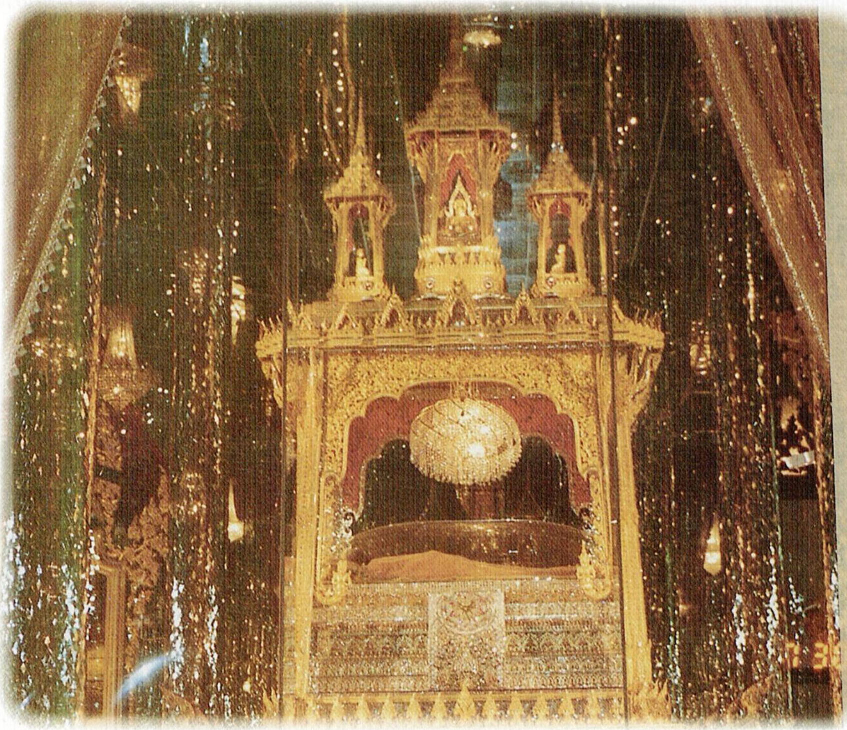

อาลัย “พ่อ” ของเรา
หลวงพ่อฤาษีฯ พระราชพรหมยาน

อนงค์นาถวรนุช

“ พ่อ ” เคยสอนว่า “ โลกนี้ไม่เที่ยง ความตายเป็นของเที่ยงทุกคนต้องตาย ของทุกอย่างต้องสลายตัว ตามสภาวะของโลก รวยก็ตาย ไม่รวยก็ตาย ตายแล้วทรัพย์สมบัติเราก็เอาไปด้วยไม่ได้ ระหว่างทรงตัวอยู่ในโลกก็ทุกข์สารพัด ทุกข์จากการทำมาหากิน ดิ้นรนต่อสู้ป่วยไข้ ปรารถนาไม่สมหวังรักมากก็ทุกข์มาก รักน้อย-ทุกข์น้อย รักแค่ตัวเราก็ทุกข์แค่ตัวเรา รักคนอื่นก็ทุกข์เพื่อคนอื่นเพราะคนอื่น เป็นอย่างนี้มาทุกชาติ เกิดเป็นคน เทวดา พรหมก็ไม่พ้นทุกข์ พอตายลงหรือหมดบุญบารมีก็ต้องจุติ ต้องเกิด อาจลงนรกอบายภูมิยิ่งทุกข์หนัก ”

“ **พ่อ** ” ย้ำเสมอว่า “ ต้องตั้งใจปรารถนาและปฏิบัติเพื่อพระนิพพาน เมื่อเราเข้าสู่นิพพานได้ เราจึงหมดทุกข์ การเกิดไม่มีสำหรับเราอีก ”

พร้อมกับแนะนำธรรมปฏิบัติให้ทั้งอย่างยาวสำหรับคนแก่ปริยัติ อย่างรวบรัดสำหรับคนใจร้อนหวังผลทางลัดตัดตรงไม่อ้อมค้อม และอย่างย่อสุด ๆสำหรับคนขี้เกียจแต่อยากได้ดีกับเขาบ้าง ด้วยความที่ **“พ่อ”** เมตตากรุณาต่อทุกคนแม้แต่สัตว์ เสมอ “ลูกรัก” ของพ่อเองทีเดียว

ท่านสาธุชนพุทธบริษัท “พ่อ” หมั่นจ้ำจี้จ้ำไช เฝ้าพร่ำสอนพวกเราตลอดเวลา จี้เรียงตัวสอนเจาะใจบุคคล ท้าพิสูจน์ผล ฯลฯ เป็นเวลาหลายสิบปี ตั้งแต่ตอน **“พ่อ”** ยังหนุ่มแน่นแข็งแรงจนเรี่ยวแรงอ่อนล้าทางสังขาร เพราะกรรมเก่าปาณาติบาตด้วยเพราะความร่วงโรยของขันธ์ 5 ตามวาระและการตรากตรำเคี่ยวเข็ญ “พายเรือเกลือบนบก” ด้วยจนหลายคน (ความจริงต้องเรียกว่า

หลายท่าน) ไปดี คือ**นิพพาน** เป็น**พระวิสุทธิเทพ**ไปเรียบร้อยแล้ว แต่ยังมีอีกจำนวนมาก รวมทั้งข้าพเจ้าด้วย ยังลอยคอว่ายวนอยู่ในโลกอันแสนจะน่าเบื่อน่ารำคาญอยู่ ไม่สามารถไปก่อนพ่อเพื่อรอต้อนรับอยู่บนโน้นได้

ณ บัดนี้ วันศุกร์ที่ 30 ตุลาคม 2535 "พ่อ" จึงลาจากเรา และทิ้งขันธ์สังขารอันผุพังที่บอกเราเสมอว่ามันเป็น **"ถุงอุจจาระ ปัสสาวะ ของสกปรกเน่าเหม็น"** มิพึงปรารถนายึดติด พ่อจึงละทิ้งมันไว้ แสดงให้เป็นตัวอย่างแก่พวกเราลูกหลานว่า **"ตัวของเราและตัวของพ่อจริง ๆนั้นไม่ใช่ขันธ์ 5 ไม่ใช่ร่างกาย"** มันเป็นคนละส่วนกันเลย

เมื่อสังขารมันใช้การไม่ได้ สุดจะแก้ไขเยียวยา เหมือนตัวโรบอท หุ่นยนต์ที่ซ่อมกลไกไม่ไหว ก็ต้องทิ้งมันไป ฉันใดก็ฉันนั้น

กล่าวเป็นนัยกันมานาน ท่านพุทธบริษัทที่รัก "พ่อ" ของข้าพเจ้า ที่เล่ามานี้ คือ **หลวงพ่อฤาษีฯ พระราชพรหมยาน วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี** ซึ่งท่านได้กระทำ **"กาลังกัตวา"** ละสังขารและโลกสกปรกวุ่นวายใบนี้ไปแล้วเมื่อวันศุกร์ที่ 30 ตุลาคม 2535 เวลา 16.10 น. ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 12 ปีวอก จัตวาศก จุลศักราช 1354 และเป็นปีอธิกสุรทิน ณ ห้องผู้ป่วยโรคหัวใจ (ซีซียู) ตึกอัษฎางค์ โรงพยาบาลศิริราช หลังจากที่พ่อใช้สังขารมานานแล้วก็คืนให้โลกเขาไป

ถ้าว่าตามใบสุทธิ รวมสิริอายุของท่านก็ 76 ปี คือ เกิดวัน พฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน 2460 ปีมะเส็ง แพทย์ลงความเห็นว่า เป็นเพราะ ติดเชื้อในกระแสโลหิต จึงมีการบริจาคเลือด "กรุ๊ปโอ" และกรุ๊ปอื่น ๆ เพื่อถ่ายเลือดให้หลวงพ่อ ที่โรงพยาบาลศิริราช แต่ก็ไม่สามารถช่วยพยุงสังขารของหลวงพ่อได้ เพราะหลวงพ่อท่านเบื่อความไม่เอาไหนของมันมานานเต็มที จึงละทิ้งไปเลย

หลังจากที่ได้รับบัญชาการแนะนำต่าง ๆในพิธีการจาก**พระเดชพระคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา** กรุงเทพฯ แล้วคณะพระวัดท่าซุงและลูกหลานศิษยานุศิษย์ ก็จัดการนำขันธ์ 5 ของหลวงพ่อออกจากโรงพยาบาลเพื่อกลับวัดท่าซุง เมื่อเวลาประมาณ

19.40 น. สู่ "บ้าน" ของหลวงพ่อในโลกมนุษย์นี้

น่าแปลกมากท่านสาธุชน ตอนที่เจ้าหน้าที่และศิษย์ใกล้ชิดปรนนิบัติท่าน เข็นเตียงผู้ป่วยมีล้อเลื่อนออกมาจากห้องซีซียู (CCU) พ้นประตูห้องออกมา ข้าพเจ้ามองใบหน้าท่าน เหมือนนอนหลับเป็นสุข ยิ้มกว้าง ริมฝีปากสีชมพู มีรอยคล้ำๆนิดๆ อยู่กึ่งกลางปากด้านในเหมือนคนที่กินหมาก ท่านยิ้มชนิดที่ว่า ถ้าแย้มอีกนิดเดียวจะเห็นฟันขาวสะอาดของท่านทันที จึงทำให้หลายคนคิดว่า "ท่านนอนหลับ" และจะลุกขึ้นมาอีกในเวลาไม่นานนัก

แต่ทว่า มาบัดนี้ขณะที่เขียนอยู่ก็ 4 วันแล้ว หลวงพ่อท่านก็ยังนอนหลับนานพักผ่อนเหมือนเดิม และลูกหลานจัดขันธ์ของท่านให้นอนในโลงแก้วเรียบร้อยแล้วโดยมีหลวงพ่อสมเด็จฯวัดสามพระยา เมตตาเป็นประธานจัดการดูแล แนะนำ ให้คำปรึกษาตลอดเวลาทุกอย่างจึงเป็นไปโดยเรียบร้อย สมเกียรติสมฐานะ "พ่อ" ของลูกๆ ทั้งหลาย

พวกเราลูกๆ จึงซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของ "หลวงพ่อ สมเด็จฯ วัดสามพระยา" เป็นอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีท่านมาเป็นประธาน เป็นกำลังใจของพวกเรา เรื่องราวพิธีการทั้งพิธีหลวงและพิธีราษฎร์คงไม่เรียบร้อยด้วยดีอย่างที่ผ่านมา และทราบมาว่าหลวงพ่อสมเด็จฯ ท่านจะกรุณาต่อไปถึงกิจการงานต่างๆ ที่หลวงพ่อฤาษีฯ เคยกราบเรียนนิมนต์ท่านเอาไว้ต่อไป แม้ขันธ์ 5 หลวงพ่อฤาษีฯ จะลุกขึ้นมาไม่ได้ก็ตามที

ข้าพเจ้าในนามของพี่ๆ น้องๆ ลูกหลานหลวงพ่อฤาษีฯ ขอกราบแทบเท้าหลวงพ่อสมเด็จฯ วัดสามพระยา ด้วยความเคารพรักอย่างสูงสุดซึ้งในความเมตตาของท่านที่มีต่อ "พ่อ และลูกๆ ของพ่อ" เสมอมาตั้งแต่ต้น นานหลายปีหลายเรื่องราว

ความจริงแล้วข้าพเจ้าควรจะเรียกท่านเป็น "หลวงปู่" แทนหลวงพ่อสมเด็จฯ เพราะว่าประการแรก หลวงพ่อเคารพท่านเหมือนเป็นพ่อของหลวงพ่อ และประการที่สอง (รู้สึกว่า) ในอดีตท่านเคยเป็นพ่อของหลวงพ่อมาก่อน

ขอกราบเรียนท่านสาธุชนด้วยว่าหลวงพ่อสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยานั้น

ท่านเป็นพระ **"ธรรมดา"** คือเข้าถึงความเป็นธรรมดามานานแล้ว หลวงพ่อฤาษีฯท่านยืนยันในเรื่องนี้ แถมกระเซ้าด้วยว่า "คนแก่ หูยาว ตายาว"

ท่านสาธุชน เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ วัดสามพระยา ท่านละขันธ์ 5 เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2539 และไม่กลับมาอีกแล้ว กิจใดในโลกไม่มีสำหรับท่าน ผู้เป็นพระอรหันตสาวก

นอกจากสมเด็จ ฯ วัดสามพระยาที่มาเป็นประธานในงานบุญเพื่อหลวงพ่อฤาษีฯ ยังมีสมเด็จพระราชาคณะ และพระราชาคณะ มาร่วมงานบุญอีกหลายท่าน ล้วนเป็น **"พระแท้"** ทั้งนั้น เช่นหลวงพ่อวัดสระเกศ (สมเด็จพระพุฒาจารย์) ที่วัดท่าซุงของเราเองก็มี "พระ" อยู่หลายองค์ ที่เป็นพระแท้ๆนะ คือพระข้างในด้วยและข้างนอกด้วย

ท่านพุทธบริษัทหลายคนสงสัยว่า หลวงพ่อของเราทำอะไรบ้าง จึงมีสานุศิษย์ผู้ติดตาม มากมายนัก ข้าพเจ้าขอเรียนแบบคร่าวๆ เท่าที่จะจำได้ซึ่งก็มีมากและงานหนักพอดู ดังนี้

1. สอนธรรมะ พระกรรมฐานในหมวด**อภิญญาหก** หรือ **ฉฬภิญโญ** ที่ใครๆ รู้จัก กันว่าวิชชา " มโนมยิทธิ " ตามแนวพุทธวิธีที่ **หลวงปู่ปาน** พระอาจารย์ท่านสอนไว้ หลวงพ่อ ท่านสอนมานานหลายสิบปีทีเดียว จนกระทั่งวันที่ท่านเข้าโรงพยาบาล จิตใจท่านยังห่วงพุทธศาสนิกชนมาก พี่ๆ บอกว่า ท่านป่วยมากกว่าทุกคราว แต่ไม่ยอมไปโรงพยาบาลที่กรุงเทพฯ อีก ขนาดพูดไม่ชัดและ อ่อนเพลียมาก แต่ท่านเตรียมตัวเข้ากรุงเทพฯ วันพฤหัสฯ ตามกำหนดการ ท่านบอกว่า "ไหว" ในที่สุด ตอนประมาณตี 1 ของวันพุธต่อวันพฤหัสฯ พี่ๆ ต้องเชิญท่าน (คือ "อุ้ม" เพราะเดินไม่ได้แล้ว) ขึ้นรถแล้วบึ่งจากอุทัยธานี ไปโรงพยาบาลศิริราชทันที แล้วก็มีการข่าวขอบริจาคเลือดในวันพฤหัสฯ อาการทางกายเพียบมาก และในที่สุดวิทยาการทางโลกก็ไม่สามารถพยุงขันธ์ของหลวงพ่อได้เลย

ก็ขอสรุปว่า หลวงพ่อท่านถือการสอนธรรมะเป็นกิจสำคัญ เพื่อช่วยลูกหลานพุทธบริษัท แม้จะป่วยสักเพียงใด ก็ยังมีใจห่วงลูกหลานตลอดเวลา

2. ก่อตั้งศูนย์ศิษย์หลวงพ่อปาน และกองทุนมูลนิธิหลวงพ่อปาน-พระมหาวีระ ถาวโร

เพื่อนำดอกผลมาใช้ในกิจการวัด พระศาสนา และอื่นๆ ตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม 2517

3. ตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้ยากจนในถิ่นธุรกันดาร ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม 2520

4. ตั้งธนาคารข้าว เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2521

5. สร้างโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระ เป็นระดับมัธยมศึกษา ต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียน และใช้ชื่อว่า โรงเรียนพระสุธรรมยานเถรวิทยา มีเด็กนักเรียนจบการศึกษาจากโรงเรียนนี้ และกำลังเรียนต่อระดับปริญญาตรีอยู่หลายสิบ โดยทุนของหลวงพ่อ

ท่านให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนตลอดมา เพราะส่วนใหญ่เป็นลูกหลาน ประชาชนแถบนั้น ค่อนข้างกันดาร ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนในเมืองเพราะค่าใช้จ่าย แม้ค่าอาหารกลางวันก็ไม่มี หลวงพ่อจึงเลี้ยงดูให้ความอุปการะ โดยมีข้อแม้ว่า ต้องประพฤติดี มีศีล 5 และกรรมบถ 10 ได้มโนมยิทธิ ซึ่งมีการซักซ้อมเป็นประจำ ตอนนั้นที่โรงเรียนก็มีนักเรียนประจำ และไปกลับจำนวนมาก

ท่านคงจะได้เห็นภาพในหนังสือพิมพ์บางฉบับในหน้าหนึ่งว่า เมื่อนักเรียนรู้ข่าวการไม่กลับมาของหลวงพ่อ ก็อาลัยรักร้องไห้เศร้าโศกกันมาก เพราะว่าหลวงพ่อรัก และเมตตาเด็กๆ เหล่านี้มาก

6. ทะนุบำรุงโรงพยาบาลแม่และเด็ก วัดท่าซุง ซึ่งมีอาคารเก่าอยู่ และหลวงพ่อท่านสร้างอาคารใหม่ให้อย่างทันสมัยมาก ให้เครื่องตรวจหัวใจ เครื่องเอกซเรย์ เครื่องอุลต้าซาวด์ และอื่นๆ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า โรงพยาบาลของหลวงพ่อนี้ มีระบบตรวจภายในร่างกายที่ดีที่สุดในภาคเหนือของประเทศไทย เรื่องราคาค่าใช้จ่ายนั้น นับเป็นหลายๆ ล้านบาทแล้ว เพื่อให้ชาวบ้าน ชาวชนบทได้รับบริการักษาพยาบาลอย่างทันสมัย

7. ทะนุบำรุงพระศาสนา ก่อสร้างเสนาสนะ ศาสนสถานจากวัดร้าง โบสถ์ผุพังทรุดโทรม ศาลาวัดมีเสาไม่ครบต้น ที่ดินวัดไม่มาก ภายในเวลาไม่กี่ปี ก็กลายเป็นวัดทันสมัย เป็น “เมืองวัด”

สวยงามเหลืองอร่ามวะวับ สบายตาสบายใจผู้ที่ได้พบเห็น ในพื้นที่เกือบ ๆ 300 ไร่

8. ประการสุดท้าย อันสำคัญยิ่ง คือ **งานสร้างคน** เพื่อให้คนสร้างชาติ และสร้างตัวเองทั้งทางโลกทางธรรม

หลวงพ่อเป็นกำลังใจให้ทุกคนที่ต้องการที่พึ่ง โดยเฉพาะรั้วของชาติ สมัยก่อนที่ท่านร่างกายแข็งแรง ที่ใดเป็นแดนมีปัญหา "เขตสีแดง-สีชมพู" ท่านจะเข้าไปเยี่ยมเยียนทหารให้กำลังใจปลอบขวัญ และให้ธรรมะแก่พวกเขาผู้เสียสละ เครื่องมงคลหลายอย่างเช่น ผ้ายันต์ แหนบ ฯลฯ ที่ท่านทำนั้นเพื่อมอบแก่ทหารที่ทำหน้าที่ตามชายแดนเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นอนุสติและความอุ่นใจให้พวกเขายึดมั่นในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยสงฆ์ เป็นต้น

งานของหลวงพ่อฤาษีฯ พระราชพรหมยานนั้น กล่าวอรรถาธิบายไม่หมดได้ในที่นี้ ขอสรุปว่า งานทุกอย่างของท่านที่ทำนั้น **เพื่อคนอื่นทั้งหมด** เป็นการสงเคราะห์ลูกหลาน พุทธบริษัท เนื่องจากว่า บริวารท่านจากอดีตและรับฝากจากผู้มีพระคุณอีกแยะ ท่านจึงเหนื่อยกาย รับภาระการสงเคราะห์ แบบเข็นภูเขาขึ้นครกบ้าง พายเรือเกลือบนบกบ้าง แต่ตอนนี้ต้องตัวใครตัวมันแล้วนะ

ท่านสาธุชน มีหลายคนเคยกราบเรียนหลวงพ่อ ขอให้ท่านอยู่อีกนานเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรก่อน หลวงพ่อท่านตอบว่า "เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ให้นกขี้รดรึ" ท่านไม่เอา บางคนบอกว่า "หลวงพ่อเจ้าคะ ขอให้หลวงพ่ออายุยืนเจ้าค่ะ" หลวงพ่อก็ตอบว่า "โยม ยืนน่ะมันเมื่อย ไม่ไหวหรอกนั่งมั่งนอนมั่งดีกว่า" และมีอยู่ครั้งหนึ่ง มีคนขอให้ท่านอยู่จนอายุ 120 ปี ท่านบอกว่า "เป็นลูกพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าอายุ 80 ปี พ่อเป็นลูกกตัญญู ลูกต้องอายุไม่เลยพ่อ" แล้วท่านก็หัวเราะ

เมื่อพูดถึงการ **"ต่ออายุวิธีวิเศษ"** คือ พระใหญ่ ท่านต่อให้เองเท่านั้น หลวงพ่อท่านไม่อยากอยู่เพราะร่างกายป่วยมากเป็นปกติมานาน ป่วยมากทุกข์มาก ลูกหลานพ่อที่ตามกันมาจริง ๆ พ่อก็พบหมดแล้ว สงเคราะห์แล้วว่าไว้ใจได้ไม่ลงอบายภูมิ อย่างน้อย ๆก็ ดาวดึงส์ ได้ในชาตินี้ ท่านบอกว่า "ถ้าร่างกายไม่มีทุกขเวทนามาก พ่อจะอยู่ แต่ถ้ามันจะตายป่วยหนักอย่างนี้ พ่อไม่อยู่ ใครมาห้ามก็ไม่ได้ พ่อไปอยู่บ้านของพ่อสบายกว่า" ด้วยเหตุนี้ เพราะทุกขเวทนาทางกายมีมาก ท่านจึงกลับไป **"บ้าน"**

ใครทัดทานขอร้องก็ไม่ยอม เพราะท่านเด็ดเดี่ยวเสมอ

บัดนี้ พ่อเราสบายเป็นสุขมากไม่ต้องแบกขันธ์ที่มีแต่ทุกขเวทนา แม้ข้าพเจ้ารู้มานานว่าร่างกายพ่อไม่ดีเลย ใจหนึ่งดีใจที่ท่านไม่ต้องป่วยกายอีก อีกใจก็กังวลและเสียดายว่า ถ้าพ่ออยู่ต่อก็สามารถช่วยเหลือประชาชน และประเทศชาติได้อีกมากนัก

ทีนี้ หันมาดูตัวเอง ตั้งใจจะไปนิพพานเร็วๆ แต่ยังต้องอยู่ดูการจากพรากของบุคคลที่เรารัก "แม่" ก็ไปแล้ว "พ่อ" ก็ไปแล้ว ตอนนี้ก็หลวงพ่อคือ "พ่อ" อีกคนก็ไปอีก สามท่านนี้ข้าพเจ้ารักมากเคารพมาก ต่าง "จากตาย" ตามภาษาชาวโลก ไปจนหมดสิ้น เมื่อมองย้อนอดีตถอยหลังทุกชาติก็เป็นอย่างนี้ เราทุกข์ เศร้าโศก น้ำตาวัดปริมาณไม่ได้ แต่ละชาติเพราะ **"ปิยโต ชายเต โสโก"** ต้องพลัดพรากจากของรัก บุคคลที่เรารัก รักมากก็ทุกข์มาก เสียใจอาลัยมากเป็นธรรมดาของชาวโลก กว่าจะถึงคราวของเรา จะต้องร้องไห้เสียใจกันอีกกี่หน ท่านเคยคำนวณหรือยัง? นี่นะ ตัวทุกข์ตัวใหญ่ตัวหนึ่งละ

เมื่อข้าพเจ้าเศร้าใจอาลัยถึงท่าน วันที่ 31 ตุลาคม 2535 เพราะว่าเหตุยังใหม่อยู่ ยังงงๆเมื่อถาม "ท่าน" ตามปกติที่เคยทำแล้วน้ำตามันพาลไหลออกมาเอง "พ่อ" จึงบอกว่า **"ที่นอนอยู่ในโลง ไม่ใช่พ่อ พ่อยังอยู่และสบายดี"** และพ่อฝากให้บอกทุกคนที่รักเคารพท่านด้วยว่า **"พ่ออยู่ของพ่ออย่างนี้สบายกว่า ไปไหนสะดวกกว่า ลูกที่รักพ่อ คิดถึงพ่อพร้อมๆ กันพ่อก็ไปหาได้ตลอดเวลา บอกทุกคนด้วยนะ ลูกที่รักพ่อ คิดถึงพ่อ พ่อไปหาได้ ถ้าอยากเห็นกายหยาบของพ่อให้ไปดูที่วัดได้ ให้เข้มแข็งเข้าไว้งานทุกอย่างทำต่อไป"** แล้วท่านทั้งหลายจะว่าอย่างไร เมื่อพ่อฝากมาอย่างนี้ ถ้ารักท่านนะก็จงเข้มแข็ง และช่วยสานปณิธานเจตนารมณ์ของท่านต่อไป

งานของท่านล้วนเพื่อสาธารณประโยชน์ เราจงร่วมกันประสาน กำลังกาย ใจ และทรัพย์ แสดงความกตัญญูต่อหลวงพ่อท่าน ให้ยิ่งกว่าเมื่อตอนท่านอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้นกกระจิบ นกกระจอกขี้รดและอยู่อาศัย ดีไหม?

ก็วัดท่าซุงนี้ "พ่อ" บอกว่าเป็นของพระพุทธเจ้า และของลูกหลานทุกคนร่วมกัน เราก็ต้องช่วยกันต่อไปจนกว่าเราจะหมดภาระทางโลก หมดกิเลสและตามหลวงพ่อฤาษีฯ ไปนิพพาน

หลวงพ่อฤาษีฯ ในชาตินี้อดีตเคยเป็นพ่อของเรามาหลายชาติเราร้องไห้ น้ำตาเป็นโอ่งๆ ถ้านำมารวมกันเป็นทะเลท่วมโลกแล้ว เนื่องจากอาลัยพ่อ แม้ชาติที่แล้วนี้ พ่อก็ทิ้งโลกไปตามวาระ เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453 แล้วบัดนี้พ่อก็จากข้าพเจ้าไปก่อนอีก เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2535 ข้อแตกต่างตอนนี้มีอยู่ว่า **"พ่อ" จะไม่กลับมาอีกแล้ว** เพราะพ่อเป็นพระอรหันตปฏิสัมภิทาญาณ เป็นพุทธภูมิบารมีเต็มขั้นอยู่ที่พระนิพพาน วิมานแก้ว เป็นพระวิสุทธิเทพมีความสุขมาก และในไม่ช้าเมื่อภาระหน้าที่ของลูกๆ จบสิ้น ในตอนนั้น พ่อและลูกๆจะไม่มีการพรากจากกันอีก เมื่อมีเสียงจากพระสงฆ์ 4 รูป กล่าวพระคาถา

อนิจจัง วะตะ สังขารา

อุปาทะวะยะธัมมิโน

อุปัชฌิตะวา นิรุชฌันติ

เตสังวูปะสะโม สุโข

....

พงศาวดารสักยวงศ์

"ปาริชาต แสงหิรัญ"

ลำดับความเป็นมาของราชวงศ์ไทย บรรพบุรุษไทย ตั้งแต่โบราณกาล เริ่มด้วย **สักยวงศ์** หรือ **สากยวงศ์** จนถึงปัจจุบัน ถ้าพิจารณาด้วยเหตุผล และด้วยธรรม จะพบความต่อเนื่องสันตติโดยสายเลือดอย่างไม่ขาดสาย แต่น่าเสียดายที่นับวันลูกหลานรุ่นหลังจะใฝ่รู้เรื่องของชาติไทยได้น้อยเต็มที จึงเป็นผลกระทบต่อความภูมิใจในบรรพบุรุษและความรักชาติ ความสามัคคีในชาติกว่าจะมาเป็นชาติไทยในปัจจุบัน พระยามหากษัตริย์ บรรพบุรุษของเรานั้น ต้องเสียสละต้องทุกข์ยากลำบาก เสียเลือดเนื้อ ฯลฯมาแล้วหนักหนานัก

ดังนั้น จึงได้นำเรื่องราวสรุปพงศาวดาร สารัตถะต่าง ๆ ตามตำรา ตำนาน และเรื่องที่**พ่อ** เล่าให้ฟังมาเสนอย้อนยุคจาก **สักยราช** ลงมาจนถึง **ลานนาไทย** ในนพบุรีศรีนครพิงไชยเชียงใหม่ ตั้งแต่สมัย**ลวจังกราชเจ้า** หรือพระเจ้าลาวจักราช หรือ ปู่เจ้าลาวจก (ปู่เจ้า=เจ้าชาย, จก=จอบ) หรือ ลาวะจกราชะ สืบต่อมาจนถึง **มังรายนราช** หรือ พระเจ้ามังรายมหาราช.....จนถึงสมัยสุโขทัย-ศรีอยุธยา-กรุงธนบุรี-และยุคปัจจุบัน เท่าที่เวลาอันสั้นจะอำนวยในการค้นและคว้ามาเสนอ

ถ้อยคำภาษาที่ใช้ในเรื่องเล่านี้นั้น ส่วนใหญ่จะคงแบบการสะกดการันต์แบบเดิมไว้ ก็จะได้เปรียบเทียบถึง**การเปลี่ยนแปลง** แม้ในภาษาว่าไม่มีอะไรเที่ยง

เรื่อง "พงศาวดารสักยวงศ์" นี้ จะถือเอาเป็น "ตำ-นาน" หรือ เป็น "นิทาน" ก็แล้วแต่เถิด

*** อหํ** อันว่าข้า **วกฺขามิ** ก็จักว่าบัดนี้แล **ทายาทรฏฐาธิปติ** ยังราชวงศ์แห่งท้าวพระยาทั้งหลายอันเป็นเจ้าเป็นใหญ่ เสวยเมืองสืบสายมา **สพฺพทุกฺขา พยาธิโรคา** อนฺตรายา อันว่าทุกข์และภัย พยาธิกังวลอันตรายทั้งปวง **วินาสฺสนฺตุ** จงให้ฉิบหาย ขออย่าให้มีแก่ข้าพเจ้าเถิด กถายมานุปุพฺพิกถา จำด้วยลำดับแต่ต้นมา.

สากยวงศ์

ณ **เมืองพาราณสี** เมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังสร้างพระโพธิสมภาร มาเป็นพระยาเสวยราชย์ในพาราณสี ทรงพระนามว่า **มหาสมันตราช** มีอายุอสงไขยปี มีบุตรชื่อ **วรราช** และจากวรราช มีราชบุตรสืบสันตติวงศ์ต่อมาตามลำดับดังนี้

วรราช > วโรชราช > กัลยาณ > วรกัลยาณ > อุโบสถ > วรอุโบสถ > มันตธาตุ > วรมันตธาตุ > เจติย > มุจละ > มหามุจละ > มุจลินท > สาคละ > สาระเทวะ > รัต > พติลโส > รุจิยะ > ปัณฐ > มหาปัณฐ > ปัตตาป > มหาปัตตาป > สุทัศนะ > มหาเมรุ > อจิมะ > มหาอจิมะราช ....รวม ณ ที่นี้ได้ ๒๘ ราชวงศ์ แต่ละองค์อายุยืนอสงไขยปี และครองราชย์ ณ พาราณสี ราชคฤห์ กุสาวัติ มิถิลานคร

ต่อมา(ตามพงศาวดารฯ)ก็มี **พระยาร้อยตน** แล้วสืบสานราชวงศ์ต่อๆมา เป็น พระยาห้าสิบตน > พระยาแปดพันห้าร้อยตน > พระยาสามสิบเจ็ดตน > พระยายี่สิบสองตน > พระยาแปดหมื่นสี่พันตน > พระยามฆเทวจักรวัติ > พระยาสิบหกตน > พระยากวาฬจักรวัติ > พระเจ้าโอกากะราช > พระเจ้าโอกากะมุข (ครองกรุงราชคฤห์)

เมื่อพระเจ้าโอกากะมุข แต่งตั้งบุตรที่เกิดจากสนม (เมียน้อย) เป็นมหาอุปราช ราชบุตรราชธิดา ของอัครเทวี (ทั้งลูกชายลูกสาว) หนีไปสร้างเมือง **กบิลพัสดุ** (กปิลวัตถุ) เป็น **สากยราช**

บุตรพระยาโอกากะมุข ที่ชื่อ **บุญนะ** มีเชื้อสายราชวงศ์ต่อมา คือ **จันทมุข** > จันทมุขสิวิราช > สญชัย > **เวสสันดรโพธิสัตว์**

ตั้งแต่พระยาสมันตราชโพธิสัตว์เจ้า จนถึง พระเวสสันดรโพธิสัตว์ นับได้ประมาณสองแสนเจ็ดหมื่นหกพันสองร้อยเจ็ดสิบห้าราชวงศ์

พระเวสสันดรโพธิสัตว์เจ้ามีโอรส คือ พระชาลี ซึ่งมีเชื้อสายต่อมา ได้แก่ สิวาหุนะ > สิหะสะ > ...... และสืบต่อมาจนถึง **พระยาไชยเสน** รวมได้เก้าพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าราชวงศ์

พระยาไชยเสน เสวยราชย์ ณ กรุงกบิลวัตถุ มีโอรสธิดา คือ สีหหนุ(ชาย) และ อมิตตา(หญิง)

พระยาเทวทหะสกะ จากเชื้อสายสากยราชเดียวกันครองนครเทวทหะ มีโอรส ๒ ธิดา ๑ ชื่อ **กจายนา** โดยให้ **กจายนา** เป็นเทวีของท่าน **สีหหนุ** ส่วนพระยาไชยเสน ส่ง **อมิตตา** ไปเป็นเทวีแห่ง **สญไชยสกะ**

กาลเทวิละ ผู้น้องของ สญไชยสกะ หนีไปบวชเป็นฤาษี

พระยาสีหหนุ มีโอรส ๕ องค์ ได้แก่ สุปพุทธะ สุทโธทนะ สุกโกทนะ โธโตทนะ และ อมิตโตทนะ

พระอัญชนะสักกะ มีธิดา ๒ องค์ คือ ศรีมหามายา และ ปชาบดีโคตมี และได้ส่งทั้งสององค์ไปเป็นราชเทวีแห่ง **ศรีสุทโธทนะ** มีราชบุตรคือ **สิตธัตถราชกุมาร**

นับรวมราชวงศ์ตั้งแต่ต้นจนถึงตอนนี้ ประมาณได้ สามแสนเจ็ดหมื่นหกพันสองร้อยเจ็ดสิบแปดราชวงศ์

เมื่อสิตธัตถราชกุมาร ชนมายุได้ ๑๖ พรรษา พระยาสุปพุทธะได้นำลูกสาว **ยโสธราพิมพา** ให้เป็นอัครมเหสีแห่งเจ้าชายสิตธัตถะ ซึ่งเป็นพระยาอยู่ ๑๓ ปี ก็ออกบวชเมื่ออายุได้ ๒๙ พรรษา เมื่อวันจันทร์ ยามเที่ยงคืน ณ แม่น้ำเนรัญชรา ทรงทำความเพียร ๖ พรรษา ทรงตรัสรู้มรรคญาณ เมื่อวันพุธ เพ็ญเดือน ๖ รุ่งแจ้ง อายุ ๓๕ พรรษา อยู่โปรดสัตว์ได้ ๔๕ พรรษา (๘๐ พรรษา) เข้าสู่พระนิพพาน เมื่อวันอังคาร เพ็ญเดือน ๖ ยามก่อนไก่

เจ้าชายสิตธัตถะ เกิดก่อน พระยาพิมพิสาร และเป็นสหายกัน

พระยาพิมพิสาร เมืองราชคฤห์ มีบุตรสืบสันตติวงศ์ คือ **พระเจ้าอชาตศัตรู** กินเมืองอยู่ ๒๐ ปีก็ตาย และฆ่าพ่อตัวเอง-กินเมืองแทนพ่อ ๘ ปี (พระพุทธเจ้านิพพาน) มีลูกชื่อ **อุปทายะ**- ฆ่าพ่อแล้วกินเมืองแทนได้ ๑๖ ปีตาย > อนุรุท ฆ่าพ่อแล้วเป็นพระยาแทน > มุข- ฆ่าพ่อแล้วเป็นพระยาแทน > นาคทาสกะ-ฆ่าพ่อ แล้วเป็นพระยาแทนได้ ๒๘

ปี..........ปิตุฆาฏวงศ์ก็สิ้น

ชาวเมืองราชคฤห์ขับพระยานาคทาสกะ ออกไปจากเมือง แล้วตั้งอำมาตย์ "สุสูนาค" เป็นพระยาแทนอยู่ ๑๘ ปี มีลูกชื่อ **กาลาโศก** เป็นพระยาอยู่ ๒๘ ปี > อรนันท > จันทคุตร

นับตั้งแต่เสด็จปรินิพพาน จนถึง กาลาโศกราช รวมเวลา ๑๐๐ ปี

วสาจานกะพราหมณ์ ฆ่าอรนันทะ แล้วอภิเษก**จันทคุตร** เป็นพระยาชมพูทวีป อยู่ ๒๔ ปี มีลูกหลานสืบมา > **พินธุสาร** ครองราชย์ ๒๘ ปี มีลูก ๑๐๐ คน คนพี่ชื่อว่า **อโศกธรรมราช** เป็นจักรพรรดิปราบชมพูทวีป มีลูก > มหินท บวชเป็นพระ **"มหินทเถระ"**

นับเวลาตั้งแต่เสด็จปรินิพพาน รวม ๒๑๘ ปี

ตระกูลสากย กรุงกบิลพัสดุนั้น ถูกลูกพระยาโกไลย ชื่อ มิตทุพภี ฆ่าตายสิ้น ตัวมิตทุพภีเอง น้ำท่วมตาย

การสังคายนาธรรม

ตาม "ประชุมพงศาวดารฯภาค๑๐" กล่าวว่า มีการสังคายนาธรรม**ครั้งแรก** หลังเสด็จปรินิพพาน ๖ เดือน พระมหากัสสปเถรเจ้าเป็นประธาน มีพระมหาอานันทเถรเจ้า อรหันต ๕๐๐ องค์ และพระเจ้าอชาตศัตรู

ครั้งที่ ๒ อีก ๑๐๐ ปีต่อมา สมัย**พระเจ้ากาลาโศกราช** มีพระอรหันต ๗๐๐ องค์ **ครั้งที่ ๓** อีก ๑๘ ปีต่อมา **พระยาอโศกราช** ปราบชมพูทวีป แล้วทำสังคายนา มีพระอรหันต์ ๑,๐๐๐ องค์

ตำนานเมืองพิงค์ เชียงใหม่บันทึกว่า สมเด็จพระบรมสากยมุนีศรีสรรเพชญพุทธเจ้า เสด็จดับขันธปรินิพพานวันอังคาร เพ็ญเดือนแปด (เดือนหกไทย) ล่วงมาถึง เพ็ญเดือนสิบสอง (เดือนสิบไทย) มหานันทเถรเจ้าได้ถึงอรหัต พระมหากัสสปเถรเจ้า กระทำ**ปฐมสังคายนาย** ตัดอัญชนะศักราช ๑๔๘ เสีย ตั้งพุทธกาลเอกศก เป็นลำดับมาได้ ๑๐๐ ปี พระยากาลาโศกราช

กระทำ **ทุติยสังคายนาย** ลำดับมาได้อีก ๑๑๘ ปี พุทธกาล ๒๑๘ ปี พระเจ้าอโศกธรรมิกราช กระทำ**ตติยสังคายนาย**

วงศ์ลาวจังกราช หรือ ลวจกราช

ตามตำนานเชียงใหม่ฯ ลาวจกเทพบุตร จากดาวดึงส์ พร้อมเทวธิดา และบริวารพันหนึ่ง จุติจาก เทวโลกเป็นมนุษย์ โดยอุปปาติกะกำเนิด เป็นดั่งราชกุมารชันษา ๑๖ ขวบ ก่ายบันไดเงินลงมาจากจอมเขาเกตุบรรพต(ดอยตุง) มาสถิตใต้แท่นเงินภายใต้ไม้หมากทัน(พุดซา) แม่น้ำสาย แคว้นไชยวรนครเชียงลาวทั้งนี้ตามคำกล่าวขอจากสมเด็จอมรินทราธิราช ของพระเจ้าตรีจักขุอนุรุธธรรมิกราช เพื่อให้เป็นใหญ่ในลานนาไทยประเทศ และบำรุงพระพุทธศาสนา

ฝูงชนทั้งหลายได้ทัศนาการ ก็บังเกิดอัจฉริยะเอิกเกริกโกลาหล พากันมาสโมสรสันนิบาตแวดล้อมและอัญเชิญให้รับราชสมบัติ ราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์ในไชยวรนครเชียงลาวลานนา ๕๗ หัวเมือง อยู่มาท้าวเธอมีราชโอรส ๓ องค์ องค์ใหญ่ทรงนาม **ลาวคอย** องค์กลางทรงนาม **ลาวช้าง** องค์น้อยทรงนาม **ลาวเก๊าแก้วมาเมือง** องค์น้อยนี้ตั้งนามตามนิมิตของพระมารดาทรงสุบินว่า ได้แก้วตกลงมาจากอากาศ โหรพยากรณ์ว่า ทรงเดชานุภาพมาก ประสูติสมัยในวันพฤหัส ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ปีชวด โทศก จุลศักราช ๖๒

ลาวคอย ครองเมืองเชียงของ ลาวช้าง ครองเมืองยอง ลาวเก๊าแก้วมาเมือง เป็นกษัตริย์ลานนาไทยประเทศเมื่อพระบิดา-พระยาลาวจกจุติ(ตาย)แล้ว

ตำนานพระธาตุดอยตุงฯ สรุปได้ว่าสมัยพุทธกาล (เมื่อพระพุทธเจ้าแห่งเราเมื่อทรมานวันนั้น) มิลุกขุ ๒ ผัวเมีย คือ **ปู่เจ้าลาวจก** และ**ย่าเจ้าลาวจก** มีจกเช่า (จอบ) ๕๐๐ ลูกลอก ได้ชื่อว่าลาวจก หาเลี้ยงชีพด้วยของไร่ของสวน เป็นใหญ่แก่มิลักขุทั้งหลายอยู่ในดินแดนดอยอันเรียงดอยมหา

ธาตุเจ้านั้นแล ดอยนั้นจึงเรียกว่า **ดอยปู่เจ้า** ส่วนย่าเจ้าลาวจกอยู่ดอยทางเหนือ ชื่อ **ดอยย่าเจ้า**

มีลูกชาย ๓ คน ผู้พี่ชื่อ **ละวะกุมโภ** ไทยภาษาว่า **ลาวหม้อ** ผู้กลางชื่อ **ละวะทัสลักขยู** ไทยภาษาว่า **ลาวล้วน** ผู้น้องชื่อ **ละวะคันโธ** ไทยภาษาว่า **ลาวกลิ่น**

ลาวจกทั้งสองผัวเมียจากกันแล้ว แบ่งข้าวของราชสมบัติแก่ลูก ผู้พี่หื้อกินเมืองสี่**ทวง** (สี่ดวง) ผู้กลางหื้อกิน**เมืองควาน** (เมืองกวาง) ผู้น้องหื้อกินเมืองเหลือก (เอกาแล)

จากการวิเคราะห์พงศาวดาร ของท่านผู้รู้ตำราว่า เรื่องลาวจกราช เป็นการอ้างเอานามลาวจกต้นตระกูล ซึ่งตั้งขึ้นภายหลัง เมื่อพระเจ้าอนุรุธฯหรืออโนรธาโส บำรุงพระศาสนาในประเทศพุกาม แล้วจะยังพระศาสนาให้เจริญในลานนา จึงได้เลือกสรรตระกูลลาวจกขึ้นเป็นพระยาประเทศราช ส่วนศุโขทัย และหริภุญไชย เป็นเอกราชอยู่คนละส่วน

นับแต่ลวจังกราช ถึง **เจ้ามังรายนราช** (ลูกลาวเมง) เชียงแสน นับได้ ๒๒ องค์

จามเทวีวงศ์ (หริภุญชัย)

พุทธกาล(ศักราช)๔๑๘ พระนางจามเทวีเกิด ศักราช ๔๕๖ ก่อเวียงลำพูนหรือหริภุญไชย ศักราช ๔๕๘ พระนางจามเทวีจากละโว้ มากินเมือง**ลำพูน** เป็นจามเทวีวงศ์ **กำเนิดเจ้าชายคู่แฝด อินทรยศ** และ**มหันยศ** ศักราช ๕๕๐ เจ้าชายมหันตยศกินเมืองแทนพระมารดา พระนางเจ้าจามเทวีจุติ(ตาย) เมื่อชนมายุ ๙๒ ปี และต่อมาถึงพระยาอาทิตย์ เป็นแทน และสร้างเจดีย์ลำพูน

ตำนานเมืองพิงค์ฯ กล่าวว่า พุทธกาล ๔๑๘ ปี พระนางจามเทวีเกิด พุทธกาล ๔๕๖ ก่อเวียงล้ำภูญ พุทธกาล ๔๕๘ พระนางจามเทวีมาแต่ละโว้ ได้ครองเมืองลำภูญ **มหันตยศ** และ**อินทรยศ** เกิดฝาแฝดในปีเดียวกัน พระนางจามเทวีครองเมืองลำภูญได้ ๕๓ ปี อายุ ๙๒ ปีจุติ พุทธกาลล่วงได้ ๕๒๐ เจ้ามหันตยศได้ครองเมืองสืบพระวงศ์ต่อมา พุทธกาลล่วงได้ ๕๖๐ พระยาพันธุมัติธรรมิกราชเมืองลังกาตัดศักราชนั้น ศักราชใหม่ ลำดับมาได้ ๓๔๓ ถึง**พระยาอาทิตยราช** เป็นใหญ่ในเมืองลำภูญได้ ๓ ปี ก่อพระเจดีย์หลวงเมืองลำภูญ เมื่อ ศักราชได้ ๓๔๖ ลำดับ

พัธมัติศักราชล่วงได้ ๖๒๒ ปี จึ่งพระยาตรีจักขุอนุรุธธรรมิกราชกรุงพุกาม เป็นใหญ่ในชมพูทวีป ตัดศักราช ๖๒๒ เสียเพียงปีจอ ตั้งจุลศักราชใหม่ปีกุน

ตามบันทึกในประวัติชาติไทย ฉบับ**พระบริหารเทพธานี** กล่าวว่า เมืองลำพูน เคยเป็นเมืองเก่าและร้างนานมา ต่อมาพระวาสุเทพฤษี กับพระสุกกทันตฤษี สองสหายได้สร้างเมือง ขึ้นใหม่ชื่อว่า **"ลพุน"** ริมฝั่งแม่น้ำระมิงหนตะวันตก เมื่อพ.ศ. ๑๑๙๗ ก่อน **จามเทวีวงศ์** ขึ้นไปครอง ๓ ปี

บางตำรากล่าวว่าเมืองลพุน เดิมชื่อ **พิงคบุรี** แล้วเป็น **หริภุญไชย** ต่อมาสมัยตกเป็นเมืองขึ้นของขอมเมืองอุมงคเสลา ขอมเรียกชื่อว่า **แคว้นมหารัฐหริภุญไชย** ต่อมาเป็น **ลำพูนไชย** แล้วกลายเป็น **เมืองลำพูน**

เมื่อสร้างเมืองแล้ว วาสุเทพฤษีจัดให้นายควายพร้อมบริวาร ๕๐๐ คน นำบรรณาการ ลงไปถวายพระเจ้าจักรวรรดิเมืองละโว้ กับ พระสุกกทันตฤษี ซึ่งชาวละโว้นับถือ เพื่อขอเชิญ **พระนางจามเทวีวงศ์** พระราชธิดา ให้เสด็จขึ้นไปเป็นนางพระยา ครองเมืองหริภุญไชย พระเจ้ากรุงละโว้ทรงอนุญาต

ขณะเดียวกัน พระเจ้ากรุงละโว้ได้ทรงตั้งพระสวามีของพระนางจามเทวีวงศ์ เป็น**อุปราชา** ไปกิน**เมืองรา** หรือ **เมืองราม** ตั้งอยู่ปากแม่น้ำคง (เมืองมะละแหม่งในปัจจุบัน)

เวลานั้นพระนางทรงพระครรภ์ ๗ เดือน เมื่อเสด็จขึ้นไป ทรงอัญเชิญพระพุทธรูป สำคัญของเมืองละโว้ ๒ องค์ไปด้วยคือ **พระแก้วขาว** หรือ **พระจันทรรัตน** หรือ **พระพุทธบุศรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย** และ**พระพุทธสิกขี** ซึ่งเป็นพระทำด้วยศิลาดำ (ประดิษฐานในวัดกู่ขาว เมื่อลำปางเสียแก่กรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ ครั้งดำรง พระยศเป็นรัชทายาทได้ทรงอาราธนามายังกรุงศรีอยุธยา และถูกพระเจ้าบุเรงนองเอาไปเมื่อกรุงศรี อยุธยาแตก พ.ศ. ๒๑๑๒

พระนางเสด็จโดยขบวนเรือ พร้อมข้าราชบริวาร ได้ทรงตั้งเมืองใหม่ตามระยะทาง

โดยลำดับ เช่นพระบาง (ปัจจุบันเป็นเมืองร้าง หลังตลาดปากน้ำโพ) คันธิกะ บุรัฐ บุราง เทพบุรี บางพล ราเสียด ตาก ถึงเมือง “ลพุน” ขึ้นครองราชพ.ศ. ๑๒๐๐

หลังจากพิธีราชาภิเษกเป็น**นางพระยา** แล้วจึงเปลี่ยนชื่อเมืองลพุน เป็น **หริภุญไชย** เสวยราชได้ ๗ วัน ประสูติพระโอรสแฝด ผู้พี่พระนามว่า **เจ้ามหันตยศ** ผู้น้องทรงพระนามว่า **เจ้าอินทรวร** เจ้ามหันตยศพระชนม์ ๑๘ พรรษา เสวยราชย์แทนพระนาง เจ้าอินทรวรได้ไปครองเมือง **เขลางค์นคร** ที่ **พระสุพรหมฤษี**เนรมิตให้ ซึ่งแต่เดิมเป็นเมือง**ลัมภกัปปะนคร** ก่อนพุทธศตวรรษ ๑๒ เป็นเวลานานมาก แล้วร้างลงก่อนสมัยจามเทวีวงศ์ครองหริภุญไชย

พระนางเสด็จไปประทับที่เมืองเขลางค์นคร ๖ เดือน เสด็จกลับหริภุญไชย ก็ทรงประชวรสวรรคต พระยามหันตยศทรงจัดถวายพระเพลิงพระบรมศพ แล้วให้ก่อพระเจดีย์บรรจุพระอัฐิไว้ ณ เวียงหริภุญไชย เรียกว่า สุวรรณเจดีย์จังโกฏ

มีกษัตริย์สืบสันตติวงศ์ต่อมาถึงพระเจ้าอรุโณทัย รัชกาลที่ ๔ หริภุญไชยตกเป็นเมืองขึ้น**อาณาจักรโยนกเชียงแสน** จนถึงพระเจ้ากุลเทวะ รัชกาลที่ ๘ เสวยราชย์ พ.ศ. ๑๔๓๐ ได้ ๘ ปี ก็เสียเมืองแก่ พระเจ้ามิลักขะไตรราช (๓ปี๓เดือน) แล้วถูกพระเจ้ามิลักขะมหาราช จากเมืองยศมาลา (แสนหวี) มาแย่งเข้าครองเมืองได้ ๑ ปี

ราชโอรสพระเจ้ากุลเทวะ ซึ่งหนีไปอยู่เมืองสมิงนคร (เมืองสิงห์) ได้รี้พลชาวสุวรรณภูมิ (เมืองกาญจนบุรีเก่า) เป็นอันมาก แล้วยกกำลังตีเอาเมืองหริภุญไชยคืนได้ครองสมบัติ ๑ ปี ๓ เดือน > ต่อมาอีก ๑ องค์ > จึงถึง พระเจ้าพาลราช เสวยราช พ.ศ. ๑๔๔๒ ครองเมือง ๒ เดือน ๑๕ วัน > องค์อื่นเสวยราชย์ต่อมาอีก ๒ องค์ > ถึงพระเจ้าพาลราช พ.ศ. ๑๔๕๖ อีก ครองอยู่ ๓ ปี > จากนั้นอีก ๓ องค์ > ถึงพระเจ้า**อัทรสัตกะ** หรือพกราช พ.ศ. ๑๔๖๕ ครองได้ ๒ ปี ๑๐ เดือน > พระเจ้ากรุงละโว้ ๓ ปี > พระยากลมราช รัชกาลที่ ๒๑ พ.ศ. ๑๔๗๐ หริภุญไชยตกเป็นเมืองขึ้นของขอม > พระเจ้าจุเรละ เสวยราชย์ พ.ศ. ๑๔๙๐ เกิดไข้ระบาด ผู้คนหนีไปอยู่สุธรรมวดีนคร ๖ ปี จึงผู้ที่คิดถึงบ้านเมืองจึงกลับ บ้างก็ไม่กลับ > พ.ศ.๑๔๙๖

พระเจ้าเอกุรุจักรวรรดิราช จากเมืองฉมุนคร (เชียงรุ้ง) ครองหริภุญไชย ๙ ปี สวรรคต > อีก ๒ องค์ต่อมา > ถึงพระเจ้ามลาระสุปาลนคร รัชกาลที่ ๒๖ ครองราช พ.ศ. ๑๕๑๖ > เจ้าเมืองสักกะบาล (เมืองสวรรคโลก) ชิงเอาเมืองได้ > ล่วงมาอีก ๕ รัชกาล > ถึงรัชกาลที่ ๓๒ **พระเจ้าอาทิตยธรรมิกราช** พระชนม์ ๗๖ ขึ้นเสวยราชย์พ.ศ. ๑๕๘๖ สวรรคต พ.ศ. ๑๕๙๐ พระชนมายุ ๘๐ พรรษา ได้อัญเชิญ**พระแก้วมรกต** จากศรีอยุธยาโบราณ ไปไว้ ณ หริภุญไชย มีการกระทำ "ธรรมยุทธกรรม" แทนการประหัตประหารในรัชสมัยนี้ > อีก ๑ องค์ > ถึงรัชกาล ๓๔ พระเจ้าสรรพสิทธิราช ครองราช พ.ศ. ๑๕๙๖ (๓ปี) **พระเจ้าพรหมมหาราช** อาณาจักรโยนกเชียงแสน รุกไล่ขอม เมืองอุมงคลเสลา ลงมาได้แคว้นนี้ด้วยเพราะเป็นเมืองออกของขอม พ.ศ. ๑๕๙๙ แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น **แคว้นลานนาไทย** > มีกษัตริย์ต่อมา ๖ พระองค์ > ถึงราชกาลที่ ๔๑ พระเจ้าทาตัญญูะราช พ.ศ. ๑๖๙๕ เสวยราช ๗ ปี แคว้นลานนาไทยเป็นอิสระ เพราะอาณาจักรโยนกเชียงแสน ถูกไทยในอาณาจักรเมาทำลาย > รัชกาลที่ ๔๒ ไทยอำมาตย์ เสวยราชพ.ศ. ๑๗๒๕ > ต่อไปอีก ๖ รัชกาล > ถึงรัชกาลที่ ๔๙ พระยายี่ ครองเมืองพ.ศ. ๑๘๑๔ (๔ปี) พระยาเมงราย ให้อ้ายฟ้าเข้ามาเป็นไส้ศึกในหริภุญไชย ถึงพ.ศ. ๑๘๒๔ พระยาเมงรายตีเมืองได้ เอาเพลิงเผาบ้านเมืองพินาศ เว้นแต่หอพระแก้วมรกต มีผู้ลอบอัญเชิญพระแก้มรกตไปไว้เมืองเชียงราย และพระแก้วขาวไปไว้เชียงใหม่

หริภุญไชยถูกทิ้งร้างอยู่ ๒๓๖ ปี จึงมี**พระเมืองแก้วราชวงศ์แคว้นจก** สร้างเมืองลำพูนขึ้นใหม่ เมื่อพ.ศ. ๒๐๕๙ ตั้งหลักเมืองวันพฤหัส ขึ้น ๕ ค่ำ เดือนยี่

ฉบับพระบริหารเทพธานี สรุปว่า หริภุญไชย สร้างพ.ศ. ๑๑๙๗ พลเมืองเป็นไทยรับวัฒนธรรมมอญ ใช้หนังสือมอญ พระนางจามเทวีวงศ์ เป็นกษัตริย์พระองค์แรก สืบกษัตริย์มา ๔๙ พระองค์ ถึง**พระยี่บา อันเป็นราชวงศ์สุดท้าย** หริภุญไชยก็เสียแก่พระยาเมงราย ราชวงศ์แคว้นจก พ.ศ. ๑๘๒๔ และต้องทิ้งเป็นเมืองร้าง ถึง พ.ศ. ๒๐๕๙ พระเมืองแก้ว ราชวงศ์แคว้นจก จึงสร้างลำพูนขึ้นใหม่

บางตำราเล่าว่าเมือง **"หริภุญไชย"** นั้น ฤาษีสุทันตะ สำนักเขาสมอคอน ลพบุรี และฤาษีวาสุเทพ ณ ภูเขาสุเทพ เชียงใหม่ ร่วมกันสร้างขึ้นพ.ศ. ๑๒๐๖ สร้างเสร็จแล้วส่งคนไปเชิญเชื้อพระวงศ์กษัตริย์ละโว้ขึ้นไปครอง พระเจ้ากรุงละโว้จึงโปรดฯให้พระนางเจ้าจามเทวีราชธิดา ซึ่งเป็นพระมเหสีของ**เจ้าเมืองรามปุระ** ขึ้นไปครองเมืองหริภุญไชย

พระเจ้ารามปุระ มิได้เสด็จไปด้วย ทรงสละราชสมบัติแล้วออกผนวช

พระนางจามเทวี ได้อัญเชิญ**พระแก้วขาว** สร้างจากละโว้เมื่อพ.ศ.๗๐๐ ขึ้นไปประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านเมือง พระแก้วขาวปัจจุบัน ประดิษฐาน ณ วัดเชียงมั่น จ.เชียงใหม่

พระนางจามเทวี สวรรคต ณ เมืองหริภุญไชย เมื่องพระชนมายุ ๙๒ พรรษา เมื่อถวายพระเพลิงพระศพแล้ว พระโอรสแฝด ๒ พระองค์ ได้ก่อพระเจดีย์ บรรจุอัฐิพระมารดา ยอดหุ้มด้วยแผ่นทองคำตั้งชื่อว่า **สุวรรณจังโกฏิเจดีย์** และสร้างวัดขึ้นด้วยชื่อว่า **วัดจามเทวี** ต่อมายอดพระเจดีย์พังลง ชาวบ้านจึงเรียกว่า "กู่กุด" วัดจามเทวี

จามเทวีวงศ์ เมืองหริภุญไชย สลายสูญเสียเอกราชให้แก่ ลวจักราชวงศ์ รัชสมัยพระเจ้ามังรายมหาราช จากนั้นเป็นต้นมาก็ตกเป็นเมืองขึ้น ราชวงศ์อื่นๆ

หิรัญนครไชยบุรีศรีเชียงแสน

พระบริหารเทพธานี กล่าวไว้ในหนังสือ**ประวัติชาติไทย** ถึงเมืองเชียงแสน และความเป็นมาโดยลำดับ ไว้ดังนี้

พระยาแสนภู สร้างเมืองขึ้นที่ซากเมืองเก่า ตั้งนามว่า **เมืองหิรัญนครไชยบุรีศรีเชียงแสน** "เชียงแสน" เป็นสร้อยนามเมืองโบราณ เช่นเมืองโยนกเชียงแสน เมืองเงินยางเชียงแสน ต่อมาจึงเรียกเมืองหิรัญฯสั้นๆว่า **เชียงแสน** ในยุคสมัยเดียวกัน มีอาณาจักรใกล้เคียง แบ่งออกเป็น ๕ สมัย

๑. สมัยเชียงลาว เดิมเชียงลาวเป็นที่อยู่พวกลัวะหรือละว้า มีการตั้งเป็นเชียงลาว ริมลำน้ำสาย ราว พ.ศ. ๕๐ คาดว่าเป็นไทยนครปาลงมาจากจีน ต่อมา ลวจักรราชลงมาตั้งเมือง ที่ตำบลยางเสี่ยว ใกล้พระธาตุดอยตุง

๒. สมัยแคว้นยวนเชียง พระเจ้าหาญเสือ (เหี้ยนหลี) รวบรวมผู้คนตั้งเมืองขึ้นเรียก แคว้นยุนชาง หรือ ยวนเชียง ราวพุทธศตวรรษที่ ๕ แต่หลัง พ.ศ. ๕๙๐ ก็เป็นเมืองส่วยอาณาจักร อ้ายลาว หรือเชียงลาว

๓. สมัยเมืองสุวรรณโคมคำ กล๋อมยกทัพทำลายเมืองเชียงลาว เมืองใหม่ริมฝั่งโขง และเมืองฝางแล้วตั้งเมืองสุวรรณโคมคำ ที่ซากเมืองเชียงลาวและพาหิรเสนา และสร้างเมืองอุมงคเสลา ที่ซากเมืองฝางต้นลำน้ำกก พระยากล๋อมประพฤติตนเป็นพาล พลเมืองจึงหลบหนีไปอยู่กระจัดกระจาย พระยากล๋อมจึงพาครอบครัวและไพร่ไทยส่วนหนึ่งไปอยู่อุมงคเสลา

๔. สมัยเมืองสิงหนวัติ **ขุนบรม** สร้างราชธานีที่เมืองแถง แคว้นสิบสองจุไท และโปรดให้ราชโอรสออกสร้างเมืองต่างๆ เมื่อ**ขุนไสผง** พระโอรส สร้างเมืองที่บริเวณเมืองสุวรรณ โคมคำร้างราวพ.ศ.๑๓๐๐ ต่อมา อีก ๑๖ ปี พ.ศ.๑๓๑๖ เจ้าสิหนวัติกุมาร หรือ พระปฐมสุริยเทพ ฤไทยสุวรรณบพิตร ราชโอรสพระเจ้ากาลหงส์เมืองหนองแส (ตาลีฟู) และเป็นหลานปู่ขุนบรม อพยพผู้คนลงมาจากเมืองนครไทยเทศราชคหะ (ราชคฤห์เมืองหลวงของนครไทยเทศ) ผ่านเมืองหลวง(เมา) ข้ามแม่น้ำสารยู (สาลวิน) รอนแรมไปจนถึงแม่น้ำขละนที (แม่น้ำโขง) ณ แว่นแคว้นอาณาจักรสุวรรณโคมคำ ซึ่งเป็นเมืองร้าง เจ้าสิงหนวัติ ตั้งชมรมพักพล ณ แม่น้ำ ละว้านที (แม่น้ำสาย) ไกลจากฝั่งโขง ๓๕๐ เส้น เมื่อก่อสร้างเมืองแล้วตั้งนามตาม **พันธุนาคราช** รวมกับพระนามผู้สร้างว่า เมือง**นาคพันธุสิงหนวัตินคร** ภายหลังเรียก นาเคนทร์นคร นาคบุรีโยนกนาคนคร และ**โยนกนครหลวง**

เจ้าสิงหนวัติ เป็นปฐมกษัตริย์โยนกนคร ขุนไทยใกล้เคียงมาถวายบังคม บริวารมาอ่อนน้อมยอมอยู่ในราชสมภาร พ.ศ.๑๓๑๘ ยกไปตีขอมอุมงคเสลาซึ่งมีอำนาจเหนือแคว้น

มหารัฐหริภุญชัย ตีได้หมดทุกตำบล อาณาจักรโยนกเชียงแสนจึงแผ่ไพศาล

พระเจ้าสิงหนวัติ ครองราช ๕๒ ปี สวรรคต พ.ศ.๑๓๖๗ > มีกษัตริย์สืบสันตติวงศ์ต่อมาถึงรัชกาลที่ ๓ **พระเจ้าอชุตราช** เสวยราชย์ พ.ศ.๑๔๕๒ และ พ.ศ.๑๔๕๔ ปีมะแม พระมหากัสสปเถรเจ้า นำพระบรมอัฐิธาตุพระรากขวัญเบื้องซ้ายมาถวาย เป็นครั้งแรกที่พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ประดิษฐานที่อาณาจักรโยนกเชียงแสน พระเจ้าอชุตราช สร้างพระมหาสถูป และให้ทำธงตะขาบใหญ่ยาวพันวา ปักไว้บนยอดเขาปู่เจ้า"ดอยธง"แล้วอัญเชิญพระบรมธาตุบรรจุในพระมหาสถูป เป็นปฐมเจดีย์ในโยนกไทยประเทศ.........พระเจ้าอชุตราช เสวยราชย์ต่อมาอีก ๑๗ ปี ก็ตกเป็นเมืองขึ้นของขอม พ.ศ. ๑๔๗๐ แต่อีกไม่นานก็กู้อิสรภาพได้

พระเจ้ามังรายนราชโอรส (รัชกาลที่ ๔) เสวยราชย์เมื่อพระชนมพรรษา ๔๖ ปี หลังจากพระราชบิดาสวรรคต พระมหาวชิรโพธิเถร อรหันตสาวกได้นำพระบรมสารีริกธาตุ ๕๐ องค์จากราชคฤห์มาถวายพระองค์ทรงให้สร้างเจดีย์บรรจุไว้ ณ เกตุบรรพตดอยตุง บริเวณมหาสถูป

พระเจ้ามังรายนราช มีโอรส ๒ พระองค์ องค์ใหญ่ **"พระองค์เชือง"** พระชนมายุ ๕๕ ครองราชย์แทนพระบิดา ณ โยนกนคร องค์น้อง **"พระองค์ไชยนารายณ์"** พระชนม์ ๔๐ ปี เสด็จไปสร้างเมืองใหม่ที่ตำบลดอนมูล ลำน้ำลาว (กาหลง) ชื่อเมือง**ไชยนารายณ์**

วงศ์ไชยนารายณ์สืบราชสมบัติ ณ เมืองไชยนารายณ์สืบต่อมานานจนถึง พระยาเรือนแก้ว พระสวสุระ พระเจ้าพรหมมหาราช

วงศ์โยนกนคร (พระองค์เชือง) สืบสันตติวงศ์ต่อกันมาประมาณ ๔๒ รัชกาล ถึง**พระองค์พังคราช** ขอมปล้นเอาเมืองอาณาจักรโยนกเชียงแสน องค์พังคราชต้องอพยพไปอยู่เวียงสีทวง ได้ ๑ ปี พระมเหสีประสูติพระโอรส **เจ้าทุกขิตกุมาร** พ.ศ.๑๕๘๑ อีก ๕ ปีต่อมาพระอัครมเหสีประสูติ **เจ้าพรหมกุมาร**

เมื่อเจ้าพรหมกุมาร พระชนมายุ ๑๑ พรรษา พ.ศ. ๑๕๙๓ ได้ช้างเผือกพางคำคู่บารมี โปรดให้ตั้งค่ายคูทดน้ำ ทะนุบำรุงฝึกทหารให้ชำนาญเชิงยุทธ์ ศัสตราวุธ พ.ศ. ๑๕๙๙

คุมทัพออกต่อสู้พระยาขอมได้ชัยชนะ แล้วทรงรุดหน้าตีตลุยต่อไป จนถึงกำแพงเพชร ด้วยพระชนมายุเพียง ๑๗ พรรษา และได้พระราชธิดา พระเจ้าพสุจราช เมืองศรีสัชนาลัย มาเป็นพระชายา

ทรงเชิญเสด็จพระราชบิดา เสวยราชย์ในเมืองโยนกนคร โดย เจ้าทุกขิตราชพระเชษฐา เป็นพระมหาอุปราช และเปลี่ยนนามเมืองเป็น **เวียงไชยบุรี** พระเจ้าพรหมเองนั้น ทรงไปสร้างเมืองขึ้นที่เมืองอุมงคเสลาของขอม พ.ศ.๑๕๙๙ เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ พ.ศ.๑๖๐๐ และทรงตั้งนามเมืองใหม่ว่า**เวียงไชยปราการ** (อ.ฝาง จ.เชียงใหม่) ส่วนแคว้นรัฐหริภุญชัย ก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น **ลานนาไทย**

พระเจ้าพรหมมหาราช มีพระโอรสแต่พระมเหสีแก้วสุภา (ราชวงศ์ไชยนารายณ์) พระนามว่า**เจ้าไชยสิริกุมาร** (บุรพกษัตริย์ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ -พระเจ้าอู่ทอง) พระเจ้าพรหมมหาราช สร้างเมืองพิษณุโลก สร้างพระพุทธชินราช พระพุทธชินศรี พระศรีศาสดา จึงได้เฉลิมพระนามว่า**พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก** (พระเจ้าเชียงแสน)

เจ้าไกรสรราช พระราชโอรสพระเจ้าพรหม อภิเษกกับพระราชธิดา สุลเทวี แห่งพระยาศรีสัชนาลัยแล้วไปครองละโว้ > เจ้าดวงเกรียงกฤษณราช (พระเจ้าสายน้ำผึ้ง) ราชโอรสพระเจ้าไกรสรราช ไปครองเมือง**เสนาราชนคร** ปากแม่น้ำเบี้ยใต้ วัดพะแนงเชิง

พระเจ้าพรหมมหาราช สวรรคต พ.ศ. ๑๖๕๙ พระชนมายุ ๗๗ พรรษา **พระองค์ไชยศิริ** (๔๘พรรษา) ขึ้นครองราชย์ต่อมา ณ เวียงไชยปราการ จนถึงพ.ศ.๑๗๐๒ **ขุนเสือขวัญฟ้ามหาราช** แห่งอาณาจักรไทยเมายกทัพเข้ามาโจมตี เจ้านครไชยบุรี และเจ้านครไชยนารายณ์ ๓ ทัพยกมาช่วยสู้รบด้วย แต่เมืองชะตาขาดพระองค์ไชยศิริป่าวร้องให้ ทุกคนรวบรวมทรัพย์สิ่งของติดตัวอพยพ ที่เอาไปไม่ได้ก็ทำลายเผาไฟ มิให้ขอมเข้าใช้ประโยชน์ (ทำเมืองให้เป็นป่า) แล้วอพยพไปทางตะวันออกเฉียงใต้ สู่แว่นแคว้นชะเลียง เวียงไชยนารายณ์ ก็ถูกทำลายเช่นกัน ใน พ.ศ. ๑๗๐๒

๕. สมัยเมืองหิรัญนครเงินยาง หรือ **แคว้นจก** อาณาจักรโยนกเชียงแสนถูกทำลายลง ราษฎรกระจัดกระจาย และได้รวมตัวกันที่บริเวณเมืองเชียงแสน มี ๒ กลุ่ม กลุ่มที่อพยพมารุ่นหลัง (รุ่นพระเจ้าสิงหนวัติ) ได้เลือกนายบ้านชื่อ **ขุนลัง** เป็นประธานาธิบดี สร้าง**เวียงปรึกษา** แทนเวียงไชยบุรี

อีกกลุ่ม (ฝ่ายปู่เจ้าลาวจกไทย) เชื้อพระวงศ์ละวะจักราช (แคว้นจก) ปฐมกษัตริย์เมืองเชียงลาว ครั้งที่ ๒ มีโอรส ๓ องค์ > **ลาวหม้อ** โอรสองค์ใหญ่ ครองเมืองกวาน(กวาง) **ลาวล้าน** โอรสองค์ที่ ๒ ครองเวียงสีทวง **ลาวกลิ่น** โอรสองค์ที่ ๓ ครองเมืองเหลือก สืบราชวงศ์แคว้นจกลงมา จนได้เป็นใหญ่ในลานนาประเทศ

สายลาวล้าน > **ลาวเคียง** ครองเมืองสีทวง แล้วสร้าง**เมืองหิรัญนครเงินยาง** รวมเวียงปรึกษาเข้าด้วย > ลาวครัวกาว โอรส ครองเมืองไชยปราการที่สร้างขึ้นใหม่

ลาวเคียง (พระยาลาวเงิน หรือขุนเงิน) มีเชื้อสายต่อมาถึง**ลาวเมง** (ลาวเมือง) สมรส นางเทพคำขยายเมืองเชียงรุ้ง > ประสูติพระโอรส พ.ศ. ๑๗๘๑ พระนาม “เจ้าเมงราย” พงศาวดารโยนกเรียก “พญามังรายนราช” พระชนมายุ ๒๒ ปี ครองราชย์ เมืองหิรัญนครเงินยาง ทรงสร้างเมืองใหม่ เช่น เชียงราย พ.ศ.๑๘๐๕ สร้างเมืองฝาง พ.ศ. ๑๘๒๗ สร้างเวียงกุมกาม พ.ศ. ๑๘๒๗ สร้างเมืองพุกาม (ปะกัน) พ.ศ. ๑๘๓๒ สร้างนพบุรีศรีมหานครพิงค์เชียงใหม่ เชียงใหม่ พ.ศ. ๑๘๓๙ ร่วมกับพระสหายคือพระยางำเมือง และ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พระยาเมงราย เสด็จประพาสตลาดเชียงใหม่อสนีบาตตกต้องถูกพระยาเมงราย สวรรคต ท่ามกลางเมือง เมื่อพ.ศ. ๑๘๖๐

วงศ์เชียงแสน

นับแต่ลวจังกราช ถึงเจ้ามังรายนราช (ลูกของลาวเมง) เชียงแสน นับได้ ๒๒ คน เมื่อสร้างเชียงรายแล้วมิได้กลับไปเชียงแสนอีก

พระเจ้ามังราย ตีลวะได้ ณ เวียงภูยะ แล้วสร้างเวียงจอมตุง เมื่อ จ.ศ.๖๒๔ ใช้เวลา ๖ เดือน ๙ วัน และรบได้เมืองอื่นอีกมาก เช่น พาน เทิง ลอ เชียงคำ น่าน หลวงพระบาง

พระยาร่วงเมืองเทิง พระยาอำเมืองพราว เป็นสหายกัน และพระยาร่วงเมืองเทิงเป็นสหายกับพระยามังราย จึงต่างน้อมเข้ากับเชียงราย

ต่อมามีข่าว หริภุญไชย ดีบริบูรณ์งดงาม พระยามังรายจึงสั่ง "หมื่นฟ้า" (ขุนฟ้า-อ้ายฟ้า) พวกลวะคนสนิทไปจัดการทำอุบายยุแยงพระยาบานเมืองลำพูน ทำให้พระยามังรายยกทัพไปตีได้ง่ายดาย ได้ลานนาไทย คือ ลำพูน ละคร แพร่ (ต่อมา สุโขทัย และอโยธยา ก็มาอ่อนน้อม) ตีได้ พะโค อังวะ รวมเข้าเป็นอาณาจักรลานนา

พระเจ้ามังรายถูกสายฟ้าผ่ากลางตลาดเชียงใหม่ สวรรคต จ.ศ. ๖๐๔ พระชนมายุ ๘๐ พรรษา

"พ่อ" เล่าให้ฟัง

เท่าที่เก็บความมาจากหลาย*ตำ-นาน* และ *ตำ-รา* รวมทั้งจาก รจนาของพระบริหารเทพธานีแล้วเล่ามาตั้งแต่ต้นจนถึงตอนนี้นั้น ค่อนข้างจะสับสนพอควรในเรื่อง พ.ศ. การนับเวลา รวมทั้งการเรียกขานชื่อ จึงคาดหวังเพียงว่า ท่านผู้อ่านถือเป็นการอ่าน "นิทาน" สำคัญ บนพื้นฐานความจริงอิงนิยาย

อย่างไรก็ตาม เรามีเรื่องที่ **พ่อเล่าให้ฟัง** ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๙ พ่อได้ลำดับความสัมพันธ์สืบสันตติของราชวงศ์ จากยุคต้นจนถึงปัจจุบัน อันน่าสนใจให้ลูก ๆหลาน ๆของท่านรับฟังดังนี้

พ่อ บอกว่า **วงศ์เชียงแสน** แต่เดิมเริ่มด้วยวงศ์เดียวก่อน คือ **ท่านสิงหลวัติ**

แล้วมีการสืบสานการเป็นกษัตริย์ต่อมาอีก ๓๔ รัชกาลโดยประมาณ จนถึงรัชกาลสุดท้าย คือ **พระเจ้าพังคราช** ขอมตีเชียงแสนได้ **พระเจ้าพรหมมหาราช** กำจัดขอมได้ ถวายประเทศคืนแก่พระราชบิดา

พระเจ้าพังคราช ตั้งเมืองเอก ๔ เมืองมีกำลังทหารพร้อมไว้ช่วยเหลือกันยามสงคราม จึงแยกเป็น**ราชวงศ์** หรือ **เวียง** ได้แก่

เวียงชัยบุรี พระองค์ประทับอยู่พร้อมด้วยพระเจ้าทุกขิตต พระราชโอรสองค์ใหญ่ ต้น "วงศ์ชัยบุรี"

เวียงชัยปราการ พระเจ้าพรหมมหาราชประทับอยู่ ต้น "วงศ์ชัยปราการ"

เวียงชัยนารายณ์ พระยาเรือนแก้ว ซึ่งเป็นพระญาติ (น้อง) พระเจ้าพังคราช ครองอยู่ ต้น "วงศ์ชัยนารายณ์"

เวียงพังคำ หรือ เวียงสีทวง หรือ เวียงสีทอง มีพระญาติอีกองค์ไปครอง ต้น "วงศ์คำพัง" ส่วนใหญ่เวียงพังคำมีเฉพาะสตรี

ต่อมา ๓ วงศ์ ชัยบุรี ชัยปราการ ชัยนารายณ์ มีการปกครองและวุ่นๆกันทั้ง "สามชัย" ส่วนเวียงพางคำไม่ได้ยุ่งด้วย พ่อบอกว่ายุคหลังๆ ถ้าไม่มีข้าศึกมา วงศ์ ๓ ชัยนี่จะรบกันเอง ฆ่ากันเองเป็นปกติ

ก่อนหน้านี้ พ่อขุนบางกลางท่าว วงศ์ชัยบุรี กับพ่อขุนผาเมือง วงศ์ชัยบุรีเช่นกัน ร่วมกันต่อสู้ขอม ขับไล่ปลดแอกออกไป แล้วตั้งเป็น **อาณาจักรสุโขทัย** ขึ้นมา ส่วน**พระยาสร้อยหล้า** วงศ์ชัยนารายณ์ได้ไปครองเมือง**สองพันบุรี** ซึ่งว่างกษัตริย์ลง ต่อมาได้ยายไปประทับที่เมืองอู่ทอง จึงได้นามตามราชธานีใหม่ว่า **พระเจ้าอู่ทอง** เป็นต้นวงศ์ชัยนารายณ์ ที่ครองพระนครศรีอยุธยา และเปลี่ยนชื่อวงศ์เป็น **วงศ์สุพรรณ** หรือ **สุวรรณภูมิ**

พระเจ้าอู่ทอง ให้พระเชษฐา ราชวงศ์ชัยปราการ (โอรสพระเจ้าชัยศิริ) ไปครองเมือง**เพชรบุรี** แคว้นสุวรรณภูมิ ทรงพระนามว่า **พระพนมทะเลศรีบวรเชษฐา**

วงศ์พังคำ ได้ยกไพร่พลลงมาจากเหนือ มายังภาคกลางพักกำลังพลที่เมืองไตรตรึง แคว้นสุวรรณภูมิ (ในเขตอ.สรรค์บุรี จ.ชัยนาท) แล้วตั้งเป็นเมืองอิสระอีกแห่ง

พระพนมทะเลศรีฯ ขอลูกสาวเจ้าเมืองไตรตรึง คือ**พระนางสะเดียง** ให้**พระพนมวัง** ลูกชาย จากนั้นก็ส่งทั้งคู่ไปครองเมือง นครศรีธรรมราช รุ่นต่อมา **พระนางใส้สน** ธิดากษัตริย์เมืองไตรตรึง อภิเษกสมรส กับเจ้าศรีราชา โอรสของพระเจ้าพนมวัง **เจ้าศรีราชา** เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช คือพระยานครศรีธรรมราช หรือพระยาศรีธรรมาโศกราช และพระนางใส้สนภรรยาเจ้าเมืองเป็น **พระนางจันเทวีศรีรัตนาฉายา**

รัชกาลที่๒ของเมืองไตรตรึง หรือเมืองแพรกศรีราชาา ราชบิดาพระนางใส้สน ไปครองเมืองลพบุรีแล้วสวรรคต พระยาศรีธรรมโศกราช จึงไปครองเมืองลพบุรีแทน แล้วมีพระนามใหม่ว่า **สมเด็จพระเอกาทศรถ** ประชาชนส่วนใหญ่เรียกว่า **เจ้าศิริชัยเชียงแสน** (พระราชบิดาพระเจ้าอู่ทอง อยุธยา) เพราะเป็นประมุขแคว้นไทยใต้

สมเด็จพระเอกาทศรถ ทรงศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงสร้างพระพุทธรูปไว้ที่วัดพระแนงเชิง พ.ศ.๑๘๖๗ และทรงเข้มแข็งในการทหารด้วย สามารถยึดเอาทวาย ตะนาวศรีคืนจากมอญ

อาณาจักรสุโขทัย

สุโขทัย เป็นอาณาจักรที่๒ ที่ตั้งขึ้นหลังจาก **เชียงแสน** พ่อเล่าให้ฟังตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๙ ว่าสมัยแรกๆโน้น ที่ก่อตั้งประเทศ ราชอาณาจักรสุโขทัย มีคนไทยอยู่ไม่ถึง ๕ แสนคนที่รวมกันอยู่ จริงๆแล้วราวแสนเศษเท่านั้น ที่ “ผู้นำ” ท่านรวบรวมได้

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (ราชทินนามที่ขอมตั้งให้แก่พ่อขุนบางกลางท่าว) กับพ่อขุนผาเมือง ซึ่งขอมตั้งให้เป็น “พ่อเมือง” คุมทาสคนไทยส่งส่วยขอมลพบุรี แม้แต่น้ำก็ต้องส่งให้ พ่อขุนทั้งสองพยายามรวบรวมสั่งสอน คนไทยให้รักกัน ช่วยเหลือและสามัคคีกัน พร้อมทั้งฝึกซ้อมเพลงอาวุธให้

แอบสะสมอาวุธไว้ เตรียมการกู้ชาติไทย จนเข่นฆ่าขับไล่ขอมออกไปได้

พ่อขุนศรีเมืองมาน เป็นอาพ่อขุนผาเมือง พ่อขุนน้าวนำถม เป็นพ่อของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนศรีเมืองมานเป็นสหายกับพ่อขุนน้าวนำถม และเรียกพ่อขุนน้าวนำถมว่า "พี่" แล้วตกลงกันมอบให้ผู้อาวุโสกว่า คือ **พ่อขุนบางกลางท่าว** เป็นกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัย ส่วนพ่อขุนผาเมืองไปครองเมืองเชียงแสนเดิม แล้วรวมกำลังไว้ ต่อต้านขอม ถ้าขอมยกทัพมาตีสุโขทัยจะได้ช่วยได้ และถ้าขอมตีเชียงแสน สุโขทัยก็ยกทัพไปช่วยได้

อาณาจักรสุโขทัย สืบสันตติวงศ์ชัยบุรีต่อมารวม ๖ รัชกาล คือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนบาลเมืองพ่อขุนรามคำแหง พระยาเลอไท พระธรรมราชาลิไท พระเจ้าไสยลือไท จากนั้นก็เข้าสู่ยุคกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเข้มแข็งเป็นใหญ่โดดเด่น

กรุงศรีอยุธยา

อาณาจักรสุโขทัย ปกครองโดยกษัตริย์เชื้อสายสันตติวงศ์เชียงแสน เช่นเดียวกับกรุงศรีอยุธยา เกือบทุกพระองค์

พ่อ เล่าต่อว่า เมื่อพระเอกาทศรถ เป็นประมุขแคว้นใต้ลพบุรี บ้านเมืองสงบมีการสืบราชสมบัติถึงรัชกาลที่ ๓ พระราชธิดา อภิเษกสมรสกับ **เจาราม** รัชทายาทเมืองเทพนครชัยศิริ พ.ศ. ๑๘๗๖ ขณะ**เจาราม** อายุ๒๐ พรรษา พระราชธิดา เป็น "น้องสาว" ขุนหลวงพระงั่ววงศ์ชัยนารายณ์ ส่วน **เจาราม** เป็นคนตระกูล ชัยปราการ

เมื่องพระเจ้าอู่ทอง (พ่อตา) สวรรคต เจ้าราม ครองราชย์ เป็นพระเจ้าอู่ทอง (อยุธยา) พ.ศ. ๑๘๗๘ พระนามว่า **สมเด็จพระเจ้ารามราชา** มีพระโอรส คือ พระราเมศวร พระเจ้ารามราชาอยู่เมืองอู่ทองประมาณ ๑๐ ปี สมเด็จพระเอกาทศรถ สวรรคต พ.ศ. ๑๘๘๖ คณะข้าราชการอัญเชิญพระเจ้ารามราชามาครองราชย์ที่เมือง **เทพนครชัยศิริ** ขณะนั้นทรงมีพระชนมายุ ๓๐ พรรษามีพระนามใหม่ว่า **สมเด็จพระรามาธิบดี** พ.ศ. ๑๘๘๗ และทรงโปรดให้ **ขุนหลวงพะงั่ว**

(จากเมืองสองพันบุรี) ไปครองอู่ทอง แต่พ.ศ. ๑๘๙๐ ท่านย้ายกลับไปสองพันบุรีตามเดิม เพราะเกิดโรคระบาดและน้ำไม่พอใช้ที่อู่ทอง

อยุธยา เดิมชื่อ **เสนาราชนคร** เป็นเมืองท่าของลพบุรี พระเจ้าอู่ทอง เห็นเหมาะสม จึงสร้างเมืองใหม่ขึ้น ณ ที่นี้ ราชบัณฑิตขนานพระนามว่า **"พระรามาธิบดีที่ ๑"**

สรุปรวมว่า สมัยกรุงศรีอยุธยา มี ๕ วงศ์ แม้จะเริ่มจาก **วงศ์สิงหลวัติ** ตอนปลายสมัยเรียกว่า **วงศ์พระเจ้าพังคราช หรือวงศ์เชียงแสน** จากนั้นแยกเป็น ๕ ราชวงศ์ คือ

วงศ์ชัยบุรี (ชบ) มี**ท่านทุกขิตตะ** เป็นต้นวงศ์

วงศ์ชัยปราการ (ชก) มีพระเจ้าพรหมมหาราช เป็นต้นวงศ์

วงศ์ชัยนารายณ์ (ชร) มีพระยาเรือนแก้ว เป็นต้นวงศ์

วงศ์เวียงพังคำ (พค) มีพระญาติพระเจ้าพังคราช (ไม่ทราบชื่อ)

วงศ์บ้านพลูหลวง (พล) มีพระเพทราชา เป็นต้นวงศ์

พระเจ้าอู่ทอง (ชก) พระราเมศวร (ชก) พระบรมราชาที่ ๑ (ขุนหลวงพระงั่ว-ชร) พระเจ้าทองลั่น (ชร) พระราเมศวร (ชก) พระยารามหรือพระรามาธิราช (ชก) สมเด็จพระอินทราชาธิราช (ชร) พระบรมราชาที่ ๒ (เจ้าสามพระยา-ชร) พระบรมไตรโลกนาถ (พระราเมศวร-ชร) พระบรมราชาที่ ๓ (ชร) พระรามาธิบดีที่ ๒ (ชร) พระบรมราชาที่ ๔ (อาทิตยวงศ์-ชร+ชก) พระรัษฎากุมาร (ชร) พระชัยราชาธิราช (ชร+ชก) พระแก้วฟ้า (ชร) ขุนวรวงศาธิราช (ข้าราชการธรรมดา) สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (ชร+ชก) พระมหินทร์ (ชร) พระมหาจักรพรรดิ (ชร) พระมหินทราธิราช (ชร) พระมหาธรรมราชา (ชบ) พระนเรศวร (ชบ) เจ้าฟ้าศรีเสาวภาค (ชบ) พระเจ้าทรงธรรม (ชบ) พระเชษฐาธิราช (ชบ) พระอาทิตย์วงศ์ พระเจ้าปราสาททอง (นายทหาร) พระนารายณ์มหาราช พระเพทราชา พระเจ้าเสือ พระภูมินทราชาธิราช (ขุนหลวงท้ายสระ) พระเจ้าบรมโกษฐ พระเจ้าอุทุมพร พระสุริยาศน์อัมรินทร์ เจ้าฟ้าชัย พระศรีสุธรรมราชา

ตั้งแต่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอู่ทองทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา (เสนาราชนคร) เป็นราชธานี ประมาณ พ.ศ. ๑๘๙๓ จนถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ มีกษัตริย์ปกครอง ๓๔ พระองค์ (๓๕รัชสมัย) ระยะเวลา ๔๑๘ ปี ถูกพม่ารุกรานใหญ่ ๒ ครั้ง ครั้งสุดท้ายสาหัสหนักหนา *กรุงศรีอยุธยาแตก เพราะคนไทยด้วยกันเองไม่สามัคคีและขายชาติ*

กรุงธนบุรี

ประชาชนได้รับความลำบากเดือดร้อนอย่างยิ่ง จากกรุงศรีอยุธยาแตก เกิดจลาจลทั่วแผ่นดินไทย ต่างตั้งตนเป็นใหญ่ **พระยาวชิรปราการ** จึงตั้งตัวเป็นกษัตริย์ เรารู้จักท่านในนาม **พระเจ้าตาก** (สิน) ที่เมืองจันทบุรี แล้วยกทัพเรือล่องเข้าทาทางปากน้ำเจ้าพระยา เข้าโจมตีทัพพม่าในเมืองธนบุรี

และค่ายโพธิ์สามต้น จนได้ชัยชนะพม่าแตกหนีไป

พ.ศ. ๒๓๑๑ พระเจ้าตาก จึงตั้ง **ธนบุรี** เป็นราชธานีและปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์ พระนามว่า **สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔** พระองค์ทรงเป็นหนี้ (จีน) มากมายเพื่อชาติ เนื่องจากต้องรบต้องทะนุบำรุงชาติ เลี้ยงดูประชาชน จึงไม่อาจชดใช้ได้หมด ดังนั้นทรงวางแผนหาทางออกให้ **สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก** ขึ้นครองราชย์แทน ทำเป็นนัยเหมือนว่าเป็นการรัฐประหาร

แท้จริง พระองค์ท่านทรงออกบวช แล้วบุคคลสำคัญคุ้มครองท่านไปส่งถึงนครศรีธรรมราช ณ ถ้ำ เลยน้ำตกพรหมโลกไปไม่ไกลนัก ขณะนี้ก็มีคนไปชม **“ถ้ำพระเจ้าตากสิน”** กัน

ราชวงศ์จักรี

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเถลิงราชสมบัติ เมื่อวันจันทร์ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ พ.ศ. ๒๕๒๕ หลังจากที่กระทำพิธียกเสาหลักเมืองฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามพระราชวังกรุงธนบุรี เมื่อ วันอาทิตย์ แรม ๙ ค่ำ เดือน

๖ คือ กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๓๕๒

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ราชโอรส) ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๕๒ สวรรคต พ.ศ. ๒๓๖๒

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๖๒ สวรรคต พ.ศ. ๒๓๙๔

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระอนุชา) ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๙๔ สวรรคต ๒๔๑๑

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระราชโอรส) ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๑๑ สวรรคต พ.ศ. ๒๔๕๓

พระบาทสมเด็จพระมงกุฏเกล้าเจ้าอยู่หัว (ราชโอรส) ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๕๓ สวรรคต พ.ศ. ๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระอนุชา) ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๖๘ พระราชทานรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ ทรงสละราชสมบัติ พ.ศ. ๒๔๗๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (พระราชนัดดา) ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ถูกลอบปลงพระชนม์ที่พระที่นั่งบรมพิมาน พ.ศ. ๒๔๘๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พระอนุชา) ครองราชย์สืบต่อมา พ.ศ. ๒๔๘๙ **ขอทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน**

พระราชนิพนธ์
ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พุทโธ ธัมโม สังโฆ

พุทธานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลน้อยใหญ่
เทวาอารักษ์ทั่วไป ขอให้เป็นสุขสวัสดี
ธรรมานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลเฉลิมศรี
เทพช่วยรักษาปราณี ให้สุขสวัสดีทั่วกัน
สังฆานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลแม่นมั่น
เทเวศร์คุ้มครองป้องกัน สุขสวัสดิสันติทั่วไปฯ

คาถากำแพงแก้ว 7 ชั้น

ตั้งนะโม 3 จบ

พุทธัง สัตตะระตะณัง อัมหากัง สะระณัง คัจฉามิ
ธัมมัง สัตตะระตะณัง อัมหากัง สะระณัง คัจฉามิ
สังฆัง สัตตะระตะณัง อัมหากัง สะระณัง คัจฉามิ

สวดทุกวัน วันละ 7 จบ ป้องกันอันตรายทั้งปวง

หนังสืออ้างอิง

- นิทานอิงประวัติศาสตร์ โดย ส.ธ.
- ประชุมพงศาวดาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ
- ประวัติชาติไทย ฉบับ พระบริหารเทพธานี เล่ม ๑ (ฉบับโรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา)

พระครูปิยะรัตนาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดโขงขาว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ปรารภว่า จะจัดพิธีฝังลูกนิมิตพระอุโบสถวัดโขงขาว ในปีพ.ศ. ๒๕๔๐ (๑๓ กรกฎาคม) อันเป็นงานพิเศษสำคัญของวัด น่าจะมีหนังสือที่ระลึกเผยแพร่แก่ศรัทธาพุทธบริษัท

ข้าพเจ้าและชมรมวิชชุเวชย์ธรรมปฏิบัติ เห็นเป็นโอกาสจะได้สร้างกุศลเป็นพุทธบูชา กตัญญุตา และธรรมทาน จึงได้ขันอาสา รวบรวม เรียบเรียง ธรรมสาระ อันเนื่องด้วยวัดโขงขาว และค้นหาภาพเก่าใหม่มาประมวลเป็นรูปเล่ม นำเรียนพระอาจารย์ บุญรัตน์พิจารณา ผลปรากฏออกเป็นหนังสือ "วัดโขงขาว" เล่มนี้ และลัดดา เบญโชติเดช บริษัท สปีด เพรส จำกัด เป็นผู้พิมพ์ถวาย

หนังสือเล่มนี้ที่ไม่มีประวัติท่านเจ้าอาวาสวัดโขงขาวองค์ปัจจุบัน เพราะท่านไม่นิยมให้พิมพ์เผยแพร่ แต่ให้นำธรรมะและประวัติพระเดชพระคุณ "หลวงพ่อใหญ่" พระราชพรหมยานที่ท่านเคารพยกย่อง มาลงไว้แทน

ผลานิสงฆ์ใด ๆอันพึงมีจากกิจนี้ ข้าพเจ้าชมรมวิชชุเวทย์ธรรมปฏิบัติ และคณะผู้จัดทำขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศถวายแด่ท่านแม่เจ้าจามเทวี พระเจ้ารามราช ครูอาจารย์ บิดามารดา ผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งขอให้ผู้มีส่วนร่วมงาน มีความคล่องตัว ทุกประการ และเข้าถึงซึ่งพระนิพพานในชาติปัจจุบันนี้

ปาริชาต แสงหิรัญ
ชมรมวิชชุเวทย์ธรรมปฏิบัติ
มิถุนายน ๒๕๔๐

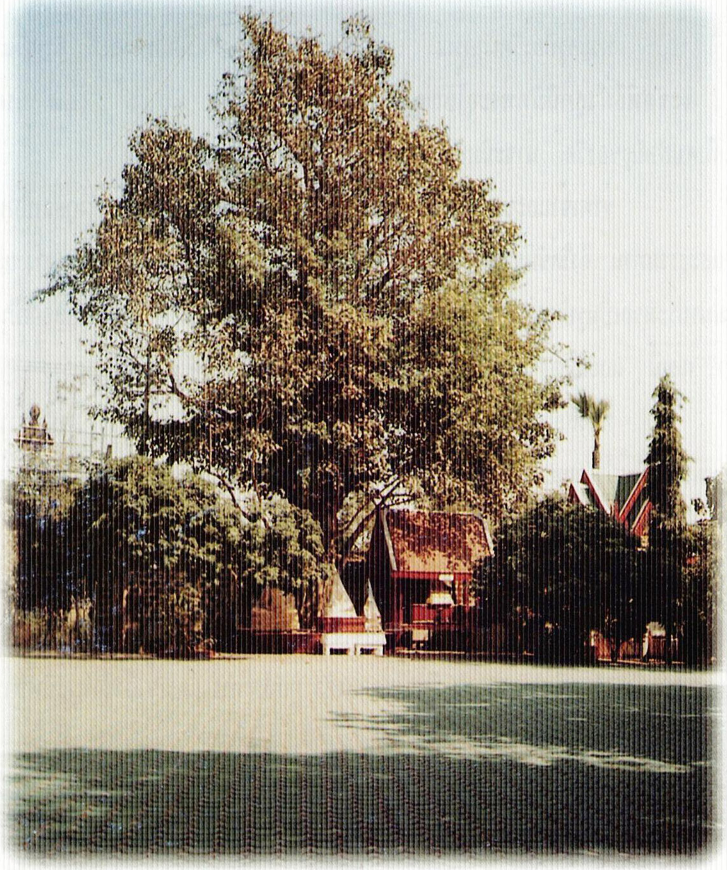

" **วัดโขงขาว** เมื่อสมัย ๑๐ กว่าปีก่อนนั้น มีสภาพทรุดโทรมมาก ถาวรวัตถุที่ไม่ถาวรของวัดในสมัยนั้นก็มีพระวิหารและกุฏิสงฆ์หลังเล็กๆ ซึ่งมีอยู่เพียงหลังเดียว มีสภาพที่แทบจะไม่สามารถประกอบสังฆกรรมหรือพำนักอาศัยได้ ทุกคนที่ผ่านไปๆ มาๆ มองดูสภาพวัดด้วยสายตาที่บ่งบอกถึงความกล้าๆกลัวๆ เพราะคิดว่าคงจะเป็นวัดร้างกระมัง "

" สุดท้ายก็ลงความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า วัดโขงขาวมิอาจที่จะฟื้นตัวขึ้นมาได้และในไม่ช้าก็จะกลายเป็นวัดร้างไปจริงๆ อย่างมิต้องสงสัย "

" ตั้งแต่ พระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อพระมหาวีระ ถาวโรในสมัยนั้น) ได้เหยียบเท้าลงสู่พื้นแผ่นดินวัดโขงขาวแล้ว ท้องฟ้าเหนือวัดโขงขาวซึ่งเคยมีแต่ความมืดสลัวอยู่เป็นนิจ ก็พลันสว่างไสวในทันใด "

วัดโขงขาว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่